
ARIS
TEÆ
HISTO
IA

Old repair with
slight loss at p 137

2r 2v.

Inscripn before frontisp. ft. 89.

presentation copy from Edward Bernard the astronomer (cf D.N.B.) to Nicolas Witsen, the Dutch engineer & litterateur. (for whom see Biog. Universelle).

for Bernard cf. also the preface 'Lectori'.

Id. Jan. AD: CIƆIƆCXCI

Nicolao Witsenio

Civium Amstelodamensium

defensori & ornamento

Edvardus Bernardus

multos annos.

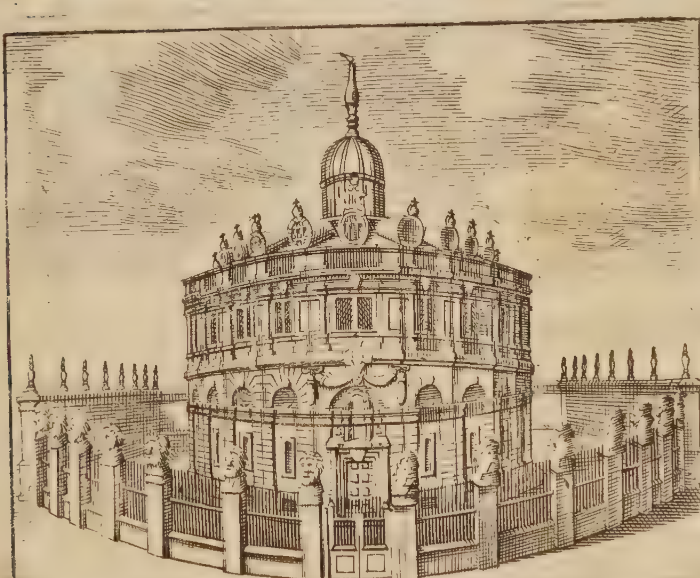
MBurg. sculp.

ARISTEÆ
HISTORIA
LXXII INTERPRETUM.

ACCESSERE

VETERUM TESTIMONIA

De Eorum Verſione.

OXONII,

E THEATRO SHELDONIANO,

An. Dom. MDCXCII.

Imprimatur,

JONATH. EDWARDS,

Vice-Can. Oxon.

Jan. 1. 1692.

Lectori S.

CUm tam male cecidissent res nostræ, ut necesse esset edendi Xenophontis curam aliquantisper saltem deponere; opportune me admonuit Vir eximius Dr. Edoardus Bernard, *bonis omnibus literis promovendis, & ornandis natus, rarissima esse* Græci hujus Aristeæ *quem Tibi nunc damus exemplaria; & à viris doctis valde desiderari, interesse denique rei literariæ ut denuo recudatur. Ego vero consilium tam benignum libenti gratoque animo sum amplexus: sive enim vera, sive falsa sit hæc historia, (quam quidem Controversiam Ego nullo modo meam facio) Theologiæ studiosis videtur omnino necessaria; cum de Quæstione illa qua nulla est hoc seculo celebrior nempe,* Quanti habenda sit versio LXXII Interpretum, *frustra alios Scriptores consulturus sit, qui ab hoc non sumet initium. Idem autem esse Exemplar quo & Nos utimur, & Josephus olim utebatur, si utrumque contulerit, nemo*

serio

ſerio dubitabit. Græcum igitur & Latinum Ariſteam bonis Viris doctiſque commendavimus, ex impreſſo olim codice Tibi Lector fideliter exhibendum; eoſque cum induſtriam tum fidem ſuam probaturos Tibi confido. In Textu Græco nihil mutavere; utrum enim Typographi incuriæ, an fidei debeantur errores, manuſcripto codice carentibus non conſtabat. In Latina verſione paulo amplius licere ſibi arbitrati ſunt; eam igitur invenies ubi opus videbatur, correctam.

Addenda quoque cenſuit Vir ſummus quæ in fine adjecimus Teſtimonia; *eademque ſpoliis Orientis, magnam partem ineditis locupletavit. His Tu Lector ad Dei gloriam & Eccleſiæ commodum uteris; Viroque optimo cujus ea beneficio conſequutus es, gratias quantum potes maximas habebis.*

A P I-

ΑΡΙΣΤΕΑΣ

ΦΙΛΟΚΡΑΤΕΙ.

ΑΞΙΟΛΟΓΟΥ διηγήσεως, ὦ Φιλόκρατες, περὶ τῆς γενηθείσης ἡμῖν ἐντυχίας πρὸς Ἐλεάζαρον τὸν τῶν Ἰουδαίων ἀρχιερέα συνεσταμένης, διὰ τὸ σὲ περὶ πολλοῦ πεποιῆσθαι, παρ' ἕκαστα ὑπομιμνήσκων, συνακοῦσαι περὶ ὧν ἀπεστάλημεν, καὶ διὰ τί· πεπείραμαι σαφῶς ἐκθέσθαι σοι, κατειληφὼς ἣν ἔχεις φιλομαθῆ διάθεσιν, ὅπερ μέγιστόν ἐστιν ἀνθρώπῳ, προσμανθάνειν ἀεί τι, καὶ προσλαμβάνειν, ἤτοι τι ἀπὸ τῆς ἱστορίας, ἢ καὶ κατ' αὐτὸ τὸ πρᾶγμα πεπειραμένων. οὕτω γὰρ κατασκευάζεται ψυχῆς καθαρὰ διάθεσις, ἀναλαβοῦσα τὰ κάλλιστα· καὶ πρὸς τὸ πάντων κυριώτατον νενευκυῖα,

τὴν

ARISTEAS

PHILOCRATI.

CUM, ô Philocrates, nostra ad Eleazarum summum Judæorum Sacerdotē profectio, & quæ apud ipsum agenda erant, memoratu sint digna, tuque magni hoc feceris, quia contigisset me præsentem sigillatim quæque cognoscere: ego dedi operam, ut de quibus & ob quam causam missi fuissemus, plane exponerem tibi, qui semper sano animi tui judicio & proposito addiscere & assumere aliquid studes, vel e historiis, vel ex negotiis & rebus ipsis vitæ. Ita enim informatur animus ad purum habitum, cum colligit optima, & in pietatem, rem omnium præstantissimam intentus,

ea

τὴν εὐσέβειαν, ἀπλανεῖ κεχρημένη κανόνι, διοικεῖ τὴν προαίρεσιν.

Ἔχοντες ἡμεῖς πρὸς τὸ περιέργως τὰ θεῖα κατανοεῖν, ἑαυτοὺς ἐπεδώκαμεν εἰς τὴν προειρημένον ἄνδρα πρεσβείαν, καλοκἀγαθίᾳ καὶ δόξῃ προτετιμημένον, ὑπό τε τῶν πολιτῶν καὶ τῶν ἄλλων· καὶ κατεκτημένον μεγίστην ὠφέλειαν τοῖς σὺν ἑαυτῷ, καὶ τοῖς κατὰ τοὺς ἄλλους τόπους πολίταις, πρὸς τὴν ἑρμηνείαν τοῦ θείου νόμου· διὰ τὸ γεγράφθαι παρ' αὐτοῖς ἐν διφθέραις ἑβραϊκοῖς γράμμασιν. ἣν δὴ καὶ ἐποιησάμεθα ἡμεῖς σπουδῇ, λαβόντες καιρὸν πρὸς τὸν βασιλέα περὶ τῶν μετοικισθέντων εἰς Αἴγυπτον ἐκ τῆς Ἰουδαίας ὑπὸ τοῦ πατρὸς τοῦ βασιλέως, πρώτως κεκτημένου τήν τε πόλιν, καὶ τὰ κατὰ τὴν Αἴγυπτον παρειληφότος.

Ἄξιόν ἐστι καὶ ταῦτά σοι δηλῶσαι. πέπεισμαι γὰρ, σὲ μᾶλλον ἔχοντα προσκλίσιν πρὸς τὴν σεμνότητα, καὶ τὴν τῶν ἀνθρώπων διάθεσιν, τῶν κατὰ τὴν σεμνὴν νομοθεσίαν διεξαγόντων, περὶ ὧν προαιρούμεθα· δηλοῦντες

μὲ

ea ut regula minime fallaci utitur in consiliis & actionibus suis gubernandis.

Cum ergo essem animo prono ad res divinas accuratius cognoscendas, obtuli me legatum ad virum modo nominatum, virtute & fama præ aliis celebrem, & apud suos cives & apud alios homines, quique apud se haberet rem valde utilem suis & aliarum terrarum civibus, quæ faceret ad interpretationem legis divinæ: propterea quod illa Hebraicis literis perscripta in membranis, apud ipsos Judæos extaret. Atque hanc quidem legationem studiose obivimus, ita ut inde acciperemus occasionem agendi cum rege de illis, qui ex Judæa in Ægyptum traducti erant à patre regis, qui primum & civitate potitus est, & Ægyptum occupavit.

Sunt quidem & hæc digna quæ tibi exponam, licet persuasum habeam magis invitare nos ad gravitatem & mores exponendos illorum hominum, qui secundum sanctas degunt leges: id quod est præcipue instituti nostri,

ita

μὲν ὥστε ἀκούσεσθαι, προσφάτως παραγεγενημένον ἐκ τῆς νήσου πρὸς ἡμᾶς, καὶ βουλόμενον ὑπακούειν ὅσα πρὸς ἐπισκευὴν ψυχῆς ὑπάρχει. καὶ πρότερον δὲ διεπεμψάμην σοὶ, περὶ ὧν ἐνόμιζον ἀξιομνημονεύτων εἶναι τὴν ἀναγραφήν· ἣν μετελάβομεν παρὰ τῶν κατὰ τὴν λογιωτάτην Αἴγυπτον, λογιωτάτων ἀρχιερέων περὶ τοῦ γένους τῶν Ἰουδαίων. φιλομαθῶς γὰρ ἔχοντί σοι περὶ τῶν δυναμένων ὠφελῆσαι διάνοιαν δέον μεταδιδόναι, μάλιστα μὲν πᾶσι τοῖς ὁμοίοις, πολλῷ δὲ μᾶλλον γνησίαν ἔχοντί σοι τὴν αἵρεσιν, οὐ μόνον κατὰ τὸ συγγενὲς ἀδελφῷ καθεστῶτι τὸν τρόπον, ἀλλὰ καὶ τῇ πρὸς τὸ καλὸν ὁρμῇ τὸν αὐτὸν ὄντα ἡμῖν. χρυσοῦ γὰρ χάρις, ἢ κατασκευή τις ἄλλη τῶν τετιμημένων παρὰ τοῖς κενοδόξοις, ὠφέλειαν οὐκ ἔχει τὴν αὐτὴν, ὅσον ἡ παιδείας ἀγωγὴ, καὶ ἡ περὶ τούτων φροντίς. ἵνα δὲ μὴ περὶ τῶν προλεγομένων μηκύνοντες ἀδόλεσχόν τι ποιῶμεν, ἐπὶ τὸ συνεχὲς τῆς διηγήσεως ἐπανήξομεν.

Κατα-

ita tibi exponere, ut rem totam cognoſcas: quoniam nuper ex inſula ideo veniſti ad nos ut ſcires omnia quæ eſſent utilia ad informationem animi. Miſi autem & ante ad te illorum, quæ putarem ſcitu digna, commentarios, quos conſecuti ſumus in Ægypto literatiſſima ab eruditiſſimis inter Judæos ſacerdotibus. Cum enim tu magno tenearis ſtudio eorum quæ menti prodeſſe poſſint, æquum eſt talia communicare valde quidem omnibus tui ſimilibus, maxime autem tibi ingenuo, qui non ſolum ſanguine & moribus es frater, ſed etiam par virtutis æſtimator. Neque enim auri gratia, neque decus illarum rerum quæ magni fiunt ab illis qui vana gloria ducuntur, tantum afferunt utilitatis, quantum doctrinæ & eruditionis cultura, & quæ in hæc confertur cura & opera. Sed ne protrahendo præfationem, incidamus in vitium garrulitatis, accedere volumus ad perſequendam commemorationem ſuſceptam.

Deme-

Κατασταθεὶς ἐπὶ τῆς τοῦ βασιλέως βιβλιοθήκης Δημήτριος ὁ Φαληρεὺς, ἐχρηματίσθη πολλὰ διάφορα, πρὸς τὸ συναγαγεῖν, εἰ δυνατὸν, ἅπαντα τὰ κατὰ τὴν οἰκουμένην βιβλία· καὶ ποιούμενος ἀγορασμοὺς καὶ μεταγραφὰς, ἐπὶ τέλος ἤγαγεν ὅσον ἐφ' ἑαυτοῦ, τὴν τοῦ βασιλέως πρόθεσιν. παρόντων γὰρ ἡμῶν ἐρωτηθεὶς, πόσαι τινὲς μυριάδες τυγχάνουσι βιβλίων; εἶπεν, ὑπὲρ τὰς εἴκοσι, βασιλεῦ. πληρώσω δὲ οὖν ὀλίγῳ χρόνῳ πρὸς τὸ πληρωθῆναι πεντήκοντα μυριάδας τὰ λοιπά. προσαγγέλλεταί δέ μοι, καὶ τῶν Ἰουδαίων νόμιμα μεταγραφῆς ἄξια, καὶ τῆς παρά σοι βιβλιοθήκης εἶναι. τί τὸ κωλύον οὖν, εἶπεν, ἐστὶ, σὲ τοῦτο ποιῆσαι; πάντα γὰρ ὑποτέτακταί σοι τὰ πρὸς τὴν χρείαν. ὁ δὲ Δημήτριος εἶπεν· ἑρμηνείας προσδεῖται. χαρακτῆρσι γὰρ ἰδίοις κατὰ τὴν Ἰουδαίαν χρῶνται, καθάπερ Αἰγύπτιοι τῇ τῶν γραμμάτων θέσει, καθὸ καὶ φωνὴν ἰδίαν ἔχουσιν. ὑπολαμβάνονται

Συριακῇ

Demetrius ille Phalereus, cum esset præfectus regiæ Bibliothecæ, diligenri studio multa & varia impendit, ad colligendos, si quo modo fieri posset, omnes in mundo libros: nam & emptionibus & descriptionibus librorum à se procuratis studuit, quantum in se esset, regis perficere voluntatem. Ex quo præsentibus nobis interrogatus, quot jam myriades librorum adessent, respondit: Adsunt, rex, ultra viginti: sed brevi efficiam, ut reliquis adimpleantur myriades quinquaginta. Nam narratur mihi, Judæorum etiam leges dignas esse quæ describantur, & in tuam Bibliothecam seponantur. Tum rex: Quid ergo est, inquit, quod te prohibet facere hoc? nam tibi omnia quæ ad hujus rei procurationem faciunt, sunt commissa. Ad hæc Demetrius respondit: Indigent interpretatione leges illæ. Nam Judæi in sua regione, perinde ut Ægyptii literarum dispositione, ita illi characteribus propriis utuntur juxta pronuntiationem quam propriam habent. Putatur à nonnullis illa

esse

Συριακῇ χρῆσθαι· τὸ δὲ οὐκ ἔστιν, ἀλλὰ ἕτερος τρόπος. Μεταλαβὼν δὲ ἕκαστα ὁ βασιλεὺς, εἶπε, γραφῆναι πρὸς τὸν ἀρχιερέα τῶν Ἰουδαίων, ὅπως τὰ προειρημένα τελείωσιν λάβωσι.

Νομίσας δὲ ἐγὼ καιρὸν εἶναι, περὶ ὧν πολλάκις ἠξιώκειν Σωσίβιόν τε τὸν Ταραντῖνον, καὶ Ἀνδρέαν, τοὺς ἀρχισωματοφύλακας, περὶ τῆς ἀπολυτρώσεως τῶν μετηγμένων ἐκ τῆς Ἰουδαίας ὑπὸ τοῦ πατρὸς τοῦ βασιλέως. ἐκεῖνος γὰρ ἐπελθὼν τὰ κατὰ κοίλην Συρίαν καὶ Φοινίκην ἅπαντα, συγχρώμενος εὐημερίᾳ μετ᾽ ἀνδρείας, τοὺς μὲν μετῴκισεν, τοὺς δὲ ᾐχμαλώτιζε, φόβῳ ἅπαντα ὑποχείρια ποιούμενος· ἐν ὅσῳ καὶ πρὸς δέκα μυριάδας ἐκ τῆς τῶν Ἰουδαίων χώρας εἰς Αἴγυπτον μετήγαγεν· ἀφ᾽ ὧν ὡσεὶ τρεῖς μυριάδας καθοπλίσας ἀνδρῶν ἐκλεκτῶν, εἰς τὴν χώραν κατῴκισεν ἐν τοῖς φρουρίοις. ἤδη μὲν καὶ πρότερον ἱκανῶν εἰσεληλυθότων σὺν τῷ Γέρσῃ, καὶ πρὸ τούτων ἑτέρων συμμαχιῶν ἐξαπεσταλμένων πρὸς τὸν τῶν Αἰθιόπων βασιλέα μάχεσθαι σὺν Ψαμμητίχῳ· ἀλλὰ

esse Syriaca, quod non ita est: verum est ejus alia ratio & forma. Rex his acceptis, dixit se scripturum ad summum Judæorum sacerdotem, ut quæ exposita essent, perficerentur.

Hic ego sum ratus adesse tempus agendi illa, de quibus sæpe ante Sosibium Tarentinum & Andream, primores regis custodes, allo cutus fueram, ut liberarentur illi, qui à patre regis traducti ex Judæa fuerant. Nam ille adortus partes cavæ Syriæ & Phœniciæ, cum & viribus præstaret, & ubique fortunam haberet faventem, alios in colonias traducebat, alios captos abducebat: passimque terrore injecto ita subegerat omnia, ut ad decem myriades ex Judæa in Ægyptum traduceret: ex quibus circiter tres myriades electos & armis instructos viros assumpsit in regionem, ut in præsidiis ipsius degerent. Sed ante quoque satis multi pervenerant in regionem cum rege Persarum, & ante hos alii ut auxiliarii missi erant ad Psametychum, quo cum pugnaret adversus regem Æthiopum: verum

ἀλλὰ οὐ τοσοῦτοι πλήθει παρεγενήθησαν, ὅσους Πτολεμαῖος ὁ τοῦ Λάγου μετήγαγε.

Καθὼς δὲ προείπομεν, ἐπιλέξας τοὺς ἀρίστους ταῖς ἡλικίαις, καὶ ῥώμῃ διαφέροντας, καθώπλισεν. τὸ δὲ λοιπὸν χῦμα πρεσβυτέρων καὶ νεωτέρων, ἔτι δὲ γυναικῶν, εἴασεν εἰς τὴν οἰκετίαν, οὐχ οὕτως τῇ προαιρέσει κατὰ ψυχὴν ἔχων, ὡς κατακρατούμενος ὑπὸ τῶν στρατιωτῶν, διὰ ἃς ἐπεποίητο χρείας ἐν τοῖς πολεμικοῖς ἀγῶσιν. ἡμεῖς δὲ ἐπεί τινα παρεύρεσιν εἰς τὴν ἀπόλυσιν αὐτῶν ἀπελάβομεν, καθὼς προδεδήλωται, τοιούτοις ἐχρησάμεθα λόγοις πρὸς τὸν βασιλέα.

Μήποτε ἄλογον ᾖ, ἐλέγχεσθαι ὑπ' αὐτῶν τῶν πραγμάτων, ὦ βασιλεῦ. τῆς γὰρ νομοθεσίας κειμένης πᾶσι τοῖς Ἰουδαίοις, ἣν ἡμεῖς οὐ μόνον μεταγράψαι ἐπινοοῦμεν, ἀλλὰ καὶ διερμηνεῦσαι· τίνα λόγον ἕξομεν πρὸς ἀποστολὴν ἐν οἰκετείαις ὑπαρχόντων ἐν τῇ σῇ βασιλείᾳ πληθῶν ἱκανῶν; ἀλλὰ τελείᾳ καὶ πλουσίᾳ ψυχῇ ἀπόλυσον τοὺς συνεχομένους ἐν ταλαιπωρίαις, κατευθύνοντός σου τὴν βασιλείαν

verum illi non tot multitudine erant, quot secum adduxerat Ptolemæus ille Lagi filius.

Quemadmodum autem prius diximus, electos præstantissimos, qui & ætate & robore præstarent, armis instruxit: reliquam vero turbam seniorum & juniorum, ac mulierum etiam, concessit militibus in servitutem, non tam sponte & consilio suo, quam exoratus ab illis, ad usus & necessaria in belli rebus ministeria. Nos ergo postquam nacti essemus quandam ansam ad liberandos eos, talibus usi sumus verbis ad regem.

Vide ne sit absurdum, te (Rex) redargui ex rebus ipsis. Nam cum ad omnes Judæos pertineant leges illæ, quas cupimus non solum describere, sed & interpretari: quam rationem habebimus mittendi ad illos, legatos, dum tam multi Judæorum servituti obnoxii sunt in regno tuo? Quin age, animi voluntate perfecta & generosa libera eos, qui in ærumnis detinentur: præsertim cum idem Deus,

σιλείαν τοῦ τεθεικότος αὐτοῖς θεοῦ τὸν νόμον, καθὼς περιείργασμαι. τὸν γὰρ πάντων ἐπόπτην καὶ κτίστην θεὸν οὗτοι σέβονται, ὃν καὶ πάντες, ἡμεῖς δὲ μάλιστα, προσονομάζοντες ἑτέρως ΖΗΝΑ. καὶ διὰ τοῦτο δ᾽ οὐκ ἀνοικείως οἱ πρῶτοι διεσήμαναν, δι᾽ ὃν ζωοποιοῦνται τὰ πάντα, καὶ γίνεται, τοῦτον ἁπάντων ἡγεῖσθαί τε καὶ κυριεύειν. ὑπερηρκὼς δὲ σύμπαντας ἀνθρώπους τῇ λαμπρότητι τῆς ψυχῆς, ἀπόλυσιν ποίησαι τῶν ἐνεχομένων ταῖς οἰκετίαις.

Οὐδὲ πολὺν χρόνον ἐπισχὼν, καὶ ἡμῶν κατὰ ψυχὴν πρὸς τὸν θεὸν εὐχομένων, τὴν διάνοιαν αὐτοῦ κατασκευάσαι πρὸς τὸ τοὺς ἅπαντας ἀπολυθῆναι. κτίσμα γὰρ ὂν θεοῦ τὸ γένος τῶν ἀνθρώπων, καὶ μεταλλοιοῦται καὶ τρέπεται πάλιν ὑπ᾽ αὐτοῦ. διὸ πολλαχῶς καὶ ποικίλως ἐπεκαλούμην τὸν κυριεύοντα κατὰ καρδίαν, ἵνα συναναγκασθῇ, καθὼς ἠξίουν, ἐπιτελέσαι. μεγάλην γὰρ εἶχον ἐλπίδα περὶ σωτηρίας ἀνθρώπων, προτι-

θέμενος

Deus, qui ipsis legem dedit, te tuumque regnum feliciter gubernet, quemadmodùm hoc ego diligenter perpendi. Nam illi Deum omnium inspectorem & creatorem colunt, quem etiam alii omnes homines, & nos in primis: sed nominantes aliter, vocamus ζῆνα: qua & ipsa voce majores non incommoqe significarunt, eum esse omnium gubernatorem & Dominum, per quem omnia vivificarentur & fierent. Tu ergo, qui omnes homines superas magnificentia & splendore animi, libera eos qui detinentur in servitute.

Nec vero ille ita diu suspensus mansit, cum nos etiam in animo ad Deum preces funderemus, ut mentem ipsius præpararet ad liberandos universos illos. Cum enim genus humanum sit Dei creatura, nimirum id pro voluntate ipsius & transformatur & flectitur. Itaque multis & variis precibus in corde meo invocabam Deum omnia administrantem, ut permoveretur rex ad perficienda illa quæ petieram. Ac conceperam de salute illorum hominum

magnam

θέμενος λόγον, ὅτι τὴν ἐπιτέλειαν ὁ θεὸς ποιήσει τῶν ἀξιουμένων· ὃ γὰρ πρὸς δικαιοσύνην καὶ καλῶν ἔργων ἐπιμέλειαν ἐν ὁσιότητι νομίζουσιν ἄνθρωποι ποιεῖν, κατευθύνει τὰς πράξεις καὶ τὰς ἐπιβολὰς ὁ κυριεύων ἁπάντων θεός.

Ο δὲ διανακύψας, καὶ προσβλέψας ἱλαρῷ τῷ προσώπῳ, πόσας ὑπολαμβάνεις ἔσεσθαι μυριάδας; ἔφη. παρεστὼς δὲ Ανδρέας ἀπεφήνατο. βραχὺ πλεῖον μυριάδων δέκα. ὁ δὲ, μικρόν γε, εἶπεν, Αριστέας ἡμᾶς ἀξιοῖ πρᾶγμα. Σωσίβιος δὲ, καὶ τῶν παρόντων τινὲς, τοῦτο εἶπον· καὶ γὰρ ἄξιόν ἐστι τῆς σῆς μεγαλοψυχίας, ὅπως χαριστήριον ἀναθῇ τῷ μεγίστῳ θεῷ, τὴν τούτων ἀπόλυσιν. μεγίστως γὰρ τετιμημένος ὑπὸ τοῦ κρατοῦντος τὰ πάντα, καὶ δεδοξασμένος ὑπὲρ τοὺς προγόνους, εἰ καὶ μέγιστα ποιήσεις χαριστήρια, καθῆκόν ἐστί σοι.

Διαχυθεὶς δὲ εὖ μάλα τοῖς ὀψωνίοις, εἶπε προσθεῖναι,

καὶ

magnam ſpem, ex hac ratione perſuaſionis meæ de voluntate Dei ad perficienda vota mea: quia quæ homines conſtituant in ſanctitate animi facere ad juſtitiæ & bonorum operum induſtriam & procurationem, ad ea Deus omnia gubernans, actiones & conatus ipſorum feliciter dirigat atque promoveat.

Tum ergo ille erecto capite & hilari vultu me aſpexit, & dixit: Quot putas fore myriades? Ibi Andreas, qui prope adſtabat, reſpondit, paulo plus fore quam decem myriades. Tum ille: rem parvam, inquit, à nobis petit Ariſteas. Tum Soſibius & nonnulli alii qui aderant, dicebant: At dignum eſt tua magnanimitate, ut ſummo Deo offeras iſtorum liberationem, munus animi pii & grati. Nam cum à Deo omnium gubernatore ad maximos ſis evectus honores, & gloria inſignis ſupra majores tuos: convenit tibi, ut etiam maxima exhibeas munera, ad declarationem gratitudinis tuæ.

Hinc ille ſub menſa, cum bene eſſet exhilaratus convivio, dixit

καὶ σώματος ἑκάστου κομίζεσθαι δραχμὰς εἴκοσι, καὶ περὶ τούτων ἐκθεῖναι πρόσταγμα· τὰς δὲ ἀπογραφὰς ποιεῖσθαι παρ' αὐτὰ μεγαλείως χρησάμενος τῇ προθυμίᾳ, τοῦ θεοῦ τὴν πᾶσαν ἐπιτελέσαντος ἡμῶν προαίρεσιν, καὶ συναναγκάσαντος αὐτὸν ἀπολυτρῶσαι μὴ μόνον τοὺς συνεληλυθότας τῷ στρατοπέδῳ τοῦ πατρὸς, ἀλλὰ καὶ εἴ τινες προῆσαν, ἢ μετὰ ταῦτα παρήχθησαν εἰς τὴν βασιλείαν. ὑπὲρ τὰ τετρακόσια, τάλαντα τὴν δόσιν ἀπέφαινον εἶναι. καὶ τοῦ προστάγματος δὲ τὸ ἀντίγραφον οὐκ ἄχρηστον, οἴομαι, κατακεχωρίσθαι. πολλῷ γὰρ ἡ μεγαλομερεία φανερωτέρα καὶ εὔδηλος ἔσται τοῦ βασιλέως, τοῦ θεοῦ κατισχύοντος αὐτὸν, εἰς τὸ σωτηρείαν γενέσθαι πλήθεσιν ἱκανοῖς. ἦν δὲ τοιοῦτο τοῦ βασιλέως προτάξαντος.

Ὅσοι τῶν συνεστρατευμένων τῷ πατρὶ ἡμῶν εἰς τοὺς κατὰ Συρίαν καὶ Φοινίκην τόπους, ἐπελθόντες τῇ τῶν Ἰουδαίων χώρᾳ, ἐγκρατεῖς ἐγένοντο σωμάτων Ἰουδαϊκῶν,

καὶ

dixit ſe hoc etiam velle adjicere, ut pro ſingulis corporibus, illi qui ea habeant, viginti accipiant drachmas: & hac de re promulgetur edictum, idque ſtatim fiat, & ſimul perſcripta omnia diligenter annotentur. Ita inſigni uſus eſt animi promptitudine, Deo omnia quæ cupiebamus peragente, & impellente ipſum ad redimendos non illos tantum qui cum patris exercitu advenerant, ſed illos etiam ſi qui ante aderant, aut poſtea in regnum fuerant adducti. Expenſas autem referebant factas ultra QUADRINGENTA TALENTA. Ipſius etiam edicti exemplum non incommode, ut puto, eſt à me ſeparatim expoſitum. Nam ita regis magnificentia fiet multo ſplendidior & illuſtrior ad quam Deus confirmabat & impellebat ipſum, ad hoc ut contingeret ſalus multis hominum cœtibus. Tale autem erat edictum ex mandato regis conſcriptum.

Quicunque militantes cum patre noſtro in regionibus Syriæ & Phœniciæ, adorti terram Judæam obtinuerunt corpora Judaica,

&

καὶ ταῦτα διακεκομίκασιν ἔς τε τὴν πόλιν καὶ τὴν χώραν, ἢ καὶ πεπράκασιν ἑτέροις, ὁμοίως δὲ καὶ εἴ τινες προῆσαν, ἢ καὶ μετὰ ταῦτα εἰσὶν εἰσηγμένοι, τῶν τοιούτων ἀπολύειν παραχρῆμα τοὺς ἔχοντας, κομιζομένους αὐτίκα ἑκάστου σώματος τοὺς ἔχοντας δραχμὰς εἴκοσι, τοὺς μὲν στρατιώτας τῇ τῶν ὀψωνίων δόσει, τοὺς δὲ λοιποὺς ἀπὸ τῆς βασιλικῆς τραπέζης. νομίζομεν γὰρ καὶ παρὰ τὴν τοῦ πατρὸς ἡμῶν βούλησιν, καὶ παρὰ τὸ καλῶς ἔχον, ᾐχμαλωτεῦσθαι τούτους· διὰ δὲ τὴν στρατιωτικὴν προπέτειαν, τήν τε χώραν αὐτῶν κατεφθάρθαι, καὶ τὴν τῶν Ἰουδαίων μεταγωγὴν εἰς τὴν Αἴγυπτον γεγονέναι. ἱκανὴ γὰρ ἦν ἡ παρὰ τὸ πεδίον γεγονυῖα ἐκ τῶν στρατιωτῶν ὠφέλεια. διὸ παντελῶς ἀνεπιεικής ἐστι καὶ ἡ τῶν ἀνθρώπων καταδυναστεία. πᾶσιν οὖν ἀνθρώποις τὸ δίκαιον ἀπονέμειν ὁμολογούμενοι, πολλῷ δὲ μᾶλλον τοῖς ἀλόγως καταδυναστευομένοις· καὶ κατὰ πᾶν ἐκζητοῦντες τὸ καλῶς ἔχον, πρός τε τὸ δίκαιον καὶ τὴν κατὰ πάντων εὐσέβειαν· προστετάχαμεν, ὅσα τῶν Ἰουδαϊκῶν ἐστὶ

σωμάτων

& ea secum perduxerunt huc in civitatem aut regionem, aut etiam aliis vendiderunt: similiter si qui vel ante aderant, vel postea sunt huc adducti ex Judæis, volumus, ut qui eos habent, illico dimittant à se liberos, & accipiant statim pro singulis corporibus drachmas viginti, milites quidem in distributione stipendiorum, alii vero de mensa regia. Nam arbitramur illos neque ex patris nostri voluntate, neque ut decet & æquum est captos fuisse: sed ex militari impetu & regionem vastatam, & Judæorum in Ægyptum traductionem factam. Nam quod commodi contigit ex auxilio militum regionis, hoc satis magnum fuit: quia vero homines etiam ipsi sunt captivi ab ducti, hoc est omnino iniquum. Cum ergo constitutum habeamus reddere omnibus hominibus jus suum, & multo magis illis qui sine ratione sunt sub imperio alieno: cumque ubique & in omni negotio eligamus quod rectum sit ratione & justitiæ & pietatis: ideo mandavimus, ut quotquot cuique Judæorum cor-

pora

σωμάτων ἐν οἰκετίαις, παντί, καὶ καθ' ὃν τιν' οὖν τρόπον ἐν τῇ βασιλείᾳ, κομιζομένους τοὺς ἔχοντας τὸ προκείμενον κεφάλαιον ἀπολύειν, καὶ μηδένα κακοσχόλως περὶ τούτων μηδὲν οἰκονομεῖν· τὰς δὲ ἀπογραφὰς ἐν ἡμέραις τρισὶν, ἀφ' ἧς ἡμέρας ἔκκειται τὸ πρόσταγμα, ποιεῖσθαι πρὸς τοὺς κατεσταλμένους περὶ τούτων καταδεικνύντας εὐθὺ καὶ τὰ σώματα. διειλήφαμεν γὰρ, ἡμῖν συμφέρειν, καὶ τοῖς πράγμασι τούτων, ἐπιτελεσθῆναι. τὸν δὲ βουλόμενον προσαγγέλλειν περὶ τῶν ἀπειθησάντων, ἔφη τοῦ φανέντος ἐνόχου τὴν κυρίαν ἕξειν· τὰ δὲ ὑπάρχοντα τῶν τοιούτων, εἰς τὸ βασιλικὸν ἀναληφθήσεται.

Εἰσδοθέντος δὲ τοῦ προστάγματος, ὅπως ἐπαναγνωσθῇ τῷ βασιλεῖ, τὰ ἄλλα πάντα ἔχοντος, πλὴν τοῦ, καὶ εἴ τινες προῆσαν, ἢ καὶ μετὰ ταῦτα εἰσὶν εἰσηγμένοι τῶν τοιούτων· αὐτὸ τοῦτο ὁ βασιλεὺς προσέθηκε, μεγαλομερείᾳ καὶ μεγαλοψυχίᾳ χρησάμενος, ἐκέλευσέ τε τῶν διαφόρων δόσιν ἀθρόαν οὖσαν ἀπομερίσαι τοῖς ὑπηρέταις τῶν πραγμάτων,

καὶ

pora ſint obnoxia ſervituti, aut quocunque alio modo in regno detineantur noſtro, qui habeant illa apud ſe, pro pretio à nobis inſtituto ea dimittant libera, neque quiſquam hic callide aliquam fraudem uſurpet. Intra triduum vero poſt hoc edictum publicatum, omnes profiteantur numerum ſuorum apud præfectos huic negotio, & ſimul ſtatim exhibeant corpora ipſa. Nam ut hæc ita fierent, in noſtra conſiderata deliberatione invenimus & nobis & negotio ipſi conducere. Qui autem volet aliquem ex contumacibus deferre, ille in deprehenſum jus & poteſtatem habebit plenam, bona vero talium recipientur in fiſcum regium.

Oblato hoc edicto, ut regi prælegeretur, cum id omnia complecteretur, hoc excepto, ET SI QUI VEL ANTE ADERANT, VEL POSTEA SUNT ADDUCTI EX JUDÆA: hoc rex, ex ſua munificentia & magnanimitate adjecit: juſſitque ſolutionem, ut quæ multiplex & cumulata eſſet futura, partiri & diſtribuere inter miniſtros manda-

καὶ βασιλικοῖς τραπεζίταις. οὕτω δοχθὲν ἐκεκύρωτο ἐν ἡμέραις ἑπτά. πλείων δὲ ταλάντων ἑξακοσίων ἑξήκοντα ἡ δόσις ἐγεγόνει. πολλὰ γὰρ καὶ τῶν ἐπιμαστιδίων τέκνων, σὺν ταῖς μητράσιν ἠλευθεροῦντο. προσανενεχθέντος δέ, εἰ καὶ περὶ τούτων εἴκοσι δραχμία δοθήσεται· καὶ τοῦτ' ἐκέλευσεν ὁ βασιλεὺς ποιεῖν, ὁλοσχερῶς περὶ τοῦ δόξαντος ἅπαντα ἐπιτελῶν.

Ὡς δὲ κατεπράχθη ταῦτα, τὸν Δημήτριον ἐκέλευσεν εἰσδοῦναι περὶ τῆς τῶν Ἰουδαϊκῶν βιβλίων ἀντιγραφῆς. πάντα γὰρ διὰ προσταγμάτων καὶ μεγάλης ἀσφαλείας τοῖς βασιλεῦσι τούτοις διῳκεῖτο, οὐδὲν ἀπερριμμένως, οὐδὲ εἰκῆ. διόπερ καὶ τὰ τῆς εἰσδόσεως, καὶ τὰ τῶν ἐπιστολῶν ἀντίγραφα κατακεχώρικα, καὶ τὸ τῶν ἀπεσταλμένων πλῆθος, καὶ τὴν ἑκάστου κατασκευήν, διὰ τὸ μεγαλομερείᾳ καὶ τέχνῃ διαφέρειν ἕκαστον αὐτῶν. τῆς δὲ εἰσδόσεως ἐστὶν ἀντίγραφον τόδε· βασιλεῖ μεγάλῳ παρὰ Δημητρίου.

Προστά-

torum & regios numularios. Atque ita hoc negotium decretum, intra ſeptem dies fuit confirmatum & abſolutum, authoritate regia. Summa autem muneris erat ultra SEXCENTA ET SEXAGINTA TALENTA. Nam multi etiam lactantes pueri, una cum matribus redimebantur. De quo & ipſo cum eſſet ad regem delatum, num & pro iſtis eſſent viginti drachmæ pendendæ: Rex hoc etiam facere juſſit, cum plene & integre omnia in re decreta perficere ſtuderet.

His peractis, Demetrium juſſit ſcripto comprehenſo ſententiam ſuam offerre, de libris Judæorum deſcribendis. Nam nihil in conſiderate & temere, ſed omnia ex mandato & cum magna diligentia adminiſtrantur apud hos reges. Ex quo mihi viſum fuit ſeparatim exponere & eorum quæ fuerunt regi exhibita,& epiſtolarũ exempla: ad hæc, & numerũ & apparatũ eorũ quæ fuerunt dono miſſa Eleazaro, propterea quod eorum quodque excellebat & munificentia & arte. Ad hunc autẽ modum Demetrius ſententiam ſuam regi expoſuit.

Cum

Προστάξαντός σου, βασιλεῦ, περὶ τῶν ἀπολιπόντων εἰς τὴν συμπλήρωσιν τῆς βιβλιοθήκης βιβλίων, ὅπως ἐπισυναχθῇ, καὶ τὰ διαπεπτωκότα τύχῃ τῆς προσηκούσης ἐπισκευῆς· πεποιημένος οὐ πὲρ ἀργῶς τὴν ἐν τούτοις ἐπιμέλειαν, προσαναφέρω σοὶ τάδε· τοῦ νόμου τῶν Ἰουδαίων βιβλία σὺν ἑτέροις ὀλίγοις τισὶν ἀπολείπει. τυγχάνει γὰρ Ἑβραϊκοῖς γράμμασι καὶ φωνῇ λεγόμενα· ἀμελέστερον δέ, καὶ οὐχ ὡς ὑπάρχει, σεσήμανται, καθὼς ὑπὸ τῶν εἰδότων προσαναφέρεται, προνοίας γὰρ βασιλικῆς οὐ τέτευχε. δέον δὲ ἐστι, καὶ ταῦτα ὑπάρχειν παρά σοι διηκριβωμένα, διὰ τὸ καὶ φιλοσοφωτέραν εἶναι, καὶ ἀκέραιον τὴν νομοθεσίαν ταύτην, ὡς ἂν οὖσαν θείαν. διὸ πόρρω γεγόνασιν οἵ τε συγγραφεῖς καὶ ποιηταί, καὶ τὸ τῶν Ἱστορικῶν πλῆθος, τῆς ἐπιμνήσεως τῶν προειρημένων βιβλίων, καὶ τῶν κατ᾽ αὐτὰ πεπολιτευμένων καὶ πολιτευομένων ἀνδρῶν, διὰ τὸ ἁγνήν τινα καὶ σεμνὴν εἶναι τὴν ἐν τούτοις θεωρίαν, ὥς φησιν Ἑκαταῖος ὁ Ἀβδηρίτης. Ἐὰν οὖν

Cum Rex mandaveris mihi, ut qui deessent Bibliothecæ tuæ libri, eos curarem ad eam complendam conquisitos colligi: & simul si quid detrimenti cepissent, illos ad modum convenientem reficerem: hactenus non segnem in hac re operam navans de his ad te refero. Legum Judaicarum libri cum paucis quibusdam aliis desunt. Constant enim literis Hebraicis; sed negligentius, nec ita ut se habent (ut ab intelligentibus perhibetur) conscripti, quia non contigit illis regii animi cura. Rectum autem fuerit, & hos libros accurate elaboratos extare inter tuos: quia hæ leges & sapientiores & sanctiores sunt aliis, ut quæ sunt divinæ. Hinc enim cum alii Scriptores & Poetæ, tum Historici omnes abstinuerunt à mentione & librorum istorum, & virorum illorum qui secundum leges has administrarunt & administrant Rempublicam: quia, ut Hecatæus Abderites asserit, plane sanctam quandam & venerandam contineant in se sententiam & contemplationem. Si ergo

οὖν φανεῖται, βασιλεῦ, γραφήσεται πρὸς τὸν ἀρχιερέα τὸν ἐν Ἱεροσολύμοις, ἀποστεῖλαι τοὺς μάλιστα καλῶς βεβιωκότας καὶ πρεσβυτέρους ὄντας ἄνδρας, ἐμπείρους τῶν κατὰ τὸν νόμον τὸν ἑαυτῶν, ἀφ᾽ ἑκάστης φυλῆς ἕξ, ὅπως τὸ σύμφωνον ἐκ τῶν πλειόνων ἐξετάσαντες, καὶ λαβόντες τὸ κατὰ τὴν ἑρμηνείαν ἀκριβὲς, ἀξίως καὶ τῶν πραγμάτων, καὶ τῆς σῆς προαιρέσεως θῶμεν εὐσήμως. εὐτύχει διὰ παντός.

Τῆς δὲ εἰσόδου ταύτης γινομένης, ἐκέλευσεν ὁ βασιλεὺς γράφηναι πρὸς τὸν Ἐλεάζαρον περὶ τούτων, σημάναντα καὶ τὴν γενομένην ἀπολύτρωσιν τῶν αἰχμαλώτων· ἔδωκε δὲ καὶ εἰς κατασκευὴν κρατήρων, καὶ φιαλῶν, καὶ τραπέζης, καὶ σπονδείων, χρυσίου μὲν ὁλκῆς τάλαντα πεντήκοντα, καὶ ἀργυρείου τάλαντα ἑβδομήκοντα, καὶ λίθων ἱκανόν τι πλῆθος. ἐκέλευσε δὲ, τοὺς ῥισκοφύλακας τοῖς τεχνίταις, ὧν ἂν προαιρῶνται τὴν ἐκλογὴν διδόναι, καὶ νομίσματος εἰς θυσίας καὶ ἄλλα πρὸς τάλαντα ἑκατόν. δηλώσομεν δέ σοι περὶ τῆς κατασκευῆς,

ὡς

ergo visum fuerit tibi Rex, scribetur ad principem sacerdotum Hierosolymis, ut mittat ad te ex quaque tribu sex viros maxime honestate vitæ, senio & prudentia legum suarum præstantes: ut ita ex pluribus per diligentem examinationem nacti consentientem & accuratam interpretationem, hos libros præclare, ut & rei ipsius & tuæ voluntatis dignitas postulat, recondamus. Sis felix perpetuo.

Facto hoc initio, Rex jussit ad Eleazarum istis de rebus scribi, & indicari redemptionem captivorum factam. Ac exhibuit ad confectionem craterarum, phialarum, mensæ & vasorum libationum, de auro quinquaginta pondo talentorum, de argento autem septuaginta, & lapidum preciosorum ingentem numerum. Jussit præterea, fisci præfectos facere artificibus copiam eligendi quæ vellent, & de pecunia expendere ad sacrificia & res alias ad talenta centum. Sed exponemus tibi etiam, quomodo singula fuerunt confecta,

ὡς ἂν τὰ τῶν ἐπιστολῶν ἀντίγραφα διέλθωμεν. Ἦν δὲ ἡ τοῦ βασιλέως ἐπιστολὴ τὸν τύπον ἔχουσα τοῦτον.

Βασιλεὺς Πτολεμαῖος Ἐλεαζάρῳ ἀρχιερεῖ χαίρειν καὶ ἐῤῥῶσθαι.

Ἐπεὶ συμβαίνει, πλείονας τῶν Ἰουδαίων εἰς τὴν ἡμετέραν χώραν κατοικεῖσθαι, γενηθέντας ἀνασπάστους ἐκ τῶν Ἱεροσολύμων ὑπὸ Περσῶν, καθ' ὃν ἐπεκράτουν χρόνον· ἔτι δὲ καὶ συνεληλυθέναι τῷ πατρὶ ἡμῶν εἰς τὴν Αἴγυπτον αἰχμαλώτους, ἀφ' ὧν πλείονας εἰς τὸ στρατιωτικὸν σύνταγμα κατεχώρισεν ἐπιμείζουσι μισθοφορίαις· ὁμοίως δὲ καὶ τοὺς προόντας κρίνας πλείστους, φρούρια κτίσας ἀπέδωκεν αὐτοῖς, ὅπως τὸ τῶν Αἰγυπτίων ἔθνος φόβον μὴ ἔχῃ διὰ τούτων· καὶ ἡμεῖς δὲ παραλαβόντες τὴν βασιλείαν, φιλανθρωπότερον ἀπαντῶμεν τοῖς πᾶσι, πολὺ δὲ μᾶλλον τοῖς σοῖς πολίταις· ὧν ὑπὲρ δέκα μυριάδας αἰχμαλώτων ἠλευθερώκαμεν, ἀποδόντες τοῖς κρατοῦσι τὴν κατ' ἀξίαν ἀργυρικὴν τιμὴν, διορθού-

fecta, ubi epistolam regiam percurrerimus, quæ ad hunc modum conscripta fuit.

Rex Ptolemæus Eleazaro summo sacerdotum gaudium & salutem precatur.

Quoniam evenit, ut multi ex Judæis incolerent regionem nostram, quorum alii Hierosolymis abducti sunt à Persis tum temporis, cum illi potirentur rerum: alii cum patre nostro capti in regionem nostram pervenerunt, ex quibus ille multos selectos in exercitum & ad militiæ usum stipendiis amplioribus recepit: & quia illos priores judicabat plurimos esse, his loca ad præsidia munita commisit, ne Ægypti populus sibi ab illis timeret: Nos etiam consecuti regni administrationem, cum aliis omnibus exhibemus nos humaniores, tum vero præcipue civibus tuis, quorum captivos ultra decem myriades liberavimus, persoluto singulis dominis pecuniæ pretio digno: &

διορθούμενοι, καὶ εἴ τι κακῶς ἐπράχθη διὰ τὰς τῶν ὄχλων ὁρμάς· διειληφότες εὐσεβῶς οὕτω πρᾶξαι, καὶ τῷ μεγίστῳ θεῷ χαριστικὸν ἀνατιθέντες, ὃς ἡμῖν τὴν βασιλείαν ἐν εἰρήνῃ καὶ δόξῃ κρατίστῃ παρ' ὅλην τὴν οἰκουμένην διατετήρηκεν· εἴς τε τὸ στράτευμα τοὺς ἀκμαιοτάτους τῇ ἡλικίᾳ τετάχαμεν· τοὺς δὲ δυναμένους καὶ περὶ ἡμᾶς εἶναι, τῆς περὶ τὴν αὐλὴν πίστεως ἀξίους ἐπιχείρων κατεστάκαμεν. βουλομένων δὲ ἡμῶν καὶ τούτοις χαρίζεσθαι, καὶ πᾶσι τοῖς κατὰ τὴν οἰκουμένην Ἰουδαίοις, καὶ τοῖς μετέπειτα, προῃρήμεθα τὸν νόμον ὑμῶν μεθερμηνευθῆναι γράμμασιν ἑλληνικοῖς, ἐκ τῶν παρ' ὑμῶν λεγομένων Ἑβραϊκῶν γραμμάτων, ἵνα ὑπάρχῃ καὶ ταῦτα παρ' ἡμῖν ἐν βιβλιοθήκῃ σὺν τοῖς ἄλλοις βασιλικοῖς βιβλίοις. καλῶς οὖν ποιήσεις καὶ τῆς ἡμετέρας σπουδῆς ἀξίως, ἐπιλεξάμενος ἄνδρας καλῶς βεβιωκότας πρεσβυτέρους, ἐμπειρίαν ἔχοντας τοῦ νόμου, καὶ δυνατοὺς ἑρμηνεῦσαι, ἀφ' ἑκάστης φυλῆς ἕξ· ὅπως ἐκ τῶν πλειόνων τὸ σύμφωνον εὑρεθῇ, διὰ τὸ περὶ

& simul etiam corrigimus, si quæ ex impetu multitudinis perperam sunt acta. In quo persuasum habemus, nos pie agere, & offerre munus animi grati Deo maximo, qui nobis regnum conservavit in pace & gloria, quæ præstet in toto terrarum orbe. Praeterea ætate & viribus præstantes in exercitum recepimus: qui vero idonei essent ut circa nos versarentur, illos dignos judicavimus, quibus negotia aulæ committeremus. Sed cum non solum his cupiamus gratificari, sed & omnibus aliis Judæis in orbe terrarum, illis etiam qui sunt in posterum futuri: constituimus, legem vestram ex Hebraica lingua interpretatione traducere in Græcam, ut hæ leges vestræ in nostra Bibliotheca extent, cum aliis regiis libris. Præclare ergo & pro dignitate instituti nostri feceris, si ad nos miseris electos ex quaque tribu sex viros seniores: qui & honeste vitam peregerunt suam, & in legum peritia sunt exercitati, & interpretandi facultate pollent, ut in studio & tractatione rei magnæ germana & consentiens ejus veritas

περὶ μειζόνων ἐστὶ τὴν σκέψιν. οἰόμεθα γὰρ, ἐπιτελεσθέντος τούτου, μεγάλην ἀποίσεσθαι δόξαν. ἀπεστάλκαμεν δὲ περὶ τούτου Ανδρέαν, τὸν ἀρχισωματοφύλακα, καὶ Αριστέαν, τιμωμένους παρ' ἡμῖν, διαλεξομένους σοι, καὶ κομίσοντας ἀπαρχὰς εἰς τὸ ἱερὸν ἀναθημάτων, καὶ εἰς θυσίας, καὶ τὰ ἄλλα, ἀργυρίου τάλαντα ἑκατόν. γράφων δὲ καὶ σὺ πρὸς ἡμᾶς περὶ ὧν ἂν βούλῃ, καὶ χαρισάμενος ἔσῃ, καὶ φιλίας ἄξιόν τι πράξεις· ὡς ἐπιτελεσθησομένων τὴν ταχίστην, περὶ ὧν ἂν αἱρῇ. ἔρρωσο. πρὸς ταύτην τὴν ἐπιστολὴν ἀντέγραψεν ἐνδεχομένως ὁ Ελεάζαρος ταῦτα.

Ελεαζάρος ἀρχιερεὺς βασιλεῖ Πτολεμαίῳ φίλῳ γνησίῳ χαίρειν.

ΑΥτός τε ἔρρωσο, καὶ ἡ βασίλισσα Αρσενόη ἡ ἀδελφὴ, καὶ τὰ τέκνα καλῶς ἂν ἔχοι, καὶ ὡς βουλόμεθα· καὶ αὐτοὶ δὲ ὑγιαίνομεν. λαβόντες τὴν παρὰ σοῦ ἐπιστολὴν, μεγάλως ἐχάρημεν διὰ τὴν προαίρεσίν σου, καὶ τὴν καλὴν βουλήν·

tas à pluribus eruta deprehendatur. Nam nos quidem ex hoc negotio peracto, arbitramur nobis magnam accessuram gloriam. Ablegavimus autem ad te Andream, præcipuum corporis nostri custodem, & Aristeam: viros apud nos magno in honore constitutos, qui tecum hac de re agant, & afferant tibi secum & in templum primitias nostræ dedicationis, & ad sacra aliosque usus pecuniæ talenta centum. Si autem & tu ad nos scripseris de quibus placuerit, rem & nobis gratam, & amicitia tua erga nos dignam facies. Nam nos statim effecta curabimus, de quibus nos voluntatem tuam cognoverimus. Vale. Ad hanc epistolam Eleazarus hæc benigne rescripsit.

Eleazarus summus sacerdos regi Ptolemæo amico sincero Salutem.

VAleas & tu, & regina Arsinoe soror tua: liberi etiam bene, &, ut cupimus, habeantur: valemus autem & nos. Accepta epistola tua, valde gavisi sumus, ob institutum & consilium tuum tam præclarum;

βουλήν· καὶ συναγαγόντες τὸ πᾶν πλῆθος, ἀνέγνωμεν αὐτοῖς, ἵνα ἴδωσιν ἣν ἔχεις πρὸς τὸν θεὸν ἡμῶν εὐσέβειαν. ἐπεδείξαμεν δὲ καὶ τὰς φιάλας, ἃς ἀπέστειλας, χρυσᾶς εἴκοσι, καὶ ἀργυρᾶς τριάκοντα· κρατῆρας πέντε· καὶ τράπεζαν εἰς ἀνάθεσιν, καὶ εἰς προσαγωγὴν θυσιῶν, καὶ εἰς ἐπισκευὰς, ὧν ἂν δέηται τὸ ἱερὸν, ἀργυρίου τάλαντα ἑκατόν· ἅπερ ἐκόμιζον Ανδρέας τῶν τετιμημένων παρά σοι, καὶ Αριστέας ἄνδρες καλοὶ κἀγαθοὶ, καὶ παιδείᾳ διαφέροντες, καὶ τῆς σῆς ἀγωγῆς καὶ δικαιοσύνης ἄξιοι κατὰ πάντα· οἳ καὶ μετέδωκαν ἡμῖν τὰ παρὰ σου, πρὸς ἃ καὶ παρ᾽ ἡμῶν ἀκηκόασιν ἁρμόζοντα τοῖς σοῖς γράμμασι. πάντα γὰρ, ὅσα σοι συμφέρει, καὶ εἰ παρὰ φύσιν ἐστὶν, ὑπακουσόμεθα· τοῦτο γὰρ φιλίας καὶ ἀγαπήσεως σημεῖόν ἐστι. μεγάλα γὰρ καὶ σὺ, καὶ ἀνεπίληστα τοὺς πολίτας ἡμῶν κατὰ πολλοὺς εὐηργέτηκας. εὐθέως οὖν προσηγάγομεν ὑπέρ σου θυσίας, καὶ τῆς ἀδελφῆς, καὶ τῶν τέκνων, καὶ τῶν φίλων· καὶ ηὔξατο πᾶν τὸ πλῆθος,

præclarum: ac congregata universa multitudine perlegimus, ut cognoscerent tuam erga nostrum Deum piam voluntatem. Quibus monstravimus etiam phialas, quas aureas viginti, & argenteas triginta misisti: crateras item quinque, & mensam super quam fierent oblationes, & sacra peragerentur: tum talenta centum pecuniæ, ad conficienda alia quibus templum indigeret. Quæ quidem attulerunt Andreas tibi charissimus, & Aristeas, viri honesti & boni, ac doctrina præstantes, tuaque consuetudine ac justitia per omnia digni: qui etiam exposuerunt nobis omnia sibi abs te commissa: & à nobis vicissim cognoverunt, quæ ad literas tuas respondenda fuerunt. Nam in omnibus quæ tibi proderunt, etiamsi illa naturam nostram superent, obtemperabimus tibi: id quod est argumentum amicitiæ & dilectionis. Quoniam & tu magnis & memorabilibus beneficiis cives nostros, & eos permultos, affecisti. Atque ideo statim pro te, sorore tua, liberis & amicis sacra exhibuimus, in quibus simul universa

multitudo

πλῆθος, ἵνα σοὶ γένηται, καθὼς προαιρῇ, διὰ παντός· καὶ διασώσῃ σοι τὴν βασιλείαν ἐν εἰρήνῃ μετὰ δόξης ὁ κυριεύων ἁπάντων θεός· καὶ ὅπως γένηταί σοι συμφερόντως καὶ μετὰ ἀσφαλείας ἡ τοῦ ἁγίου νόμου μεταγραφή. παρόντων δὲ πάντων, ἐπελεξάμεθα ἄνδρας καλοὺς καὶ ἀγαθοὺς πρεσβυτέρους, ἀφ᾽ ἑκάστης φυλῆς ἕξ, οὓς καὶ ἀπεστείλαμεν ἔχοντας τὸν νόμον. καλῶς οὖν ποιήσεις βασιλεῦ δίκαιε, προστάξας, ὡς ἂν ἡ μεταγραφὴ γένηται τῶν βιβλίων, ἵνα πάλιν ἀποκαταστάθωσι πρὸς ἡμᾶς ἀσφαλῶς οἱ ἄνδρες. ἔρρωσο.

Εἰσὶ δὲ πρώτης φυλῆς· Ἰώσηφος, Εζεκίας, Ζαχαρίας, Ιωάννης, Εζεκίας, Ελισαῖος.

Δευτέρας· Ἰούδας, Σίμων, Σομόηλος, Αδαῖος, Ματταθίας, Εσχλεμίας.

Τρίτης· Νεεμίας, Ἰώσηφος, Θεοδόσιος, Βασαῖος, Ορνίας, Δάκης.

Τετάρτης·

multitudo vota fecit, ut tibi omnia & perpetuo, quemadmodum cupias, fuccederent: & Deus, qui omnia adminiftrat, gubernatione fua confervaret regnum tuum in pace, una cum gloria: utque tibi falutariter, & ex animi fententia, defcriptio legis procederet. Atque in præfentia omnium, elegimus honeftos & bonos viros ex fingulis tribubus fex feniores, quos etiam mifimus ad te, una cum lege. Tu vero Rex jufte & præclare facies, fi poft abfolutam ex mandato tuo defcriptionem librorum, curabis ut ifti viri rurfus nobis tuto reftituantur. Vale.

Ex prima autem tribu hi funt: *Jofephus, Ezekias, Zacharias, Joannes, Ezekias, Elifeus.*

Ex fecunda tribu: *Judas, Simon, Somoelus, Adæus, Mattathias, Efchlemias.*

Ex tertia tribu: *Neemias, Jofephus, Theodofius, Bafæus, Ornias, Daces.*

Ex

Τετάρτης· Ιωνάθας, Αβραῖος, Ελισαῖος, Ανανίας, Χαβείας, Σάτυς.

Πέμπτης· Ισακος, Ιάκωβος, Ιησοῦς, Σαββαταῖος, Σίμων, Λευίς.

Εκτης· Ιούδας, Ιώσηφος, Σίμωι, Ζαχαρίας, Σομόηλος, Σελεμίας.

Εβδόμης· Σαββαταῖος, Σεδεκίας, Ιάκωβος, Ισαχος, Ιεισίας, Νατθαῖος.

Ογδόης· Θεοδόσιος, Ιάσων, Ιησοῦς, Θεόδοτος, Ιωάννης, Ιωνάθας.

Ενάτης· Θεόφιλος, Αβραμος, Αρσαμος, Ενδεμίας, Ιάσων, Δανίηλος.

Δεκάτης· Ιερεμίας, Αρσαμος, Ιάσων, Ενδεμίας, Ελεάζαρος, Δαθαῖος.

Ενδεκάτης· Σαμούηλος, Ιώσηφος, Ιούδας, Ιωνάθας, Χαβεῦ, Δοσίθεος.

Δωδε-

Ex quarta:
Jonathas, Abræus, Elisæus, Ananias, Chabrias, Satus.

Ex quinta:
Isacus, Jacobus, Jesus, Sabbatæus, Simon, Leuis.

Ex sexta:
Judas, Josephus, Simon, Zacharias, Simoelus, Selemias.

Ex septima:
Sabbatæus, Zedekias, Jacobus, Isachus, Isias, Natthæus.

Ex octava:
Theodosius, Jason, Jesus, Theodotus, Joannes, Jonathas.

Ex nona:
Theophilus, Abramus, Arasmus, Endemias, Jason, Danielus.

Ex decima:
Hieremias, Arsamus, Jason, Endemias, Eleazarus, Dathæus,

Ex undecima:
Samuelus, Josephus, Judas, Jonathas, Chabeu, Dositheus.

Ex

Δωδεκάτης· Ισάηλος, Ιωάννης, Θεοδόσιος, Αρσάμος, Αβιήτης, Εζεκίηλος. οἱ πάντες, ἑβδομήκοντα δύο.

Καὶ τὰ μὲν πρὸς τὴν τοῦ βασιλέως ἐπιστολὴν τοιαύτης ἐτύγχανεν ἀντιγραφῆς ὑπὸ τῶν περὶ Ελεάζαρον.

Ως δὲ ἐπηγγειλάμην καὶ τὰ τῶν κατασκευασμάτων διασαφῆσαι, ποιήσω. πολυτεχνίᾳ γὰρ διαφέροντα συνετελέσθη, τοῦ βασιλέως πολλὴν ἐπίδοσιν ποιουμένου, καὶ παρ᾽ ἕκαστον ἐπιθεωροῦντος τοὺς τεχνίτας. διὸ παρελθεῖν οὐδὲν ἠδύναντο, οὐδὲ εἰκῇ συντελέσαι. πρῶτον δὲ τὰ περὶ τῆς τραπέζης ἐξηγήσομαι.

Προεθυμεῖτο μὲν οὖν ὁ βασιλεὺς ὑπέρπλόν τι ποιῆσαι τοῖς μέτροις τὸ κατασκεύασμα. προσέταξε δὲ πυθέσθαι τῶν ἀνὰ τὸν τόπον, πηλίκη τίς ἡ προοῦσα ἤδη κειμένη κατὰ τὸ ἱερὸν ἐν Ιεροσολύμοις; Ως δὲ ἀπεφήναντο τὰ μέτρα· προσεπηρώτησεν, εἰ κατασκευάσοι μείζονα· τινὲς μὲν οὖν

Ex duodecima:
Isaelus, *Joannes*, *Theodosius*, *Arsamus*, *Abietes*, *Ezekielus*.

Hi omnes fuerunt numero duo & septuaginta. Atque hæc quidem ad epistolam Regis sunt ita ab Eleazaro rescripta.

Porro, ut promisi, explicabo etiam ornamenta & elaborationem munerum, quæ varia & præstanti solertia artificii fuerunt confecta. Cum enim rex & suppeditaret omnia largiter, & artifices in conficiendis singulis observaret, non potuit fieri ut illi per negligentiam aliquid vel omitterent, vel temere & perperam conficerent. Primum autem mensæ confectionem exponam.

Hanc rex mole quidem valde magnam volebat extruere: sed cum jussisset interrogare illos qui Hierosolymis fuissent, quanta illa prior ibi foret, & illi indicassent modum, ipseque rursus quæsivisset an majorem conficere deberet? Ac quidem tum nonnulli ex

ὅσον καὶ τῶν ἱερέων, καὶ τῶν ἄλλων ἔλεγον, μηδὲν ἐπικωλύειν. ὁ δὲ εἶπε, βούλεσθαι καὶ πενταπλῆν τοῖς μεγέθεσι ποιῆσαι· διστάζειν δὲ, μή ποτε ἄχρηστος γένηται πρὸς τὰς λειτουργίας. οὐ γὰρ αἱρεῖσθαι τὸ κεῖσθαι μόνον ἐν τῷ τόπῳ τὰ παρ' αὐτοῦ· πολὺ δὲ μᾶλλον χάριν ἕξειν, ἐὰν τὰς καθηκούσας λειτουργίας ἐπὶ τῶν ὑπ' αὐτοῦ κατεσκευασμένων, οἷς καθῆκε, ποιῶνται, δεόντως. οὐ γὰρ ἕνεκα σπανέως χρυσοῦ τὰ προσυντετελεσμένα βραχύμετρα καθέστηκεν· ἀλλὰ φαίνεται πρός τινα λόγον, εἰπεῖν, οὕτω συνεστηκέναι τοῖς μέτροις. εἰ γὰρ ἐπὶ τὰ τῆς οὔσης οὐδὲν ἂν ἐσπάνιζε, διόπερ οὐ παραβατέον, οὐδὲ μεταθετέον τὰ καλῶς ἔχοντα. τῇ μὲν οὖν ποικιλίᾳ τῶν τεχνῶν ἐκέλευσεν ὅτι μάλιστα χρήσασθαι, σεμνῶς ἅπαντα διανοούμενος, καὶ φύσιν ἔχων ἀγαθὴν εἰς τὸ συνιδεῖν πραγμάτων ἔμφασιν. ὅσα δὲ ἂν ᾖ ἔγγλυφα, πρὸς καλλονὴν ἐκέλευσε ποιεῖν· ὅσα δὲ δι' ἀγράφων, μέτρα αὐτοῖς παρακολουθῆσαι. δύο

γὰρ

ex ſacerdotibus & aliis dixiſſent, nihil obſtare: ipſe dixit ſe paratum eſſe ad extruendam vel quintuplo majorem, ſed vereri ne ad miniſteria inutilis fiat. Nam ſe non hoc reſpicere, ut tantum à ſe oblata in templo perſiſtat: ſed judicare multo plus gratiæ conſecuturum, ſi miniſteria & ſacra ſolita rite, quibus conveniat, eſſent peracturi ſupra illa opera quæ à ſe eſſent confecta. Neque enim ob penuriam auri, priorem menſam ita paruam factam: ſed ſibi videri eam, cum ſatis auri habeat, certa de cauſa & ratione iſta magnitudine conſtare: propterea non velle, neque debere eam, cum juſta & commoda ſit, tranſgredi & tranſmutare. Porro ſecum omnia diligentiſſime perpendens, ut erat ingenio ad formas & imagines rerum contemplandas ſatis acri, juſſit, ut quamplurimum in eam ingenii artiumq; varietatis conferretur. Et quidē quæ cœlata debebant eſſe, illa jubebat facere quam ſpecioſiſſime: quæ vero plana & nullo cœlo exornata, illis modū ſuū convenientem præcipiebat adhibere.

Hinc

γὰρ πηχῶν τὸ μῆκος, τὸ δὲ ὕψος πήχεος καὶ ἡμίσους συνετέλουν, χρυσίου δοκίμου στερεὰν πάντοθεν τὴν ποίησιν ἐργασάμενοι. λέγω δὲ, οὐ περί τι περιεπτυγμένου τοῦ χρυσοῦ, ἀλλὰ ἐλασμὸν αὐτὸν ἐπιδεδέσθαι. στεφάνην δὲ ἐποίησαν παλαιστιαίαν κυκλόθεν· τὰ δὲ κυμάτια στρεπτὰ, τὴν ἀναγλυφὴν ἔχοντα σχοινιδῶν ἔκτυπον, τῇ τορείᾳ θαυμαστῶς ἔχουσαν ἐκ τῶν τριῶν μερῶν. ἦν γὰρ τριγωνία· καὶ καθ' ἕκαστον μέρος ἡ διατύπωσις τῆς ἐνεργείας τὴν αὐτὴν διάθεσιν εἶχεν· ὥστε καθ' ὃ ἂν μέρος στρέφοιτο, τὴν πρόσοψιν εἶναι τὴν αὐτήν· κειμένου δὲ κατὰ τῆς στεφάνης, τὸ μὲν εἰς τὴν αὐτὴν τράπεζαν ἀπόκλιμα τὴν διατύπωσιν ἔχειν τῆς ὡραιότητος. τὸ δὲ ἐκτὸς κλίμα πρὸς τὴν τοῦ προσάγοντος εἶναι θεωρίαν. διὸ τὴν ὑπεροχὴν ὀξεῖαν εἶναι τῶν δύο κλιμάτων συνέβαινε, μετέωρον ἐπικειμένην, ὡς προειρήκαμεν· τριγώνου κατεσκευασμένου, καθ' ὃ ἂν μέρος στρέφοιτο. λίθων τε πολυτελῶν ἐν αὐτῷ

δια-

Hinc longitudine duorum cubitorum, altitudine autem unius & semis, eam extruebat, undique ex auro probato solidam, non foliaceo extrinsecus circumvoluto obductam. Coronam autem palmarem circumdederunt. Plegmata vero & reticula circum labia & extremitates erant contorta ad modum funiculorum, in quibus supra modum mirabile artificium torni ex tribus lateribus erat. Nam figura triangulari erant, & à quaque parte formata ad eundem effectum dispositionis suæ, ut in quamcunque partem verterentur, eandem aspicienti faciem præberent: à parte quidem juxta coronam, tractus ille qui in mensam tendebat, formam decentem habebat: sed ille qui foras spectabat, decentiorem, ut qui accommodatus esset ad contemplationem accedentium. Quia autem, ut diximus, forma triangularis erat operis in quamcunque partem versi, hinc utriusque hujus tractus pars in summo acuta & elevata erat. In hoc etiam altero tractu erant

pretiosi

διαθέσεις ὑπῆρχον, ἀνὰ μέσον τῶν σχοινίδων· ἕτερον παρ' ἕτερον πλοκὴν εἶχον ἀμίμητον τῇ ποιήσει. πάντες δὲ ἦσαν διὰ τρημάτων κατειλημμένοι, χρυσαῖς περόναις πρὸς τὴν ἀσφάλειαν· ἐπὶ δὲ τῶν γωνιῶν αἱ κατακλεῖδες συνέσφιγγον πρὸς τὴν συνοχήν· ἐκ πλαγίων δὲ κατὰ τὴν τῆς στεφάνης κυκλόθε τὰ πρὸς τὴν ἄνω πρόσοψιν ᾠοθεσία κατεσκεύαστο διάλιθος, ἐκτύπωσιν ἔχουσα περιοχῆς συνεχέσιν ἀναγλυφαῖς ῥαβδωταῖς, πυκνὴν ἐχούσαις τὴν πρὸς ἄλληλα θέσιν περὶ ὅλην τὴν τράπεζαν. ὑπὸ δὲ τὴν ἐκτύπωσιν τῶν λίθων τῆς ᾠοθεσίας, στέφανον ἐποίησαν οἱ τεχνῖται πάγκαρπον, ἐν ὑπεροχῇ περιδήλως ἔχοντα βοτρύων καὶ σταχύων, ἔτι δὲ φοινίκων καὶ μήλων, ἐλαίας τε καὶ ῥοῶν, καὶ τῶν παραπλησίων. τοὺς δὲ λίθους ἐργασάμενοι πρὸς τὴν τῶν προειρημένων καρπῶν διατύπωσιν, ἔχοντας ἑκάστου γένους τὴν χρόαν, ἀνέδησαν τῷ χρυσῷ κύκλῳ περὶ ὅλην τὴν τῆς τραπέζης κατασκευὴν κατὰ κρόταφον. μετὰ δὲ τὴν τοῦ στεφάνου διάθεσιν, ὁμοίως κατὰ τὴν τῆς ᾠοθεσίας διασκευήν, ἣν

κατε-

pretioſi & varii lapides, in medio plegmatum funalium ſitu contiguo per vices inſerti ad inimitabilem connexionis formam: omnes etiam per foramina fibulis aureis, ut firmi ineſſent, comprehenſi. Angulorum juncturas clauſuræ conſtringebant. Circa partes autem coronæ ad aſpectum eminentes, per obliquum in circuitu erat ex lapidibus precioſis confecta quædam ovorum facies, cum effigie extante, & virgulis exculptis, ad formam continui & denſi inter ſe ſitus, quæ ambibat totam menſam. Sub hac lapidea ovorum effigie, artifices fecerant coronam feracem omnium frugum, ita ut illi fructus extarent, & conſpicui eſſent: ut botri, ſpicæ, palmæ, poma, olivæ, punica mala, & id genus alii fructus: quos ſingulos lapides non tantum ad formam, ſed & colorem fructuum elaboratos in circuitu totius menſæ alligarant ad ſummum orbis aurei. Poſt coronam ita exornatam extabat in opere ſimiliter & ovicularis illa facies, & illa

reliqua

κατεσκεύαστο καὶ τὰ λοιπὰ τῆς ῥαβδώσεως καὶ διαγλυφῆς, καὶ κατ᾽ ἀμφότερα τὰ μέρη τῆς τραπέζης πρὸς τὴν χρῆσιν πεποιῆσθαι, καθ᾽ ὃ ἂν μέρος αἴρωνται· ὥστε καὶ τὴν τῶν κυμάτων θέσιν, καὶ τὴν τῆς στεφάνης, εἶναι κατὰ τὸ τῶν ποδῶν μέρος. ἔλασμα γὰρ ἐποίησαν καθ᾽ ὅλου τοῦ πλάτους τῆς τραπέζης στερεὸν, δακτύλων τεσσάρων· ὥστε τοὺς πόδας ἐνίεσθαι εἰς τοῦτο, περόνας κατακλεῖσιν ἔχοντας ἐσφίγχθαι κατὰ τῆς στεφάνης· ἵνα καθ᾽ ὃν ἂν αἴρωνται μέρος, ἡ χρῆσις ᾖ. τοῦτο δὲ κατ᾽ ἐπιφάνειαν θεωρεῖται ἀμφοτεροδεξίου τῆς κατασκευῆς οὔσης. ἐπ᾽ αὐτῆς δὲ τῆς τραπέζης μαίανδρον ἔκτυπον ἐποίησαν, ἐν ὑπεροχῇ λίθους ἔχοντα κατὰ μέσον πολυτελεῖς, τῶν πυλιάδων, ἀνθράκων τε καὶ σμαράγδων, ἔτι δὲ καὶ ὄνυχος, καὶ τῶν ἄλλων γενῶν τῶν διαφερόντων ἐν ὡραιότητι. μετὰ δὲ τὴν τοῦ μαιάνδρου διάθεσιν ἐπέκειτο σχιστὴ πλοκὴ, θαυμασίως ἔχουσα, ῥομβωτὴν ἀποτελοῦσα τὴν ἀνὰ μέσον θεωρίαν· ἐφ᾽ ἣν κρυστάλλου λίθου, καὶ ὃ λεγόμενον ἤλεκτρον ἐνετετύπωτο, ἀμίμητον θεωρίαν ἀποτελοῦν τοῖς θεωροῦσι. τοὺς

reliqua virgularum & cœlaturæ forma, ut cum menſa eſſet ad uſum ab utraque parte confecta, ad utram eam erexeris, ab illa uſque ad ima pedum eandem & plegmatum & coronæ ſpeciem referret. Nam laminam menſæ, quam lata ea erat, adjunxerant ſolidam, & latitudine quatuor digitorum, ad pedes in eam inſerendos, qui fibularum clauſuris aſtringerentur, ut in utramvis partem erecta menſa, apta eſſet uſui. Atque hæc quidem in externa ſuperficie menſæ utrobique ad uſum accommodatæ cernebantur. Supra ipſam autem conſpicuum meandrum fecerant, qui in medio haberet extantes lapides pretioſos, ut pyliades, carbunculos, ſmaragdos, ad hæc onyches, & alios qui ſpeci ei fulgore præſtarent. Juxta meandrum erat patens quædam textura miro artificio confecta, in medio exprimens ſublongam & rotundam figuram rhombo ſimilem, quæ cryſtallum, & quod vocant electrum, ita affabre figurata habebat inſerta, ut contemplantibus videretur opus inimitabile.

τοὺς δὲ πόδας ἐποίησαν τὰς κεφαλίδας ἔχοντας κρινωτὰς, ἀνάκλασιν κρίνων ὑπὸ τὴν τράπεζαν λαμβανόντων. τὰ δὲ τῆς ἐκτὸς προσόψεως ὀρθὴν ἔχοντα τὴν πετάλωσιν. ἡ δὲ ἀπ' ἐδάφους ἔρεισις τοῦ ποδὸς, ἄνθρακος λίθου πάντοθεν παλαιστιαία, κρηπῖδος ἔχουσα τάξιν κατὰ τὴν πρόσοψιν, ὀκτὼ δὲ δακτύλων τὸ πλάτος ἔχουσα· ἐφ' ὃν ἐπίκειται τὸ περέλασμα τοῦ ποδός. κατεσκεύασε δὲ ἐκφύοντα κισσὸν ἀκάνθῳ πλεκόμενον ἐκ τοῦ λίθου, σὺν ἀμπέλῳ περιειλούμενον κυκλόθεν τῷ ποδὶ σὺν τοῖς βότρυσιν οἳ λιθουργεῖς ἦσαν μέχρι τῆς κεφαλῆς. ἡ δὲ αὐτὴ διάθεσις ἦν τῶν τεσσάρων ποδῶν πάντα ἐνεργῶς πεποιημένα καὶ προσηρμοσμένα, τῆς ἐμπειρίας καὶ τέχνης τὰς ὑπεροχὰς ἀπαραλλάκτως ἔχοντα πρὸς ἀλήθειαν, ὥστε καὶ ῥιπίζοντος τοῦ πνεύματος τοῦ κατὰ τὸν ἀέρα, κίνησιν ἐπιδέχεσθαι τὴν τῶν φύλλων θέσιν, πρὸς τὴν τῆς ἀληθείας διάθεσιν τετυπωμένων ἁπάντων. ἐποίησαν δὲ τριμερὲς τὸ στόμα τῆς τραπέζης, οἱονεὶ τρίπτυχον, πελεκίνοις συναρμοζόμενον γομφωτοῖς πρὸς ἑαυτὰ κατὰ τὸ πάχος

τῆς

Pedes vero ita erant parati, ut haberent lilia, & ea repanſa in ſummo qua incumberet menſa. Subtus autem folia quæ ſub aſpectum venirent, eſſent erecta. Pars autem ima pedis cujuſque, qua innitebatur pavimento, conſtabat carbunculo ex omni parte palmari, latitudine digitorum octo: quia erat loco fundamenti, cui pedi reliqua moles tota incumbebat. Ex eo etiam artificioſe exculpta prodibat hedera acantho implexa & viti, quæ circumvoluta toti pedi botros haberet ad ſummum uſque ex lapidibus preციοſis confectos. Atque hæc eadem forma erat pedum quatuor, in quibus omnia erant ita elaborata affabre, & coaptata, ut peritiæ & artis præſtantia non ſolum nihil diſcreparent à veritate, ſed etiam vento per aerem flante moverentur eorum folia omnia, & ſitu & habitu ad nativam imaginem ſculpta. Labia autem menſæ conſtabant ex tribus partibus, & erant veluti triplicata, ac clavibus ſubtilibus ita inter ſe per craſſitudinem operis coagmentata,

τῆς κατασκευῆς ἀθέατον καὶ ἀνεύρετον τὴν τῶν ἁρμῶν κατασκευάσαντες συμβολήν. ἡμιπηχίου δὲ οὐκ ἔλασσον ἦν τὸ πάχος τῆς ὅλης τραπέζης, ὥστε πολλῶν εἶναι ταλάντων τὴν ὅλην διασκευήν. ἐπεὶ δὴ γὰρ οὐ προῄρητο τοῖς μεγέθεσιν οὐδὲν προσθεῖναι ὁ βασιλεύς, ὅσον ἔδει δαπανηθῆναι κατασκευαζομένων μειζόνων, τοῦτα ἀπέδωκε πλείονα· καὶ κατὰ τὴν προαίρεσιν αὐτοῦ πάντα ἐπετελέσθη θαυμασίως καὶ ἀξιολόγως ἔχοντα, καὶ τὴν τέχνην ἀμίμητα, καὶ τῇ καλλονῇ διαπρεπῆ.

Τῶν δὲ κρατήρων δύο μὲν ἦσαν, τὴν κατασκευὴν φολιδωτὴν ἔχοντες, ἀπὸ τῆς βάσεως μέχρι τοῦ μέσου· τὴν διασκευὴν τῇ τορείᾳ, καὶ τὴν τῶν λίθων ἀνὰ μέσον τῶν φολίδων σύνδεσιν πολυτέχνως ἔχοντες. εἶτα μαίανδρος ἐπέκειτο πηχυαῖος ὕψει· τὴν δὲ ἐκτύπωσιν ἐνυπῆρχε διὰ λιθώσεως ποικίλης, ἐμφαῖνον σὺν ὡραιότητι τὸ τῆς τέχνης φιλόπονον. ἐπὶ δὲ τούτου ῥάβδωσις, ἐφ᾽ ἧ διαπλοκὴ ῥόμβων, δικτυωτὴν ἔχουσα τὴν πρόσοψιν ἕως ἐπὶ τὸ στόμα.

τὸ

mentata, ut neque cerni neque inveniri poſſet, qua juncturæ coirent. Craſſitudo autem menſæ totius non minor erat ſemicubito: unde ſumptus ad multa millia protrahebantur. Nam quia Rex ſemel conſtituerat, non eſſe magnitudine ampliorem faciendam, quæ inſumenda fuiſſent in eam, illa, atque ad eo plura, contulit in craſſitudinem, omniaque ſunt ex ipſius ſententia perfecta ad ornatum excellentem & viſu mirabilem, in quo & artificium ſuperaret omnem imitationem, & ſpeciei decor eſſet valde conſpicuus.

Crateres autem duo erant ornatu ſquammoſo, ab imo uſque ad medium perquam artificioſe torno exculpti, in medio ſquammarum interſertis lapidibus precioſis. Hinc ſequebatur meander altitudine cubitali, ita ex lapidibus variis figuratus, ut in eo præter ſpeciem pulchritudinis, artis etiam inſignis induſtria eluceret. Poſt hunc erat virgularum ſeries, ſuper quam uſque ad labia rhombi ad ſimilitudinem retis complicati.

In

τὸ δὲ ἀνὰ μέσον ἀσπιδίσκοι λίθων ἑτέρων παρ' ἑτέροις, τοῖς γένεσι παραλλαγὴν ἐχόντων, τετραδακτύλων οὐκ ἔλαττον, ἀνεπλήρουν τὸ τῆς καλλονῆς ἐναργές. ἐπὶ δὲ τῆς στεφάνης τοῦ στόματος κρίνων τυπώσεις, σὺν ἀνθεμίοις καὶ βοτρύων φοινίκων διάπλοκοι διετυποῦντο κυκλόθεν. οἱ μὲν οὖν διὰ τοῦ χρυσοῦ τοιαύτην εἶχον τὴν κατασκευήν, χωροῦντες ὑπὲρ δύο μετρητάς. οἱ δὲ ἀργυροῖ λίαν εἶχον τὴν διασκευὴν ἔνοπτρον δὴ γεγονυῖαν, πρὸς αὐτὸ τοῦτο θαυμασίως ἔχουσαν, ὥστε πᾶν τὸ προσαχθὲν ἀπαυγάζεσθαι σαφέστερον μᾶλλον, ἢ ἐν τοῖς κατόπτροις. οὐκ ἐφικτὸν δὲ ἐστὶν ἐξηγήσασθαι τὰ προσυντετελεσθέντα πρὸς τὴν τῆς ἀληθείας ἔμφασιν. ὡς γὰρ ἐπετελέσθη, τεθέντων τῶν κατασκευασμάτων ἑτέρου παρ' ἕτερον, λέγω δὲ πρῶτον ἀργυροῦ κρατῆρος, εἶτα χρυσοῦ, πάλιν ἀργυροῦ καὶ χρυσοῦ, παντελῶς ἀνεξήγητος ἐγένετο τῆς προσόψεως ἡ διάθεσις· καὶ τῶν πρὸς τὴν θεωρίαν προσιόντων οὐ δυναμένων ἀφίστασθαι, διὰ τὴν ἐξαύγειαν, καὶ τὸ τῆς ὄψεως τερπνόν. ποικίλη

γὰρ

In medio horum ſcuta ex lapidibus diverſi generis, magnitudine non minore quatuor digitorum, ad ſummum illuſtrabant ſplendorem pulchritudinis illa ſua perpetua lapidum diſcrepantia. In coronæ autem labiis erant expreſſa lilia, & anthemides, atque botri in ambitu intertexti. Talem formam habebant crateres aurei, qui capiebant plus quam duas urnas. Argentei autem erant, ad nitorem mirifice conſpicuum & ſplendentem, propter hoc ipſum elaborati, ut quidvis adhibitum in iis multo expreſſius quam in ipſis ſpeculis repreſentaretur: nec ſane licet oratione aſſequi veram effigiem eorum. Nam poſtquam eſſent perfecti, & hoc ordine diſpoſiti, ut primum locum haberet argenteus, ſecundum aureus, deinde rurſus argenteus, poſtea aureus poſitus eſſet, plane inenarrabilis ſpectaculi facies reddebatur: ut accedentes ad contemplandum, non poſſent diſcedere, eo quod omnia ſplendore eorum illuſtrarentur, & quod in contemplatione magna ineſſet jucunditas, & ea

condita

γὰρ ἦν ἡ τῆς ἐπιφανείας ἐνέργεια. προσορώντων γὰρ πρὸς αὐτὴν τὴν τοῦ χρυσίου κατασκευὴν, ψυχαγωγία τις ἦν μετὰ θαυμασμοῦ, συνεχῶς ἐφ' ἕκαστον ἐπιβαλλούσης τῆς διανοίας τεχνίτευμα. καὶ πάλιν ὅτε πρὸς τὴν τῶν ἀργυρῶν προσβλέψαι τις θέσιν ἤθελεν, ἀπέλαμπε τὰ πάντα κυκλόθεν, ὡς ἂν τις ἔστηκε, καὶ διάχυσιν ἐποίει μείζονα τοῖς θεωμένοις· ὥστε παντελῶς ἀνεξήγητον εἶναι τῶν ἐνηργημένων τὴν πολυτεχνίαν.

Τὰς δὲ χρυσᾶς φιάλας διετόρευσαν στεφάνοις ἀμπέλου κατὰ μέσον· περὶ δὲ τὰ χείλη, κισσοῦ τε καὶ μυρσίνης, ἔτι δὲ ἐλαίας ἀνέπλεξαν στέφανον ἔκτυπον, πολυτελεῖς ἐνέντες λίθους· καὶ τὰς λοιπὰς δὲ τορείας διηλλαγμένας ἐπετέλεσαν, ἅπαντα φιλοτιμηθέντες εἰς ὑπεροχὴν δόξης τοῦ βασιλέως ποιῆσαι. καθόλου γὰρ οὔτε ἐν τοῖς βασιλικοῖς ὑπῆρχε ῥισκοφυλακίοις τοιαύτη κατασκευὴ τῇ πολυτελείᾳ καὶ τεχνουργίᾳ, οὔτε ἔν τινι ἄλλῳ. πρόνοιαν γὰρ οὐ μικρὰν

condita varia quadam vi apparitionis & specie ipsorum, dum contemplantes quidem decus aureorum craterarum sentirent perpetuam quandam voluptatem, cum admiratione animi assidue se ab una ad aliam artificii solertiam conferentis. Respicientibus ad argenteos, undique in oculos incurreret splendor, qui multo etiam magis caperet animos, & majori voluptate spectantium oculos mulceret: ex quo sane varietas & solertia artificii eorum non potest enarrari.

Porro phialas aureas ita torno expolierant, ut in medio haberent coronas vitis, circa labia hederæ & myrti: quibus etiam coronam oleæ illustrem & lapidibus valde pretiosis exornatam intersererant, & reliqua similiter varietate sculpturæ speciosa reddiderant, dum singulari industria studerent omnia absoluere ad excellentiam gloriæ Regis. Nam prorsus neque in ærario regio, neque ullo alio extabant tanti sumptus & tam artificiosa opera. Rex enim, ut erat

μικρὰν ἐποιεῖτο ὁ βασιλεὺς, φιλοδοξῶν εἰς τὰ καλῶς ἔχοντα. πολλάκις γὰρ τὸν δημόσιον χρηματισμὸν παρίει· τοῖς δὲ τεχνίταις παρήδρευεν ἐπιμελῶς, ἵνα καθηκόντως τῷ τόπῳ συντελέσωσιν, εἰς ὃν ἀπεστέλλετο τὰ τῶν ἔργων. διὸ πάντα σεμνῶς ἐγεγόνει, καὶ καταξίως τοῦ τε ἀποστέλλοντος βασιλέως, καὶ τοῦ προστατοῦντος ἀρχιερέως τοῦ τόπου. καὶ γὰρ τὸ τῶν λίθων πλῆθος ἄφθονον, καὶ μεγάλοι τοῖς μεγέθεσιν, οὐκ ἔλαττον πεντακισχιλίων· καὶ ταῖς τέχναις κρατιστεύοντα πάντα, ὥστε πενταπλασίως τοῦ χρυσοῦ τιμιωτέραν εἶναι τὴν τῶν λίθων δόσιν, καὶ τὴν τῶν τεχνῶν ἐνέργειαν.

Ὑπολαμβάνων οὖν καὶ τούτων τὴν ἀναγραφὴν ἀναγκαίαν οὖσαν, δεδήλωκά σοι. τὰ δὲ ἑξῆς περιέχει τὴν πρὸς τὸν Ελεάζαρον ὁδὸν ἡμῖν γενομένην· τὴν δὲ θέσιν τῆς ὅλης χώρας πρότερον δηλώσω. Ὡς γὰρ παρεγενήθημεν ἐπὶ τοὺς τόπους, ἐθεωροῦμεν τὴν πόλιν μέσην κειμένην ἐπ᾽ ὄρους, ὑψηλὴν ἔχοντος τὴν ἀνάτασιν. ἐπὶ δὲ τῆς κορυφῆς

κατε-

erat ambitiosus circa decus & splendorem, non parum adhibebat curæ & solicitudinis ad hoc suum institutum. Nam sæpe omissis publicis occupationibus, studiose assidebat artificibus, ut illi perficerent omnia ut conveniret loco in quem illa opera missurus erat. Unde quidem evenit, ut omnia essent absoluta honorifice, & pro dignitate tum regis mittentis, tum summi sacerdotis qui præesset loco illi. Nam lapides & magnitudine conspicui, & numero multi, non pauciores quinque millibus adhibiti erant: tum artis solertia omnia ita excellebant, ut quintuplo pretium auri superarent lapides collati, & artificum industria navata.

Ita habes & hæc, quorum expositionem judicavi necessariam. Sequens narratio, continebit iter nostrum ad Eleazarum: sed primum declarabo tibi totius regionis situm. Postquam ergo pervenimus in loca illa, cernebamus civitatem in medio regionis sitam super montem editum & subarduum. In hujus summo

erat

κατεσκεύαστο τὸ ἱερὸν ἐκπρεπῶς ἔχον· καὶ οἱ περίβολοι τρεῖς, ὑπὲρ ἑβδομήκοντα δὲ πήχεις τῷ μεγέθει, καὶ τὸ πλάτος ἀκόλουθον, καὶ τὸ μῆκος, τῆς κατὰ τὸν οἶκον διασκευῆς ὑπῆρχε· μεγαλομερείᾳ καὶ χορηγίᾳ κατὰ πάντα περιβαλλούσῃ διῳκοδομημένων ἁπάντων. καὶ τοῦ θυρώματος δὲ, καὶ τῶν περὶ αὐτὸ συνδέσμων κατὰ τὰς φλιὰς, καὶ τῆς τῶν ὑπερθύρων ἀσφαλείας, ἔκδηλος ἦν ἡ τῶν χρημάτων γεγονυῖα ἀφειδὴς δαπάνη. τοῦ τε καταπετάσματος ἡ διατύπωσις, θύρωσι κατὰ πᾶν ὁμοιοτάτη ὑπῆρχε· καὶ μάλιστα διὰ τὴν τοῦ πνεύματος ὑποδρομὴν, ἀδιάλειπτον κίνησιν λαμβανούσης τῆς ὑφῆς, διὰ τὸ ἀπ' ἐδάφους γενομένης τῆς ὑποδρομῆς κατὰ τὴν κόλπωσιν, μέχρι τῆς ἄνω διατάσεως, ἡδεῖάν τινα δυσαπάλλακτον τὴν θεωρίαν ἔχοντος τοῦ πράγματος.

Ἥ τε τοῦ θυσιαστηρίου κατασκευὴ, σύμμετρον ἔχουσα πρὸς τὸν τόπον, καὶ τὰ θύματα διὰ πυρὸς ἐξαναλούμενα, τὴν διοικοδομὴν εἶχε. τῆς δὲ ἀναβάσεως τῆς πρὸς αὐτὸ, πρὸς τὴν εὐκοσμίαν

erat extructum Templum, cum inſigni ornatu: circum quod erant tres muri altitudine ſupra ſeptuaginta cubitos, & tum latitudine pro tali altitudine, tum longitudine pro ſtructura & mole ædificii. Atque hæc omnia erant exædificata perquam magnifice, cum ſumptus ex omni parte excellentia. Conſpicua etiam erat magnificentia expenſarum in portas, & compages partium earum inferiorum, & in munitionem ſuperliminarium. Velum item appenſum erat, ad ſimilitudinem januarum formatum, quod ſpectaculum quoddam jucundiſſimum, & quo nunquam facile ſatiari poſſes, præbebat: & quidem ideo præcipue, quia à vento ſubintrante perpetuo movebatur, & quidem ſinuatione ab imo uſque ad ſummum, ob ventum à pavimento ſubintrantem.

Altare etiam extructum erat appoſite & ad locum illum, & hoſtias quæ ibi igne conſumerentur. Qua vero parte aſcenſus erat ad illud, ea perquam decenter

εὐκοσμίαν ἔχοντος τοῦ τόπου, καθηκόντως τὸ κλίμα τῶν λειτουργιῶν, τῶν ἱερέων κεκαλυμμένων μέχρι τῶν σφυρῶν βυσσίνοις χιτῶσι. ὁ δὲ οἶκος βλέπει πρὸς ἕω, τὰ δὲ ὀπίσθια αὐτοῦ πρὸς ἑσπέρας· τὸ δὲ πᾶν ἔδαφος λιθόστρωτον καθέστηκε· καὶ κλίματα πρὸς τοὺς καθήκοντας τόπους ἔχει τῆς τῶν ὑδάτων ἐπιφορᾶς ἕνεκεν, ἣ γίνεται διὰ τὴν σμῆξιν τῶν ἀπὸ τῶν θυσιῶν αἱμάτων. πολλαὶ γὰρ μυριάδες κτηνῶν προσάγονται κατὰ τὰς τῶν ἑορτῶν ἡμέρας. ὕδατος δὲ ἀνέκλειπτός ἐστι σύστασις ὡς ἂν καὶ πηγῆς ἔσωθεν πολυῤῥύτου φυσικῶς ἐπιῤῥεούσης· ἔτι δὲ θαυμασίων καὶ ἀδιηγήτων ὑποδοχείων ὑπαρχόντων ὑπὸ γῆν, καθὼς ἀπέφαινον, πέντε σταδίων κυκλόθεν τῆς κατὰ τὸ ἱερὸν καταβολῆς· καὶ ἑκάστου τούτων σύριγγας ἀναρίθμους, καθ' ἕκαστον μέρος ἑαυτῶν συναπτόντων τῶν ῥευμάτων· καὶ πάντων τούτων μεμολιβῶσθαι κατ' ἐδάφους καὶ τοῦ τοίχου· ἐπὶ δὲ τούτων κεχύσθαι πολύτι πλῆθος κονίας, ἕως ἐνεργῶς γεγενημένων ἁπάντων. εἶναι δὲ πυκνὰ τὰ στόματα πρὸς τὴν βάσιν,

decenter exornata erat, & pulchre accommodata ad ministeria sacra, & habitum sacerdotum ad talos usque indutorum tunicis ex bysso. Templum autem spectat ad ortum, posterioribus ejus ad occasum tendentibus. Et pavimentum totum est lapide constratum, tractusque habet aquæ immittendæ ad loca certa, quæ immittitur ad abluendum sanguinem hostiarum: quia in solennibus festis multa millia jumentorum offeruntur. Aquæ vero confluxus nunquam deficit: & quia fons intrinsecus magnus naturalem, & eam perennem scaturiginem habet, & quia subtus terram sunt mira & inenarrabili arte aquarum receptacula, confecta per quinque stadia, quemadmodum apparebat undequaque circum templum; quorum singula habent fistulas infinitas, utrinque in se invicem emittentes fluxus: atque hæc omnia in imo & à lateribus plumbo sunt obducta, & multa terra accurate cooperta. Sunt præterea multa ostia in fundo & basi,

βάσιν, ἀοράτως ἔχοντα τοῖς πᾶσι πλὴν αὐτοῖς οἷς ἐστι λειτουργία· ὡς ῥοπῇ καὶ πνεύματι πάντα καθαρίζεσθαι τὰ συναγόμενα παμπληθῆ τῶν θυμάτων αἵματα.

Πεπεισμένος δὲ καὶ αὐτὸς τὴν τῶν ὑποδοχείων κατασκευὴν δηλώσω καθὼς ἐπιστώθην. προσήγαγον γὰρ πλέον σταδίων τεσσάρων ἐκ τῆς πόλεως, καὶ πρός τινα τόπον ἐκέλευσέ τις κατακύψαντα συνακοῦσαι τοῦ γινομένου ψόφου τῆς ἀπαντήσεως τῶν ὑδάτων· ὥστε συμφανές μοι γεγονέναι τὸ μέγεθος τῶν ἀγγείων, καθὼς δεδήλωται.

Τῶν δὲ ἱερέων ἡ λειτουργία κατὰ πᾶν ἀνυπέρβλητός ἐστι τῇ ῥώμῃ, καὶ τῇ τῆς εὐκοσμίας καὶ σιγῆς διαθέσει. πάντες γὰρ αὐτοκελεύστως διαπονοῦσι, πολλῆς γινομένης κακοπαθείας· καὶ ἑκάστῳ τὸ διατεταγμένον μέλει. καὶ ἀδιαλείπτως ὑπηρετοῦσιν, οἱ μὲν τὴν ξυλείαν, οἱ δὲ ἔλαιον, οἱ δὲ σεμίδαλιν, οἱ δὲ τὰ τῶν ἀρωμάτων, ἕτεροι τὰ τῆς σαρκὸς ὁλοκαυτοῦντες, ἰσχύϊ διαφερόντως συγχρώμενοι·

basi, quæ nemo cernere potest, præter illos quibus ministerium est commissum: per hæc impetu & effluxu supermissæ aquæ, sanguis quamtumvis copiosus à victimis collectus, abluitur & expurgatur.

Exponam etiam, quomodo ipse istorum receptaculorum molem & structuram ex singulari benevolentia monstratam cognovi. Nam abduxerunt me ex civitate ultra quatuor stadia, & jussit me unus capite ad locum quendam inclinato auscultare sonum, quem aquarum concursus ederet. Hinc ego aperte cognovi magnitudinē vasorum illorum, de quibus dixi.

Sacerdotes vero ministeria peragentes, omnino virium robore præstant, cum summa ornatus ac silentii reverentia. Nam omnes sponte intenti sunt laboribus, licet valde molestis. Ac suæ cuique demandatæ partes sunt curæ, sine intermissione ministerii. Alii enim ligna, alii oleum, alii similam, alii aromata in ministerio suo curant: alii integras carnes hostiarum comburunt, utentes in hoc magna virium & intentione & dexteritate.

συγχρώμενοι· διαλαβόντες γὰρ ἀμφοτέραις τῶν μόσχων τὰ σκέλη, πλεῖον ὄντα ταλάντου σχεδὸν ἑκάστου, ἀναρρίπτουσιν ἑκατέραις θαυμασίως ὕψος ἱκανόν, καὶ οὐχ ἁμαρτάνουσι τῆς ἐπιθέσεως. ὁμοίως δὲ καὶ τὰ τῶν προβάτων, ἔτι δὲ αἰγῶν, τοῖς βαρέσι καὶ πιμελῇ θαυμασίως ἔχει. κατὰ πᾶν γὰρ ἐκλεγομένων, οἷς ἐπιμελές ἐστιν, ἀμώμητα, καὶ τῇ παχύτητι διαφέροντα, τὸ προειρημένον ἐπιτελεῖται. πρὸς δὲ τὴν ἀνάπαυσιν τόπος αὐτοῖς ἐστιν ἀποτεταγμένος, οὗ καθίζουσιν οἱ διαναπαυόμενοι. τούτου δὲ γενομένου, τῶν διαλελοιπότων ἐγείρονται πρόθυμοι, οὐδενὸς ἐπιτάσσοντος τὰ τῆς λειτουργίας· ἥ τε πᾶσα σιγὴ καθέστηκεν, ὡς τόπον λαμβάνειν, μηδένα ἄνθρωπον ἐν τῷ τόπῳ παρεῖναι, πρὸς τοὺς ἑπτακοσίους παρόντων τῶν λειτουργῶν, καὶ τῶν προσαγόντων δὲ τὰ θύματα πολύ τι πλῆθος· ἀλλὰ φόβῳ καὶ καταξίως μεγάλης θειότητος ἅπαντα ἐπιτελεῖται.

Μεγά-

dexteritate. Apprehenſa enim utriſque manibus vitulorum crura, quæ ſingula fere talenti pondo habent, per vices utraque manu ſurſum porriciunt mira induſtria, in altitudinem ſatis magnam: nec in iis excipiendis errant. Simili modo porriciunt etiam ovium crura, nec non & caprarum, quæ mirifice & pondere & pinguedine excellunt. Nam quod jam dictum eſt, ita peragitur, ut ad id, à certis quibus hoc curæ eſt, per omnia ſeligantur, quæ & labe reprehenſionis omni vacent, & pinguedine excellant. Ad quietem autem habent locum certum, ubi quieſcentes recumbunt: atque inde uſu quiete, alacres & prompti excitantur, nemine ipſis miniſterii officia imperante. Tantumque ubique eſt ſilentium, ut putes in loco illo nullum prorſus eſſe hominem: cum interim & ſacerdotum miniſtrantium ſint circiter ſeptuaginta, & eorum qui hoſtias adducant valde magnus numerus. Ita omnia cum reverentia, & ut convenit magnæ divinitati, peraguntur.

Hinc

Μεγάλην δὲ ἔκπληξιν ἡμῖν παρέσχεν, ὡς ἐθεασάμεθα τὸν Ἐλεάζαρον ἐν τῇ λειτουργίᾳ, τά τε τοῦ στολισμοῦ καὶ τῆς δόξης, ἣ συνίσταται διὰ τὴν ἔνδυσιν οὗ φορεῖ χιτῶνος, καὶ τῶν περὶ αὐτὸν λίθων· χρυσοῖ γὰρ κώδωνες περὶ τὸν ποδήρη εἰσὶν αὐτοῦ, μέλους ἦχον ἀνιέντες ἰδιάζοντα. παρ' ἑκάτερον δὲ τούτων ἄνθεσι πεποικιλμένοι ῥοΐσκοι, τῇ χρόᾳ θαυμασίως ἔχοντες. κατέζωστο δὲ διαφόρῳ ζώνῃ διαπρεπεῖ, διϋφασμένῃ καλλίστοις χρώμασιν. ἐπὶ δὲ τοῦ στήθους φορεῖ τὸ λεγόμενον ΛΟΓΕΙΟΝ, ἐν ᾧ συνεσφιγμένοι λίθοι δεκαδύο, διαλλάσσοντες τοῖς γένεσι, χρυσῷ κεκολλημένοι, τὰ τῶν φυλάρχων ὀνόματα κατὰ τὴν ἐξ ἀρχῆς διάταξιν γενηθεῖσαν ἀπαυγάζοντες, ἕκαστος ἀνεξήγητον τῆς ἰδιότητος τὴν φυσικὴν χρόαν. ἐπὶ δὲ τῆς κεφαλῆς ἔχει τὴν λεγομένην Κίδαριν. ἐπὶ δὲ ταύτης τὴν ἀμίμητον μίτραν, τὸ καθηγιασμένον βασίλειον. ἐκ τόπων, ἐπὶ πετάλῳ χρυσῷ γράμμασιν ἁγίοις τὸ ὄνομα τοῦ θεοῦ,

κτ

Hinc vero magnus nos ſubibat ſtupor, cum aſpexiſſemus Eleazarum ſacra tractantem, & ornatum illum ejus, & dignitatis reverentiam, emergentem ex tunica induta, & lapidibus in ea pretioſis. Nam aurea tintinabula ad pedes uſque ornatus ejus dependent, quæ ſingula harmoniæ edunt ſonum ſuum: inter quæ ſingula ſunt punica mala, & floribus variis & colore miro decorata. Zona autem cinctus erat valde decente, & variis ac pulcherrimis coloribus pertexta. Supra pectus geſtabat quod λογεῖον vocant: in quo implexi & auro alligati erant duodecim lapides generum diverſorum, qui ſplendentes ſpecie inenarrabili nativi & proprii coloris, inſcripta habebant nomina principum cujuſque tribus, juxta priſcam & ab initio inſtitutam ordinationem. Supra caput habebat regumentum, quod Cidarim vocant: & ſupra hanc inimitabilis artificii mitram, ornamentum à regale conſecratum. Hinc ſupra laminam auream nomen Dei ſacris literis ſcriptum

uſque

κατὰ μέσον τῶν ὀφρύων, δόξῃ πεπληρωμένον· ὁ κριθεὶς ἄξιος τούτων ἐν ταῖς λειτουργίαις. ἡ δὲ συμφάνεια τούτων ἐμποιεῖ φόβον καὶ ταραχὴν, ὥστε νομίζειν εἰς ἕτερον ἐληλυθέναι ἐκτὸς τοῦ κόσμου· καὶ διαβεβαιοῦμαι, πάντα ἄνθρωπον προσελθόντα, τῇ θεωρίᾳ εἰς ἔκπληξιν ἥξειν, καὶ θαυμασμὸν ἀδιήγητον, μεταβαπέντα τῇ διανοίᾳ, διὰ τὴν περὶ ἕκαστον ἁγίαν κατασκευήν.

Πρὸς δὲ τὴν ἐπίγνωσιν ἁπάντων, ἐπὶ τὴν παρακειμένην ἄκραν τῆς πόλεως ἀναβάντες, ἐθεωροῦμεν· ἣ κεῖται μὲν ἐν ὑψηλοτάτῳ τόπῳ, πύργοις ἐξησφαλισμένη πλείοσι μέχρι κορυφῆς, εὐμήκεσι λίθοις ἀνῳκοδομημένων αὐτῶν, ὡς μεταλαμβάνομεν, πρὸς φυλακὴν τῶν περὶ τὸ ἱερὸν τόπων· ἵνα, ἐὰν ἐπίθεσίς τις ἢ νεωτερισμὸς, ἢ πολεμίων ἔφοδος γένηται, μή τις δύνηται ὁδὸν εἰς τοὺς περιβόλους ποιήσασθαι τοὺς περὶ τὸν οἶκον· ἐπικειμένων καὶ ὀξυβελῶν ἐπὶ τῶν πύργων τῆς ἄκρας, καὶ ὀργάνων ποικίλων καὶ τοῦ τόπου κατὰ κορυφὴν ὄντος τῶν προειρημένων περιβόλων,

usque ad medium superciliorum maximo cum decore protendens. Ipse vero Eleazarus in tractatione sacrorum videbatur his omnibus dignus esse. Qui autem splendor inde existebat metu & turbatione quadam ita afficiebat spectantes, ut extra ornatum aliam induisse personam Eleazarus videretur: affirmoque omnem qui accessisset, ex illa contemplatione captum animo valde quidem stupere velle propter illum sanctum habitum, qui in singulis videbatur inesse.

Hinc, ut omnia cognosceremus, in adjacentem civitatis arcem ascendentes, eam perlustrabamus. Hæc sita in editissimo loco, munita est turribus ad summum usque longis lapidibus extructis, ad illorum quæ circum templum erant locorum, ut colligebamus, custodiam: ut si quæ insidiæ, aut qui tumultus, aut hostium ingressus existeret, ne quis posset aditum aperire ad illa circum templum munimenta. Nam in turribus arcis erant acuta jacula, & varia bellica instrumenta: locusque iste erat in vertice montis supereminens inter alia

περιβόλων, ὡσανεὶ φυλασσομένων τῶν πύργων ὑπὸ τῶν πιστοτάτων ἀνδρῶν, καὶ τῇ πατρίδι μεγάλας ἀποδείξεις δεδωκότων· οἵ τινες οὐκ εἶχον ἐξουσίαν ἐξιέναι τῆς ἄκρας, εἰ μὴ ταῖς ἑορταῖς, καὶ τοῦτο ἐκ μέρους· οὐδὲ εἰσοδεύειν εἴων οὐδένα. μετ' ἀκριβείας δὲ πολλῆς εἶχον, εἰ καί τις ἐπιταγὴ γένοιτο διὰ τοῦ προκαθημένου, πρὸς θεωρίαν δέξασθαί τινας· οἷον καὶ καθ' ἡμᾶς ἐγεγόνει. μόλις γὰρ ἀνόπλους ὄντας ἡμᾶς δύο προσεδέξαντο, πρὸς τὸ κατανοῆσαι τὰ τῶν θυσιῶν. ἔλεγον δὲ καὶ δι' ὅρκων πεπιστῶσθαι τὸ τοιοῦτον. τοὺς δὴ πάντας ὀμωμοκέναι, κατ' ἀνάγκην ἐπιτελουμένου θείως, τὸ κατὰ τὸν ὁρισμὸν πρᾶγμα, ὄντας πεντακοσίους, μὴ προσδέξασθαι πλεῖον ἀνθρώπων πέντε κατὰ τὸ αὐτό. τοῦ δὴ ἱεροῦ τὴν πᾶσαν εἶναι φυλακὴν τὴν ἄκραν· καὶ τὸν καταβαλλόμενον αὐτὴν τὴν προφυλακὴν τῶν εἰρημένων, οὕτως ἠσφαλίσθαι.

Τῆς δὲ πόλεως ἐστὶ τὸ χῦμα συμμέτρως ἔχον, οἷον τεσσαράκοντα σταδίων ὄντος τοῦ περιβόλου, καθόσον εἰκάσαι δυνατόν.

alia munimenta: turribus præterea cuſtoditis à fide digniſſimis, & patriæ multis argumentis declaratis viris, qui non habebant facultatem egrediendi ex arce præterquam feſtis diebus, idque per partes & vices: neque ſinebant ingredi quenquam. Et à præſide juſſi admittere aliquem contemplandi gratia, valde accurate eum obſervabant: quod etiam tum, cum nos adeſſemus, eveniebat. Nam ægre nos duos & inermes admittebant, ad perluſtrandas res ſacras. Dicebant enim, ſibi ſub fide commiſſam hanc curam: omneſque adductos ad hoc juramento, ut ſanćte hanc rem, ut eſſet ſibi præſcripta, curare vellent: nempe ut cum ſint numero quingenti, nunquam admitterent ſimul plures quam quinque. Quippe templi munitionem omnem eſſe arcem & proinde fundatorem iſtius vigilias tam bene curaſſe.

Civitatis vero amplitudo eſt mediocritate quadam temperata: quæ, quantum colligere potuimus, in circuitu quadraginta ſtadia habet.

δυνατόν. ἔχει δὲ τὴν τῶν πύργων θέσιν θεατροειδῆ. καὶ φαινομένων διόδων τῶν ὑποκειμένων, τῶν δὲ ἐπάνωθεν εἰθισμένων, καὶ τὰς διὰ τούτων διεξόδους. ἀνάκλασιν γὰρ ἔχει τὰ τοῦ τόπου, ὡς ἂν ἐπ' ὄρους τῆς πόλεως ᾠκοδομημένης. εἰσὶ δὲ καὶ διαβάθραι πρὸς τὰς διόδους, ὧν μὲν μετέωροι τὴν ὁδείαν, οἱ δὲ ὑπ' αὐτὰς ποιοῦνται, καὶ μάλιστα διεστηκυίας τῆς ὁδείας, διὰ τοὺς ἐν ταῖς ἁγνείαις ὄντας· ὅπως μηδενὸς θιγγάνωσιν, ὧν οὐ δέον ἐστίν.

Οὐκ ἀλόγως δὲ τὴν πόλιν συμμετρίᾳ καθηκούσῃ κατεσκεύασαν οἱ πρῶτοι, σοφῶς δὲ ἐπινοήσαντες. τῆς γὰρ χώρας πολλῆς οὔσης καὶ καλῆς, καὶ τινῶν μὲν πεδινῶν, τῶν κατὰ τὴν Σαμαρεῖτιν λεγομένων, καὶ τῶν συναπτόντων τῇ τῶν Ἰδουμαίων χώρᾳ· τινῶν δὲ ὀρεινῶν, τῶν πρὸς τὴν γεωργίαν καὶ τὴν ἐπιμέλειαν τῆς γῆς γίνεσθαι συνεχῶς, ἵνα καὶ διὰ τοῦτο οὗτοι τὴν εὐκαρπίαν ἔχωσιν· οὗ γενομένου, γεωργεῖται μὲν πάντα, δαψιλείας πολλῆς ἐν πάσῃ τῇ προειρημένῃ χώρᾳ.

Τῶν

habet. Turres ejus ſubtus videntur eſſe perviæ, ſupra vero tranſitus uſitatos habent, & ſunt ad formam theatralem diſpoſitæ. Nam quia civitas in monte eſt ſita, ſunt reflexæ, & in ſe invicem pronæ. Ad illos tranſitus ſunt etiam parati aſcenſus graduum editores, ut alii in ſublimi, alii ſubtus incederent. Quæ diſtinctio præcipue facta eſt ob ſanctos & religioni deditos viros, ut neminem attingerent, quem non liceat.

Non temere autem illi primi conditores, civitatem hac convenienti amplitudinis dimenſione condiderunt: ſed ſapienti hoc conſilio fecerunt. Nam regio eſt ampla & bona. Verſus quidem Samaritas, & qua attingit Idumenæos, magna ex parte eſt campeſtris: in nonnullis etiam aliis locis eſt montoſa, ubi agricolatione & diligenti terræ elaboratione indiget. Sed fere fit, ut etiam hi cultores ob ſuam induſtriam & diligentiam, abundantiam frugum habeant. Ex quo ſane fit, ut omnia excolantur: & ubique in regione ſit magna fructuum affluentia.

At

Τῶν δὲ πόλεων ὅσαι μέγεθος ἔχουσι, καὶ τὴν ἀκόλουθον εὐδαιμονίαν, ταύταις συμβέβηκεν εὐανδρεῖν, ἀμελεῖσθαι δὲ τὰς χώρας, πάντων ἐπὶ τὸ κατὰ ψυχὴν ἱλαρεύεσθαι νενευκότων, καὶ τῇ κατασκευῇ πάντας ἀνθρώπους ἐπὶ τὰς ἡδονὰς εὐκαταφόρους εἶναι. τοῦτο δὲ ἐγένετο ἐπὶ τὴν Ἀλεξάνδρειαν, ὑπερβάλλουσαν πάσας τῷ μεγέθει καὶ εὐδαιμονίᾳ τὰς πόλεις. οἱ γὰρ ἀπὸ τῆς χώρας εἰς αὐτὴν ἐπιξενούμενοι, καταμένοντες ἐφ᾽ ἱκανὸν, εἰς ἐλάττωσιν ἦγον τὰ τῆς ἐργασίας· ὅθεν ὁ βασιλεὺς, ἵνα μὴ καταμένωσι, προσέταξε, μὴ πλέον εἴκοσιν ἡμερῶν παρεπιδημεῖν· καὶ τοῖς ἐπὶ τῶν χρειῶν ὁμοίως δι᾽ ἐγγράπτων διαστολὰς ἔδωκεν, ἐὰν ἀναγκαῖον ᾖ κατακαλέσαι, διακρίνειν ἐν ἡμέραις πέντε. πρὸ πολλοῦ δὲ ποιούμενος καὶ χρηματιστὰς, καὶ τοὺς τούτων ὑπηρέτας, ἐπέταξε κατὰ νόμους· ὅπως μὴ πορισμὸν λαμβάνοντες οἱ γεωργοὶ, καὶ προστάται τῆς πόλεως, ἐλαττῶσι τὰ ταμιεῖα· λέγω δὲ, τὰ τῆς γεωργίας πρόσφορα.

Παρεξέ-

At vero quæ civitates ſunt amplæ, & pacem felicitatemque & affluentiam rerum habent, in illis evenit ut juventus quidem floreat, regiones vero negligantur, omnibus ad hilaritatem animi intentis: & à natura ad voluptatē maxime propenſis. Id quod uſu venit Alexandriæ, quæ cum omnes civitates & magnitudine & affluentia rerū ſuperet, in eam ex omnibus regionis partibus commeantes incolæ ad hoſpitum, dum morantur diutius ibi, cultum terræ imminuunt. Unde rex, ne ibi ita morarentur, hoc mandatum promulgavit, ut ne ultra viginti dies liceret in civitate exteros verſari. Etiam illis qui haberent negotia in civitate, præſcripſit modum & tempus ad dijudicanda ea: ut ſi quis eſſet vocandus in jus, intra quinq; dies negotium ejus in judicio expediretur. Cumq; etiam frumentarios, commeatuſq; curatores & eorum miniſtros magnifaceret, legibus ordinavit, ut ne agricolæ & præfecti civitatis quæſtum facientes, minuerent cellas & horrea, id eſt, fructus agriculturæ.

In

Παρεξέβημεν δὲ ταῦτα, διὰ τὸ καλῶς ἡμῖν τὸν Ἐλεάζαρον ὑποδεδειχέναι τὰ προειρημένα. μεγάλη γὰρ ἐστὶν ἡ τῶν γεωργουμένων φιλοπονία. καὶ γὰρ ἐλαϊκοῖς πλήθεσι σύνδενδρός ἐστι, καὶ σιτικοῖς καρποῖς αὐτῶν ἡ χώρα, καὶ ὀσπρίοις, ἔτι δὲ ἀμπέλῳ καὶ μέλιτι πολλῷ. τὰ μὲν τῶν ἄλλων ἀκροδρύων καὶ φοινίκων οὐδ' ἀριθμεῖται παρ' αὐτοῖς· κτήνη τὰ πολλὰ παμμιγῆ, καὶ δαψιλὴς ἡ τούτων νομή· διὸ καλῶς ἔβλεψαν, ὅτι πολυανθρωπίας οἱ τόποι προσδέονται, καὶ τὴν κατασκευὴν τῆς πόλεως, καὶ τῶν κωμῶν ἔθεντο κατάλογον. πολὺ δὲ πλῆθος καὶ τῶν ἀρωμάτων, καὶ λίθων πολυτελῶν καὶ χρυσοῦ παρακομίζεται διὰ τῶν Ἀράβων εἰς τὸν τόπον. ἐργάσιμος γὰρ, καὶ πρὸς τὴν ἐμπορίαν ἐστὶν ἡ χώρα κατεσκευασμένη, καὶ πολύτεχνος ἡ πόλις. οὐ σπανίζει δὲ οὐδὲν τῶν διακομιζομένων διὰ τῆς θαλάσσης. ἔχει γὰρ καὶ λιμένας εὐκαίρους, χορηγοῦντας τόν τε κατὰ τὴν Ἀσκαλῶνα καὶ Ἰόππην, καὶ Γάζαν, ὁμοίως δὲ Πτολεμαΐδα, τὴν ὑπὸ τοῦ βασιλέως ἐκτισμένην. μέση

In hæc autem ideo digreſſi ſumus, quia Eleazarus ea nobis accurate demonſtravit. Eſt ergo ibi magnum ſtudium agriculturæ: & ideo regio eorum conſita eſt arboribus olivarum, & ferax eſt omnis generis frumenti & leguminum: ad hæc, vineis, & mellificio abundat. Palmæ vero, & aliæ frugiferæ arbores ſunt innumerabiles apud ipſos: item jumenta & pecora omnis generis multa, & paſcua uberrima. Itaque præclare hoc perſpicientes, iſta loca multitudine hominum egere, ad hoc & civitatis conſtitutionem & pagorum numerum accommodarunt. Præterea immenſa copia aromatum, lapidum pretioſorum & auri, importatur eo per Arabes. Nam regio & ad cultum & ad negotiationem eſt idonea, & civitas abundat artificibus: nec deeſt ei quicquam eorum quæ mari advehi ſolent, cum habeat portus opportunos, qui abunde ſuppeditent res & Aſcalonæ, & Joppæ, & Jazæ, ſimiliter etiam Ptolemaidis, civitatis à rege conditæ. Jam

μέση δὲ κεῖται πρὸς τοὺς προειρημένους τόπους, οὐκ ἀπέχουσα τούτων πολύ. ἔχει δὲ πάντα δαψιλῆ, καθυγρος οὖσα πάντοθεν ἡ χώρα, καὶ μεγάλην ἀσφάλειαν ἔχουσα. περιῤῥεῖ δὲ αὐτὴν ὁ λεγόμενος Ιορδάνης ποταμὸς ἀείῤῥους, οὐκ ἔλαττον ἑξακισχιλίων μυριάδων ἀρουρῶν κατὰ τὸ ἀρχαῖον οὔσης. μετέπειτα δὲ οἱ γειτνιῶντες ἐπέβησαν αὐτῆς, ἑξήκοντα μυριάδες ἀνδρῶν ἔγκληροι καθειστήκεισαν ἑκατονταρούροις. Πληρούμενος δὲ ποταμὸς, καθὼς ὁ Νεῖλος, ἐν ταῖς πρὸς τὸν θερισμὸν ἡμέραις, πολλὴν ἀρδεύει τῆς γῆς· ὃς εἰς ἕτερον ποταμὸν ἐκβάλλει τὸ ῥεῦμα, κατὰ τὴν Πτολεμαίων χώραν. οὗτος δὲ ἔξεισιν εἰς θάλασσαν. ἄλλοι δὲ χείμαῤῥοι λεγόμενοι κατίασι, περιλαμβάνοντες τὰ πρὸς τὴν Γάζαν μέρη, καὶ τὴν Ασωτίων χώραν. περιέχεται δὲ ἀσφαλείαις αὐτοφυέσι, δυσείσβολος οὖσα, καὶ πλήθεσιν ἀπραγμάτευτος· διὰ τὸ στενὰς εἶναι τὰς προσόδους, κρημνῶν παρακειμένων, καὶ φαράγγων βαθέων· ἔτι δὲ τραχείας οὔσης τῆς περιεχούσης τὴν χώραν ὀρεινῆς.

Ελέγετο

Jam in medio istorum locorum est sita, nec ab illis multum distat, sed ipsa per se omnia abunde habet, cum sit & irrigua undique regio, & ad magnam securitatem munita. Nam Jordanus, fluvius ille perennis, circumfluit ipsam, in se ab antiquo continentem non minus arvorum quam sex millia myriadum. Deinde ex vicinia sexaginta myriades hominum in ipsam pervenerunt, qui singuli possessionem centum jugerum agri sunt consecuti. Fluvius autem, perinde ut Nilus, circa tempus messis exundans, multum terræ irrigat, & circa regionem Ptolemæorum in alium fluvium illabitur, qui deinde in mare ingreditur. Alii etiam qui vocantur Torrentes defluunt, qui loca illa ad Gazam & regionem Asotiorum inundant. Adhæc naturalibus munimentis circumdatur, cum ob angustias viarum & præcipitia ac fauces profundas, asperitatesque montium qui eam ambiunt, irruptiones excludat, nec ab aliqua multitudine invadi possit.

Narra-

Ἐλέγετο δὲ, καὶ ἐκ τῶν παρακειμένων ὀρέων τῆς Ἀραβίας μέταλλα χαλκοῦ καὶ σιδήρου συνίστασθαι πρότερον. ἐκλέλειπται δὲ ταῦτα, καθ' ὃν ἐπεκράτησε χρόνον Πέρσαι· τῶν τότε προεστώτων, ποιησαμένων διαβολὴν, ὡς ἄχρηστος ἡ κατεργασία γίνεται, καὶ πολυδάπανος· ὅπως μὴ διὰ τὴν μεταλλείαν τῶν εἰρημένων συμβῇ καὶ τὴν χώραν καταφθείρεσθαι, καὶ σχεδὸν διὰ τὴν ἐκείνων δυναστείαν ἀλλοτριωθῆναι, παρεύρεσιν λαβόντων εἰς τοὺς τόπους εἰσόδου, διὰ τὸ τὴν διαβολὴν γεγονέναι τοιαύτην. ὅσον οὖν καὶ περὶ τούτων ἔδει, κεφαλαιωδῶς σεσήμαγκά σοι, ὦ Φιλόκρατες ἀδελφέ· τὰ δὲ τῆς ἑρμηνείας ἑπομένως δηλώσομεν.

Ἐπιλέξας γὰρ τοὺς ἀρίστους ἄνδρας, καὶ παιδείᾳ διαφέροντας, ἅτε δὴ γονέων τετευχότας ἐνδόξων, οἵτινες οὐ μόνον τὴν τῶν Ἰουδαϊκῶν γραμμάτων ἕξιν περιποίησαν αὐτοῖς, ἀλλὰ καὶ τῆς ἑλληνικῶν ἐφρόντισαν οὐ παρέργως κατασκευῆς· διὸ καὶ πρὸς τὰς πρεσβείας εὔθετοι καθεστήκεισαν, καὶ τοῦτ' ἐπετέλουν ὅτε δέοι καὶ πρὸς τὰς

Narrabatur etiam, ex montibus Arabiæ vicinis prius metalla æris & ferri fuisse eruta: quæ postea, quo tempore Persæ rerum potirentur, fuerunt intermissa: quia qui tum præessent, culparent illa, ut inutilis & sumptuosi laboris, & per quæ etiam regio posset perdi. Ac quidem hæc ipsorum criminatio valuit: quia fere per potentiam illorum qui intenti iis erant, regio fuit perducta in alienas manus, cum illi inde in regionem nacti fuissent ingressum. Exposui ita strictim tibi, frater Philocrates, quæ etiam de his commemoranda fuerunt. Deinceps exponam illa, quæ sunt ipsius interpretationis.

Elegit ergo Eleazarus optimos & eruditione præstantes viros, utpote præclaris ortos parentibus: qui non solum exercitati erant in literis Judæorum, sed etiam in studia & mores Græcorum non segnem operam navarant: quique ideo idonei erant ad legationes, & eas obibant cum opus esset. Jam ad disputa-

τὰς ὁμιλίας καὶ ἐπερωτήσεις τοῦ νόμου μεγάλην εὐφυΐαν εἶχον· τὸ μέσον ἐζηλωκότες κατάστημα (τοῦτο γὰρ κάλλιστόν ἐστιν) ἀποτεθειμένοι τὸ τραχὺ καὶ βάρβαρον τῆς διανοίας· ὁμοίως δὲ καὶ τὸ κατοίεσθαι καὶ νομίζειν ὑπερφρονεῖν ἑτέρους, ὑπερβεβηκότες· τὴν δὲ ὁμιλίαν, καὶ τὸ συνακούειν, καὶ πρὸς ἕκαστον ἀποκρίνεσθαι δεόντως παραδεδεγμένοι, ὑπερφέρειν ἕτερος ἑτέρῳ, καὶ τοῦ καθηγουμένου πάντες ἄξιοι, καὶ τῆς περὶ αὐτὸν ἀρετῆς. νοῆσαι δὲ ἦν, ὡς ἠγάπησαν τὸν Ελεάζαρον, δυσαποσπάστως ἔχοντες, καὶ ἐκεῖνος αὐτούς, χωρὶς καὶ τοῦ πρὸς τὸν βασιλέα γεγραφέναι περὶ τῆς ἀποκαταστάσεως αὐτῶν, πολλὰ παρεκάλεσε τὸν Ανδρέαν ποιῆσαι, συναντιλαμβάνεσθαι παρακαλῶν, καθ' ὃ ἂν δυνώμεθα. καὶ ἡμῶν ἐπαγγελλομένων, ἀφροντιστεῖν περὶ τούτων ἔφη, καὶ λίαν διαγωνιᾷν. εἰδέναι γάρ, ὅτι φιλάγαθος ὢν ὁ βασιλεύς, πάντων μέγιστον ἡγεῖται τὸ μεταπέμπεσθαι, καθ' ὃν ἂν τόπον ὠνομάσθη τις

ἄνθρωπος

disputationes de legibus explicandas valde solertes erant. Iidem amplexabantur statum vitæ & morum medium, qui est optimus, deponentes à se asperitatem & barbariem animi: nec volebant videri arrogantes, nec adversus inferiores superbe se gerebant, sed suavitatem animi in conversationibus, & facilitatem audiendi alios, solertiamque respondendi ad singula apte & ordine recto, declarare studebant: denique omnes erant digni præside suo, & virtute ipsius. Quam vero ipsum Eleazarum amarent, hinc licebat cognoscere, quia inviti & ægre ab ipso discedebant: & quia præterquam quod scripserat ad Regem de ipsis restituendis, multum etiam rogabat Andream, ut id negotii promoveret, & in aliis quibus possemus, ipsis gratificaremur. Cumque nos promisissemus nostram operam, & dixissemus ipsum non debere de istis sollicitum esse: dixit se multum dubitare. Compertum enim habere, Regem cum virtutis studio flagraret præcipue curare ut ubi

aliquis

ἄνθρωπος διαφέρων ἀγωγῇ καὶ φρονήσει τῶν ἑτέρους. μετείληφα γὰρ καλῶς αὐτὸν λέγειν· ὅτι περὶ ἑαυτὸν ἔχων ἄνδρας δικαίους καὶ σώφρονας, τὴν μεγίστην ἂν φυλακὴν τῆς βασιλείας ἕξειν, συμβουλευόντων παῤῥησίᾳ πρὸς τὸ συμφέρον τῶν φίλων· ὃ δὴ συνέστι τοῖς ἀποστελλομένοις ὑπ' αὐτοῦ. καὶ διὰ ὅρκων ἐπιστοῦτο, μὴ προΐεσθαι τοὺς ἀνθρώπους, εἴ τις ἑτέρα χρεία πρὸς τὰ κατ' ἰδίαν αὐτῷ κατεπείγοι· πρὸς δὲ τὴν κοινὴν πᾶσι τοῖς πολίταις ἐπανόρθωσιν, ἐξαποστέλλειν αὐτούς. τὸ γὰρ καλῶς ζῆν, ἐν τῷ τὰ νόμιμα συντηρεῖν εἶναι. τοῦτο δὲ ἐπιτελεῖσθαι, διὰ τῆς ἀκροάσεως πολλῷ μᾶλλον, ἢ διὰ τῆς ἀναγνώσεως. προτιθέμενοι οὖν ταῦτα, καὶ τὰ τούτοις παραπλήσια, φανερὸς ἦν τὴν διάθεσιν, ὃς ἦν πρὸς αὐτούς.

Ἄξιον δὲ ἐπιμνησθῆναι βραχέων τῶν ὑποδειχθέντων ὑπ' αὐτοῦ, πρὸς δ' ἡμῶν ἐπιζητηθέντων. νομίζειν γὰρ τοῖς πολλοῖς περιεργίαν ἔχειν τινὰ τῶν ἐν τῇ νομοθεσίᾳ

περὶ

aliquis doctrina prudentiaque maxime polleret, eum ad se accersat. Et hoc quidem recte: nam si habeat apud se justos & moderatos viros, habeat secum regni sui maximum præsidium & munimentum: eo quod illi libere & intrepide consulant, ad communem utilitatem illorum quibus ipse benevelit. Talesque dicebat se animadvertere, esse illos ab ipso missos. Præterea jurejurando affirmabat, se istos viros non dimissurum, si quod aliud suum negotium instaret. Nunc vero dimittere illos, ad emendationem rei communiter omnibus civibus utilis. Nā ut quis bene vivat, hoc situm esse in observantia & diligenti custodia legū: hoc vero acquiri & absolvi multo magis ex auditione, quam lectione. Ex horum ergo & similium commemoratione, satis declarabat animi sui erga illos viros affectum.

Nunc pauca quædam ex illis quæ ipse nobis interrogantibus explicuit, dignum fuerit commemorare, præsertim cum existimemus multis videri, nonnulla in lege temere comprehensa:

ut

περὶ τῆς τῶν βρωμάτων καὶ ποτῶν, καὶ τῶν νομιζομένων ἀκαθάρτων εἶναι κνωδάλων. πυνθανομένων γὰρ ἡμῶν, διὰ τί, μιᾶς καταβολῆς οὔσης, τὰ μὲν ἀκάθαρτα νομίζεται πρὸς βρῶσιν, τὰ δὲ καὶ πρὸς τὴν ἁφὴν (δεισιδαιμόνως γὰρ τὰ πλεῖστα τὴν νομοθεσίαν ἔχειν, ἐν δὲ τούτοις πάλιν πάνυ δεισιδαιμόνως) πρὸς ταῦτα οὕτως ἐνήρξατο.

Θεωρεῖς, ἔφη, τὰς ἀναστροφὰς καὶ τὰς ὁμιλίας, οἷον ἐνεργάζονται πρᾶγμα· διότι κακοῖς ἐνομιλήσαντες, διαστροφὰς ἐπιλαμβάνουσιν ἄνθρωποι, καὶ ταλαίπωροι δι᾽ ὅλον τοῦ ζῆν εἰσίν· ἐὰν δὲ σοφοῖς καὶ φρονίμοις συζῶσιν, ἐξ ἀγνοίας, ἐπανορθώσεως εἰς τὸν βίον ἔτυχον. διαστειλάμενος τὰ τῆς εὐσεβείας καὶ δικαιοσύνης ὁ πρῶτος νομοθέτης ἡμῶν, καὶ διδάξας ἕκαστα περὶ τούτων οὐκ ἀπαγορευτικῶς μόνον, ἀλλ᾽ ἐνδίκως, καὶ τὰς βλάβας προδήλους καὶ τὰς ὑπὸ τοῦ θεοῦ γινομένας ἐπιπομπὰς τοῖς αἰτίοις. ὑπέδειξε γὰρ πάντων πρῶτον, ὅτι μόνος θεός ἐστι,

καὶ

ut illa quæ de cibo & potu, & animalibus illis quæ habentur impura, ſunt tradita. Interrogantibus ergo nobis, quare cum ſint unius creatione omnia condita, alia ad eſum impura habeantur, nonnulla etiam ad tactum. Hæc enim & alia multa videri ſuperſtitioſe tradita eſſe in lege, & obſervari etiam nimis ſuperſtitioſe. Ad hæc ipſe ita cœpit loqui.

Cernis, inquit, quid poſſint & efficiant converſatio & conſuetudo. Quia homines ex converſatione imbroborum depravantur, & fiunt miſeri per totam vitam. Si vero cum ſapientibus & prudentibus verſentur, ignorantiæ ſuæ emendationem ad vitæ rectitudinem conſequuntur. Hinc primus legiſlator noſter diſtincte & accurate præcepit, quæ ſunt pietatis & juſtitiæ: & ſingula de his tradidit non ſolum prohibitione, ſed etiam cum præſcriptione recti: ob oculos etiam poſitis malis & afflictionibns, quas Deus immittat authoribus delictorum. Nam primum omnium oſtendit, unum ſolum eſſe Deum,

&

καὶ διὰ πάντων ἡ δύναμις τοῦ αὐτοῦ ἐστι· φανερὰ γίνεται, πεπληρωμένου παντὸς τόπου τῆς δυναστείας, καὶ οὐθὲν αὐτὸν λανθάνει τῶν ἐπὶ γῆς γινομένων ὑπ' ἀνθρώπων κρυφίως· ἀλλ' ὅσα ποιεῖ τις αὐτῷ φανερὰ καθέστηκε, καὶ τὰ μέλλοντα γίνεσθαι. Ταῦτα οὖν ἐξεργαζόμενον ἀκριβῶς, καὶ πρόδηλα θείς, ἔδειξεν, ὅτι κἂν ἐννοηθῇ τις κακίαν ἐπιτελεῖν, οὐκ ἂν λάθοι, μὴ ὅτι καὶ πράξας, διὰ πάσης τῆς νομοθεσίας τὸ τοῦ θεοῦ δυνατὸν ἐνδεικνύμενος. ποιησάμενος οὖν τὴν καταρχὴν ταύτην, καὶ δείξας ὅτι πάντες οἱ λοιποὶ παρ' ἡμᾶς ἄνθρωποι πολλοὺς θεοὺς εἶναι νομίζουσιν, αὐτοὶ δυναμικώτεροι πολλῷ καθεστῶτες ὧν σέβονται ματαίως ἀγάλματα γὰρ ποιήσαντες ἐκ λίθων καὶ ξύλων, εἰκόνας φασὶν εἶναι τῶν ἐξευρόντων τι πρὸ, ὃ ζῆν αὐτοῖς χρήσιμον· οἷς προσκυνοῦσι, παρὰ πόδας ἔχοντες τὴν ἀναισθησίαν. εἴτε γὰρ κατ' ἐκεῖνο τίς θείη, κατὰ τὴν ἐξεύρεσιν παντελῶς ἀνόητοι. τῶν γὰρ ἐν τῇ κτίσει λαβόντες τινὰ συνέθηκαν καὶ προσυπέδειξαν εὔχρηστα, τὴν

& ejus potentiam omnia pervadere, ita ut omnia ſint ea repleta, nec ipſam lateat quicquam eorum quæ in terra ab hominibus clam fiant: ſed quæcunque quis vel jam faciat, vel poſt ſit facturus, ea ſint illi aperta. Quibus quidem ita accurate traditis, hoc demonſtravit & effecit, ut ſi quis tantum cogitet de aliquo improbo facinore peragendo, nedum ſi id peregiſſet, ſciret Deum id non latere: ſicque in tota lege ſua Dei majeſtatem & potentiam illuſtravit. Hoc initio ita facto, demonſtravit deinde, omnes alios homines, præter Judæos, ſtulte multos ſtatuere Deos, & colere eos quibus ipſi ſint multo præſtantiores. Nam illos ſimulachra ex lapidibus & lignis confecta, habere pro imaginibus eorum qui ipſis aliquid ad vitam utile invenerint: atq; ita adorare illa, quæ manifeſte videant omni ſenſu deſtituta eſſe. Jam ut quis concedat, ipſos reſpicere ad facultatem, qua tempore inventionis præditi fuerint: hinc etiã ſtultos habendos, quia illi ipſorum inventores non crearint neq;produxerint quicquã, ſed

τὴν κατασκευὴν αὐτῶν οὐ ποιήσαντες αὐτοί, διὸ κενὸν καὶ μάταιον τοὺς ὁμοίους ἀποθεοῦν. καὶ γὰρ εἰ καὶ νῦν εὑρηματικώτεροι καὶ πολυμαθέστεροι τῶν ἀνθρώπων τῶν πρὶν εἰσὶ πολλοί, καὶ οὐκ ἂν φθάνοιεν αὐτοὺς προσκυνοῦντες. καὶ νομίζουσι τοὺς ταῦτα διαπλάσαντες, καὶ μυθοποιήσαντες, τῶν Ἑλλήνων οἱ σοφώτατοι καθεστάναι. τῶν γὰρ ἄλλων πολυματαίων τί δεῖ καὶ λέγειν; Αἰγυπτίων τε, καὶ τῶν παραπλησίων· οἵτινες ἐπιθηρία, καὶ τῶν ἑρπετῶν τὰ πλεῖστα, καὶ κνωδάλων, τὴν ἀπέρεισιν πεποίηνται, καὶ ταῦτα προσκυνοῦσι, καὶ θύουσι τούτοις καὶ ζῶσι καὶ τελευτήσασι; συνθεωρήσας οὖν ἕκαστα σοφὸς ὢν ὁ νομοθέτης, ὑπὸ θεοῦ κατεσκευασμένος εἰς ἐπίγνωσιν τῶν ἁπάντων, περιέφραξεν ἡμᾶς ἀδιακόποις χάραξι, καὶ σιδηροῖς τείχεσιν· ὅπως μηθενὶ τῶν ἄλλων ἐθνῶν ἐπιμισγώμεθα κατὰ μηδέν, ἁγνοὶ καθεστῶτες κατὰ σῶμα καὶ κατὰ ψυχήν, ἀπολελυμένοι ματαίων δοξῶν, τὸν μόνον θεὸν καὶ δυνατὸν σεβόμενοι

ſed ex creatis & productis quædam aut oſtenderint eſſe utilia, aut ad meliorem uſum compoſuerint & proinde ſtulte & inaniter agere, dum habeant & colant pro diis ſui ſimiles: & eo magis, cum invenire liceat multos etiam nunc qui illis prioribus inventoribus longe ſint ſolertiores & ad inveniendum & ad intelligendum, quos tamen illi nunquam adoraverint: & interim Græcos talia fingentes & cōmentos de diis, haberi apud ipſos ſapientiſſimos. De aliis vero, aiebat, longe ſtultioribus quid opus eſt dicere, ut de Ægyptiis & ſimilibus, qui ad beſtias & multa reptilia, aliaque animalia delapſi, ea venerantur, & iis tam mortuis quam vivis ſacrificant? Hæc ergo ſingula diligenter contemplatus, utpote ſapiens, & à Deo omnium rerum cognitione inſtructus legiſlator noſter, circummunivit nos vallis firmiſſimis, & ferreis mœnibus, ut cum nullis prorſus aliis populis poſſemus ulla in re commiſceri: ſed permanentes & corpore mundi, & animo liberi à falſis opinionibus, unum Deum, & eum potentem

μενοι παρ' ὅλην τὴν πᾶσαν κτίσιν. ὅθεν οἱ Αἰγυπτίων καθηγεμόνες ἱερεῖς, ἐγκεκυφότες εἰς πολλὰ, καὶ μετεσχηκότες πραγμάτων, ἀνθρώπους θεοῦ προσονομάζουσιν ἡμᾶς· ὃ τοῖς λοιποῖς οὐ πρόσεστιν, εἰ μή τις σέβεται τὸν κατ' ἀλήθειαν θεὸν, ἀλλὰ εἰσὶν ἄνθρωποι βρωτῶν καὶ ποτῶν καὶ σκέπης. ἡ γὰρ πᾶσα διάθεσις αὐτῶν ἐπὶ ταῦτα καταφεύγει. τοῖς δὲ παρ' ἡμῶν οὐδενὶ ταῦτα λελόγισται, περὶ δὲ τῆς τοῦ θεοῦ δυναστείας δι' ὅλου τοῦ ζῆν ἡ σκέψις αὐτοῖς ἐστιν, ὅπως ἐν μηθενὶ συναλισγούμενοι, μηδ' ὁμιλοῦντες φαύλοις, διαστροφὰς λαμβάνωμεν· πάντοθεν ἡμᾶς περιέφραξεν ἁγνείαις καὶ διὰ βρωτῶν καὶ ποτῶν, καὶ ἁφῶν, καὶ ἀκοῆς καὶ ὁράσεως νομικῶς. τὸ γὰρ καθόλου πάντα πρὸς τὸν φυσικὸν λόγον ὅμοια καθέστηκεν, ὑπὸ μιᾶς δυνάμεως οἰκονομούμενα. καὶ καθ' ἓν ἕκαστον ἔχει λόγον βαθὺν, ἀφ' ὧν ἀπεχόμεθα κατὰ τὴν χρῆσιν, καὶ οἷς συγχρώμεθα. χάριν δὲ ὑποδείγματος ἓν ἢ καὶ δεύτερον ἐπιδραμὼν, σοὶ σημανῶ· μὴ γὰρ εἰς τὸν καταπεπτωκότα λόγον ἔλθῃς,

potentem ſupra univerſam creaturam coleremus. Ex quo Ægyptiorum ſacri præſides, poſtquam multa ex diſciplina noſtra intentius perpenderant, & inde aſſumpſerant, nos Dei homines appellant: quod ex aliis nemini contingere poteſt, niſi verum Deum colat. Sed fere alii homines ſunt cibi & potus & veſtitus, in quo toto animo incumbunt. Noſtri vero his pro nihilo habitis, per totam vitam verſantur in contemplatione majeſtatis & omnipotentiæ Dei. Hinc ergo ne per ullius impietatis communicationem inficeremur, neve converſatione improborum depravaremur, circumſepſit nos legitima ſanctitate & puritate cibi, potus, tactus, auditus & viſus. Nam in univerſum omnia quæ ipſe ſanxit nobis, habent naturalem cauſam, & ita divinitus gubernantur: habetque unumquodque eorum quo vel abſtinemus vel utimur, cauſſam & rationem profundam. Ex quibus unum & alterum tibi, exempli cauſa, curſim exponam, ne in has abjectas & leves de legiſla-

ἔλθῃς, ὅτι μυῶν, καὶ γαλῆς, ἢ τῶν τοιούτων χάριν, περιεργίας ποιούμενος ἐνομοθέτει ταῦτα Μωϋσῆς· ἀλλὰ πρὸς ἁγνὴν ἐπίσκεψιν, καὶ τρόπων ἐξαρτισμὸν, δικαιοσύνης ἕνεκεν, σεμνῶς πάντα ἀνατέτακται. τῶν γὰρ πτηνῶν, οἷς χρώμεθα, πάντα ἥμερα καθέστηκε· διαφέρει καθαρότητι, πυροῖς καὶ ὀσπρίοις χρώμενα πρὸς τὴν τροφήν· οἷον περιστεραὶ, τρυγόνες, ἀττακοὶ, πέρδικες, ἔτι χῆνες, καὶ τὰ ἄλλα ὅσα τοιαῦτα. περὶ ὧν δὲ ἀπηγόρευται πτηνῶν, εὑρήσεις ἄγριά τε καὶ σαρκοφάγα, καὶ καταδυναστεύοντα τῇ περὶ ταῦτα δυνάμει τὰ λοιπὰ, καὶ τὴν τροφὴν ἔχοντα δαπάνησιν τῶν προειρημένων ἡμέρων μετ᾽ ἀδικίας. οὐ μόνον δὲ ταῦτα, ἀλλὰ καὶ τοὺς ἄρνας καὶ ἐρίφους ἀναρπάζουσι, καὶ τοὺς ἀνθρώπους ἀδικοῦσι νεκρούς τε καὶ ζῶντας. παράσημον οὖν ἔθετο διὰ τούτων, ἀκάθαρτα προσονομάσας· ὅτι δέον ἐστὶ κατὰ ψυχὴν, οἷς ἡ νομοθεσία διατέτακται, δικαιοσύνῃ συγχρῆσθαι· καὶ μηδένα καταδυναστεύειν, πεποιθότας ἰσχύϊ τῇ καθ᾽ ἑαυτούς·

μηδ᾽

legiſlatore noſtro cogitationes incidas, quaſi ipſe pro muribus, muſtelis & ſimilibus tantopere ſollicitus, talia legibus ſuis ordinarit: ſed ut perſpicias, omnia ab ipſo graviter & ſanc͏̃te inſtituta eſſe juſtitiæ cauſa, ad morum conformationem, & ad animos piis & ſanctis cogitationibus imbuendos. Nam ex volatilibus, quibus utimur, omnia ſunt manſueta, & excellunt puritate, nutriunturque tritico & leguminibus: ut ſunt columbæ, turtures, attagenæ, perdices, anſeres, & id genus alia volatilia. Quæ autem nobis ſunt prohibitæ volucres, illas invenies eſſe agreſtes, carnivoras, in alias violentas, & illas manſuetas ad ſuum nutrimentum diripientes: nec vero illas ſolum, ſed & agnos & hœdos, ipſoſque homines & mortuos & vivos, violenta ſua rapacitate petunt. Ideo eas inſigni appoſita nota, vocavit immundas: hinc docens, eos quibus tulerat leges, debere etiam in animis ſuis juſtitia uti, nec quenquam potentia & viribus ſuis fretos opprimere, aut

re

μηδ' ἀφαιρεῖσθαι μηδὲν, ἀλλ' ἐκ δικαίου τὰ τοῦ βίου κυβερνᾶν, ὡς τὰ τῶν προειρημένων πτηνῶν ἥμερα ζῶα, τὰ φυόμενα τῶν ὀσπρίων ἐπὶ γῆς δαπανᾷ, καὶ οὐ καταδυναστεύει πρὸς τὴν ἐπαναίρεσιν τῶν συγγενικῶν. διὰ τῶν τοιούτων οὖν παραδέδωκεν ὁ νομοθέτης σημειοῦσθαι τοῖς συνετοῖς, εἶναι δικαίους τε, καὶ μηδὲν ἐπιτελεῖν βίᾳ· μηδὲ τῇ περὶ αὐτοὺς ἰσχύϊ πεποιθότας, ἑτέρους καταδυναστεύειν. ὅπου γὰρ οὐδ' ἅψασθαι καθήκει τῶν προειρημένων, διὰ τὴν περὶ ἕκαστα διάθεσιν· πῶς οὐ φυλακτέον παντάπασι, τοὺς τρόπους εἰς τοῦτο κατακλασθῆναι, πάντων τῆς συγχωρήσεως ἡμῖν ἐπὶ τούτων, καὶ τῶν κτηνῶν, ζοπολογῶν ἐκθέοιται. τὸ γὰρ διχηλεύειν καὶ διαστέλλειν ὁπλῆς ὄνυχας, σημεῖόν ἐστι τοῦ διαστέλλειν ἕκαστα τῶν πράξεων ἐπὶ τὸ καλῶς ἔχον. ἡ γὰρ ἰσχὺς τῶν ὅλων σωμάτων μετ' ἐνεργείας ἀπέρεισιν ἐπὶ τοὺς ὤμους ἔχει καὶ τὰ σκέλη. μετὰ διαστολῆς οὖν ἅπαντα ἐπιτελεῖν πρὸς δικαιοσύνην ἀναγκάζει τὸ σημειοῦσθαι διὰ τούτων.

ἔτι

re ulla ſpoliare alios, ſed totam vitam ſuam juſte inſtituere, ad exemplum illorum manſuetorum animalium, quæ leguminibus ex terra naſcentibus veſcantur, & nullam vim uſurpent ad alia ſui generis abſumenda. His itaque quaſi ſymbolis quibuſdam, legiſlator voluit oſtenſum intelligentibus, ut cogitarent ſe debere eſſe juſtos, & nihil per vim agere, neque fiducia potentiæ & virium ſuarum alios opprimere. Nam cum non permiſit attingere jam enumerata animalia propter ſingulorum affectus: præcipue cavit ne moribus & vita ad ipſorum naturam afformaremur. Ita quæ nobis concedit in omnibus, ut volatilibus, ita pecoribus, figurate & ad morum informationem ſtatuit. Nam quod præcepit, pecora geminis & fiſſis debere eſſe ungulis: hoc ſymbolum eo tendit, ut diligentur, prout decet, diſcernamus actiones noſtras. Cum enim totius corporis robur quaſi in humeris & cruribus colligatur hoc ſigno voluit monere ut omnia cum ſelectione juſte agamus:

idque

ἔτι δὲ, διότι παρὰ πάντας ἀνθρώπους διεστάλμεθα. οἱ γὰρ πλείονες τῶν λοιπῶν ἀνθρώπων ἑαυτοὺς μολύνουσιν ἐπιμισγόμενοι, συντελοῦντες μεγάλην ἀδικίαν, καὶ χῶραι καὶ πόλεις ὅλαι σεμνύνονται ἐπὶ τούτοις. οὐ μόνον γὰρ προσάγουσι τοὺς ἄρσενας, ἀλλὰ καὶ τεκούσας, ἔτι δὲ καὶ θυγατέρας μολύνουσιν. ἡμεῖς δὲ ἀπὸ τούτων διεστάλμεθα. περὶ οὗ δὲ ἐστὶν ὁ προειρημένος τῆς διαστολῆς τόπος, περὶ τούτου εἴρηται καὶ τὸ τῆς μνήμης κεχαρακτηρικέναι. πάντα γὰρ ὅσα διχηλῆ, καὶ μηρυκισμὸν ἀνάγει, σαφῶς τοῖς νοοῦσιν ἐκτίθεται τὸ τῆς μνήμης. ἡ γὰρ ἀναμηρύκησις οὐδὲν ἕτερον, ἀλλὰ τῆς ζωῆς καὶ συστάσεως ἐπίμνησις· τὸ γὰρ ζῆν διὰ τῆς τροφῆς συνεστάναι νομίζει. διὸ παρακελεύεται καὶ διὰ τῆς γραφῆς ὁ λέγων οὕτως· μνείᾳ μνησθήσῃ τοῦ κυρίου, τοῦ ποιήσαντος ἐν σοὶ τὰ μεγάλα καὶ θαυμαστά. κατανοούμενα γὰρ, καὶ μεγάλα καὶ ἔνδοξα φαίνεται, πρῶτον μὲν ἡ σύμπηξις τοῦ σώματος, καὶ ἡ τῆς τροφῆς διοίκησις,

καὶ

idque hanc etiam ob causam, quia simus sejuncti ab aliis hominibus, quorum pleriq; se ipsi mutuo commercio inquinent, cum magna justitiæ violatione. Atq; de hoc etiã regiones integræ gloriantur, quibus fas est, non solum cum masculis commerciũ habere, sed etiã puerperas & filias polluere: à quibus nos longè sumus sejuncti. Quo autẽ in loco est hæc distinctionis admonitio; in eo est etiam suo charactere expressum memoriæ & recordationis præceptũ. Nam cum dicit, quæcunque habent fissas ungulas, & ruminant: ibi manifeste intelligentibus proponit signum memoriæ. Nam ruminatio significat memoriã & recordationẽ, ac quidẽ præcipue vitæ & constitutionis nostræ: & quod vita constat & conservatur per alimenti sumptionem. Unde similiter etiam in Scriptura cohortatur ille qui dicit: Memoria recordator Domini, qui fecit in te magna & mirabilia. Apparent enim illa magna & admiranda, cum recte considerantur: ut primum ipsa corporis compages, nutrimenti dispensatio,

&

καὶ ἡ περὶ ἕκαστον μέλος διαστολή. πολλῷ δὲ μᾶλλον ἡ τῶν αἰσθήσεων διακόσμησις, διανοίας ἐνέργημα, καὶ κίνησις ἀόρατος, ἥτε ὀξύτης τοῦ πρὸς ἕκαστόν τι πράσσειν, καὶ τεχνῶν εὕρεσις, ἀπέραστον περιέχει τρόπον, διὸ παρακελεύεται μνείαν ἔχειν, ὡς συντηρεῖται τὰ προειρημένα θείᾳ δυνάμει, σὺν κατασκευῇ. πάντα γὰρ χρόνον καὶ τόπον ὥρικε, πρὸς τὸ διὰ παντὸς μνημονεύειν τοῦ κρατοῦντος θεοῦ, καὶ συντηροῦντος. καὶ γὰρ ἐπὶ τῶν βρωτῶν καὶ ποτῶν ἀπαρξαμένους, εὐθέως τότε συγχωρῆσαι κελεύει. καὶ μὴν καὶ ἐκ τῶν περιβολαίων παράσημον ἡμῖν μνείας δέδωκε, ὡσαύτως δὲ καὶ ἐπὶ τῶν πυλῶν καὶ θυρῶν προστέταχε μὲν ἡμῖν τιθέναι τὰ λόγια, πρὸς τὸ μνείαν εἶναι θεοῦ· καὶ ἐπὶ τῶν χειρῶν δὲ διαῤῥήδην τὸ σημεῖον κελεύει περιῆφθαι, σαφῶς ἀποδεικνὺς, ὅτι πᾶσαν ἐνέργειαν μετὰ δικαιοσύνης ἐπιτελεῖν δεῖ, μνήμην ἔχοντας τῆς ἡμῶν συστάσεως, ἐπὶ πᾶσι δὲ τὸν περὶ θεοῦ φόβον. κελεύει δὲ καὶ κοιταζομένους,

καὶ

& ſingulorum membrorum ſua certa figura: deinde,& multo magis, ſenſuum diſpoſitio, & mentis vis atque agitatio inviſibilis: tum etiam ejus ſolertia ad quidvis agendum, & inventio artium in immenſum ſeſe extendunt. Idcirco jubet nos hæc conſiderare, & meminiſſe, quod omnia jam commemorata virtute divina, ut ſunt condita, ita conſerventur. Adhæc etiam diſtinxit tempora, & pulchre accomodavit ad perpetuam recordationem Dei, omnia gubernantis & conſervantis. Nam cum cibus & potus eſt capiendus, tum ſtatim jubet omnes convenire & adeſſe, ad libationes & precationes pias peragendas. Quinetiam in veſtitu nobis indicia & ſigna illuſtria hujus memoriæ tradidit: ſimiliter etiam in portis & januis mandavit præcepta Dei affigi, ad memoriam ejus habendam. Atque etiam in manibus jubet palam Dei ſignum geſtare: quo hoc plane monſtrat, omnia eſſe inſtituenda juſte cum memoria creationis noſtræ, & in primis cum timore Dei. Jubet præterea & cubitum

euntes,

καὶ διαγινομένους, μελετᾶν τὰς τοῦ θεοῦ κατασκευάς, οὐ μόνον λόγῳ, ἀλλὰ διαλήψει θεωροῦντας τὴν κίνησιν, καὶ ὑπόληψιν ἑαυτῶν, ὅταν εἰς ὕπνον ἔρχωνται, καὶ τὴν ἔγερσιν, ὡς θεία τίς ἐστι καὶ ἀκατάληπτος τούτων μετάθεσις.

Δέδεικται δέ σοι καὶ τὸ περισσὸν τῆς λογίας, τῆς κατὰ τὴν διαστολὴν καὶ μνείαν· ὡς ἐξεθέμεθα τὴν διχηλίαν, καὶ τὸν μηρυκισμόν· οὐ γὰρ εἰκῇ κατὰ τὸ ἐμπεσὸν εἰς ψυχὴν νενομοθέτηται, πρὸς δὲ ἀλήθειαν καὶ σημείωσιν ὀρθοῦ λόγου. διατάξας γὰρ ἐπὶ βρωτῶν καὶ ποτῶν κατὰ τὰς ἁφὰς ἕκαστα, κελεύει μηθὲν εἰκῇ μήτε πράσσειν, μήτε ἀκούειν· μήτε τοῦ λόγου δυναστείᾳ συγχρωμένους, ἐπὶ τὴν ἀδικίαν τρέπεσθαι. καὶ ἐπὶ τῶν κνωδάλων δὲ ταὐτὸν ἐστὶν εὑρεῖν. κακοποιητικὸς γὰρ ὁ τρόπος ἐστὶ καὶ γαλῆς, καὶ μυῶν, καὶ τῶν τούτοις ὁμοίων, ὅσα διηγόρευται. πάντα γὰρ λυμαίνονται καὶ κακοποιοῦσι μύες, οὐ μόνον πρὸς τὴν ἑαυτῶν τροφὴν, ἀλλὰ καὶ παντελῶς ἄχρηστον γίνε-

euntes, & de lecto ſurgentes, non ſermone ſolũ ſed cogitatione complecti Dei opera in divina illa viciſſitudine ſomni & vigiliarum.

Oſtendi ita tibi in expoſitione ungularum fiſſarum & ruminationis, præſtantiam oraculi legitimi, de diſtinctione, delectu & memoria, ut videres non temere iſta, prout in animum inciderint, à legiſlatore noſtro conſtituta eſſe, ſed ad veritatis & rectæ etiam rationis norma. Atque ut de eſu & de cibis diſpoſuit, ita etiam de ſingulis quæ ad tactum & auditum pertinent, diligenter præcepit: jubens ut neq; ageremus neq; audiremus quicquã temere: neq; etiã orationis facultate confiſi, ad injuſta delaberemur. Horumque rationes & cauſas ſimiliter in naturis beſtiarũ, quas prohibuit, eſt invenire. Nam muſtelæ & murium, & id genus aliarum beſtiarum quæ ſunt prohibitæ, natura eſt damnoſa, & ad nocendum prona. Mures enim omnia vaſtant & corrumpunt, non ſolum quantum ad ipſorum nutrimentum attinet: ſed etiam, quia quæ invadunt, illa omnino cor-

γίνεται ἀνθρώπῳ, ὅταν δήποτ' οὖν ἐπιβάλληται κακοποιεῖν. τό, τε τῆς γαλῆς γένος ἰδιάζον ἐστί· χωρὶς γὰρ τοῦ προειρημένου, ἔχει λυμαντικὸν κατάστημα· διὰ γὰρ τῶν ὤτων συλλαμβάνει, τεκνοποιεῖ δὲ τῷ στόματι. καὶ διὰ τοῦτο ὁ τοιοῦτος τρόπος τῶν ἀνθρώπων ἀκάθαρτός ἐστιν· ὅσα γὰρ διὰ ἀκοῆς λαβόντες, ταῦτα τῷ λόγῳ σωματοποιήσαντες, κακοῖς ἑτέρους ἐνεκύλισαν, ἀκαθαρσίαν οὐ τὴν τυχοῦσαν ἐπετέλεσαν, μιανθέντες αὐτοὶ παντάπασι τῷ τῆς ἀσεβείας μολυσμῷ. καλῶς δὲ ποιῶν ὁ βασιλεὺς ὑμῶν, τοὺς τοιούτους ἀναιρεῖ, καθὼς μεταλαμβάνομεν. ἐγὼ δὲ εἶπον· τοὺς ἐμφανιστὰς οἴομαί σε λέγειν· καὶ γὰρ αἰκίαις καὶ θανάτοις ἐπαλγέσιν αὐτοὺς περιβάλλει συνεχῶς. ὁ δὲ, τούτοις γὰρ καὶ λέγω· ἡ γὰρ ἐπαγρύπνησις, ἀνθρώπων ἀπώλεια ἀνόσιος. ὁ δὲ νόμος ἡμῶν κελεύει, μήτε λόγῳ, μήτε ἔργῳ μηδένα κακοποιεῖν. καὶ περὶ τούτων οὖν, ὅσον ἐπὶ βραχεῖ διεξελθεῖν, προσυποδείξαντές σοι·

ὅτι

corrumpunt, & reddunt homini inutilia. Et mustelæ natura est peculiaris, quia hoc animal præter jam commemoratam nocendi inclinationem & facultatem, hoc etiam proprium habet, ut auribus concipiat, ore vero pariat fœtum suum. Quo significatur, hanc naturam & consuetudinem hominum esse impuram, qua quæ auribus percipiant, verbis exaggerata efferant ad alios malis afficiendos, inquinantes in hoc se immundicia non levi, dum plane impietatis fœditate contaminantur. Ex quo præclare Rex vester facit, qui (ut accipimus) hoc genus hominum supplicio solet afficere. Hic ego: Tu videris mihi loqui de delatoribus. Nam hos ille tormentis & suppliciis capitalibus, iisque acerbis prosequitur. Tum ille: Hos ipsos & ego intelligo. Nam horum vigilantia, est scelerata aliorum hominum pernicies. Nostra vero lex jubet, ut neminem neque dicto neque facto quis lædat. Atque ita quantum brevitas permisit, de his disseruimus, ad ostendendum hoc tibi,

omnia

ὅτι πάντα κεκανόνισται πρὸς δικαιοσύνην, καὶ οὐδὲν εἰκῇ κατατέτακται διὰ τῆς γραφῆς, οὐδὲ μυθωδῶς, ἀλλ' ἵνα διὰ ὅλου τοῦ ζῆν καὶ ἐν ταῖς πράξεσιν ἀσκῶμεν δικαιοσύνην πρὸς πάντας ἀνθρώπους, μεμνημένοι τοῦ δυναστεύοντος θεοῦ. περὶ βρωτῶν οὖν καὶ τῶν ἀκαθάρτων, καὶ κνωδάλων, καὶ πᾶς λόγος ἀνατείνει πρὸς δικαιοσύνην, καὶ τὴν τῶν ἀνθρώπων συναναστροφὴν δικαίαν. ἐμοὶ μὲν οὖν ἐνόμιζε περὶ ἑκάστων ἀπολογεῖσθαι· καὶ γὰρ περὶ τῶν προσφερομένων ἔλεγε μόσχων τε καὶ κριῶν, καὶ χιμάρων· ὅτι ἀεὶ ταῦτα ἐκ βουκολίων καὶ ποιμνίων λαμβάνοντας ἥμερα θυσιάζειν, καὶ μηθὲν ἄγριον· ὅπως οἱ προσφέροντες τὰς θυσίας, μηθὲν ὑπερήφανον ἑαυτοῖς συνιστορῶσι, σημειώσει κεχρημένοι τοῦ διατάξαντος. τῆς γὰρ ἑαυτοῦ ψυχῆς τοῦ παντὸς τρόπου τὴν προσφορὰν ποιεῖται ὁ τὴν θυσίαν προσάγων. καὶ περὶ τούτων οὖν νομίζω τὰ τῆς ὁμιλίας ἀξιολόγου καθεστάναι, διὸ τὴν σεμνότητα καὶ φυσικὴν διάνοιαν τοῦ νόμου προῆγμαι διασαφῆσαί σοι Φιλόκρατη, δι' ἣν ἔχεις φιλομάθειαν.

Ὁ δὲ

omnia in legibus noſtris eſſe ſtatuta ad juſtitiam: neq; quicquam temere aut ſeverius & durius eſſe ordinatum & propoſitum, ſed ut per totam vitam & in actionibus omnibus exerceremus juſtitiā erga omnes homines, memores Dei omnipotentis. Ita ergo, & quæ de cibis,& quæ de beſtiis ſunt tradita, omnia ſpectant eo, ut juſtitia excolatur, & hominum ſocietas & conſuetudo ſit juſta. Mihi itaq; videbatur ſingulorum rationem pulchre expoſuiſſe. Nam dicebat etiā de vitulis, arietibus & hircis, qui offerrentur, quos omnes ex gregibus & armentis deligerent manſuetos, & nihil prorſus quod ferum & indomitum eſſet mactarent: ut ne ſacrificantes ex legiſlatoris ordinatione alicujus elationis & ſuperbiæ anſam arripere, & ſibi adſcribere poſſent, eo quod ſacrificans omnino faciat oblationē pro animi ſui affectione. Atque hæc fuerunt tractata in collocutione, memoratu (ut ego puto) digna: quæ tibi Philocrates, propter ſtudium tuū ſingulare, de legis ſanctitate & naturali inſtituto volui exponere.

Elea-

Ὁ δὲ Ἐλεάζαρος ποιησάμενος θυσίαν, καὶ τοὺς ἄνδρας ἐπιλέξας, καὶ πολλὰ δῶρα τῷ βασιλεῖ κατασκευάσας, προέπεμψεν ἡμᾶς μετὰ ἀσφαλείας πολλῆς. ὡς δὲ παρεγενήθημεν εἰς Ἀλεξάνδρειαν, προσηγγέλη τῷ βασιλεῖ περὶ τῆς ἀφίξεως ἡμῶν. παρῆμεν δὲ εἰς τὴν αὐλὴν Ἀνδρέας τε καὶ ἐγώ, φιλοφρόνως ἠσπασάμεθα τὸν βασιλέα, καὶ τὰς ἐπιστολὰς ἀποδεδώκαμεν τὰς παρὰ τοῦ Ἐλεαζάρου. περὶ πολλοῦ δὲ ποιούμενος τοῖς ἀπεσταλμένοις ἀνδράσιν ἐντυχεῖν, ἐκέλευσε τοὺς λοιποὺς πάντας ἀπολῦσαι, τοὺς ἐπὶ τῶν χρειῶν· καλεῖν δὲ τοὺς ἀνθρώπους. ὃ πᾶσι παράδοξον φανέντος, διὰ τὸ κατ' ἔθος εἶναι, πεμπταίους εἰς πρόσωπον ἔρχεσθαι βασιλεῖ τοὺς περὶ χρησίμων ἀφικνουμένους· τοὺς δὲ παρὰ βασιλέων ἢ πόλεων ἐν ὑπεροχαῖς, μόλις ἐν τριάκοντα εἰς τὴν αὐλὴν παριέναι· τοὺς δὲ ἥκοντας τιμῆς ἀξιῶν μείζονος, καὶ τὴν ὑπεροχὴν κρίνων τοῦ πέμψαντος, ἀπολύσας οὓς ἐνόμιζε περισσούς, ὑπέμενε περιπατῶν, ἕως ἂν παραγινομένους ἀσπάσηται. παρελθόντων δὲ

Eleazarus peractis ſacris, & adornatis regi muneribus, dimiſit nos cum ſecuritate itineris. Poſtquam autem pervenimus Alexandriam, nunciatumque eſſet Regi nos adveniſſe, Andreas & ego ſtatim vocabamur in aulam: & Rege comiter ſalutato, obtulimus ei literas Eleazari. Qui cum valde cuperet ſecum habere viros illos miſſos, mandavit reliquos omnes qui negotiorum cauſa adeſſent ſecedere, & illos vocare: quæ res ut inuſitata, movit omnibus admirationem. Quia hoc in more erat, ut qui ob privatum aliquod negotium veniſſent, quinto demum die in conſpectum regis pervenirent: qui vero à regibus & civitatibus præſtantibus miſſi eſſent, illi ægre poſt triginta dies in aulam admitterentur. Hos autem viros majori judicans honore dignos, & reſpiciens etiam ad excellentiam ejus à quo miſſi eſſent, remotis qui viderentur debere abeſſe, deambulans expectabat, donec advenientes ſalutaſſet. Quos quidem ingreſſos

δὲ σὺν τοῖς ἀπεσταλμένοις δώροις, καὶ ταῖς διαφόροις διφθέραις, ἐν αἷς ἡ νομοθεσία γεγραμμένη χρυσογραφίᾳ τοῖς Ἰουδαϊκοῖς γράμμασι, θαυμασίως εἰργασμένου τοῦ ὑμένος, καὶ τῆς πρὸς ἄλληλα συμβολῆς ἀνεπαισθήτου κατεσκευασμένης· ὡς εἶδεν ὁ βασιλεὺς τοὺς ἄνδρας, ἐπηρώτα περὶ τῶν βιβλίων. ὡς δὲ ἀπεκάλυψαν τὰ τῶν ἀνειλημμάτων, καὶ ὑμένας ἀνείλιξαν, πολὺν ἐπιστὰς χρόνον, καὶ προσκυνήσας σχεδὸν ἑπτάκις, εἶπεν· εὐχαριστῶ μὲν, ἄνδρες, ὑμῖν· τῷ δὲ ἐπιστείλαντι, μᾶλλον· μέγιστον δὲ, τῷ θεῷ, οὗ τινος ἐστὶ τὰ λόγια ταῦτα. ὁμοθυμαδὸν δὲ πάντων εἰπόντων ὑπὸ μίαν φωνὴν, τῶν τε παραγεγονότων καὶ τῶν συμπαρόντων, εὖ βασιλεῦ· προήχθη δακρῦσαι, τῇ χαρᾷ πεπληρωμένος. ἡ γὰρ τῆς ψυχῆς ἔντασις, καὶ τὸ τῆς τιμῆς ὑπερτεῖνον, δακρύειν ἀναγκάζει κατὰ τὰς ἐπιτυχίας. κελεύσας δὲ εἰς τάξιν ἀποδοῦναι τὰ τεύχη, τὸ τηνικαῦτα ἀσπασάμενος τοὺς ἄνδρας, εἶπεν· δίκαιον ἦν, θεοσεβεῖς ἄνδρες, ὧν χάριν ὑμᾶς μετεπεμψάμην, ἐκείνοις πρῶτον σεβασμὸν

ingreſſos cum muneribus miſſis, & variis pellibus, in quibus lex aureis literis lingua Judæorum perſcripta erat, quarumque membranæ mira arte elaboratæ erant, & ita compoſitæ ut oculis diſcerni non poſſet earum compoſitio, Rex ut vidit, de libris interrogavit. Qui poſtquam illos involutos aperuiſſent, & membranas explicuiſſent: ille diu ſubſiſtens, cum adoratione fere ſepties ita eſt locutus: Gratias ago vobis, viri, ſed majores ei qui vos miſit, maximas vero Deo illi cujus hæc ſunt oracula. Hæc unanimiter approbantibus, voceque una & illis qui advenerant, & qui cum Rege erant dicentibus, Bene Rex facis: ille repletus gaudio, lachrymas effundere cœpit: quia animi vehemens intentio ob aliquam rem magnam & glorioſam, quæ exoptata contigit, ſolet elicere lachrymas. Hinc juſſit illos in ordinem redigere & ſeponere volumina legis. Hocque facto, ſalutans excepit illos, & dixit: Rectum erat, viri pietate inſignes, me primum exhibere hono-

σεβασμὸν ἀποδοῦναι· μετὰ ταῦτα, τὴν δεξιὰν ὑμῖν προτεῖναι· διὸ πεποίηκα τοῦτο πρῶτον. μεγάλην δὲ τέθειμαι τὴν ἡμέραν ταύτην, ἐν ᾗ παραγεγόνατε· καὶ κατ᾽ ἐνιαυτὸν ἐπίσημος ἔσται πάντα τὸν ζωῆς ἡμῶν χρόνον. συνέτυχε δὲ καὶ κατὰ τὴν νίκην ἡμῖν προσαπεπλωκέναι τῆς πρὸς Ἀντίγονον ναυμαχίας· διὸ δειπνῆσαι σήμερον μεθ᾽ ὑμῶν βουλήσομαι. * πάντα δύναμιν εἶπεν παρεστάναι καθηκόντως, οἷς συγχρήσησθε κἀμοὶ μεθ᾽ ἡμῶν. τῶν δὲ ἀσμενισάντων, ἐκέλευσε καταλύματα δοθῆναι τὰ κάλλιστα, πλησίον τῆς ἄκρας αὐτοῖς· καὶ τὰ κατὰ τὸ συμπόσιον ἑτοιμάζειν.

Ὁ δὲ ἀρχίατρος Νικάνωρ Δωρόθεον προσκαλεσάμενος, ὃς ἦν ἐπὶ τούτων ἀποτεταγμένος, ἐκέλευσε τὴν ἑτοιμασίαν εἰς ἕκαστον ἐπιτελεῖν. ἦν γὰρ οὕτω διατεταγμένον ὑπὸ τοῦ βασιλέως (ἃ μὴν ἔτι καὶ νῦν ὁρᾷς) ὅσαι γὰρ πόλεις εἰσίν, αἷς συγχρῶνται πρὸς τὰ ποτὰ καὶ βρωτὰ καὶ στρωμνάς, τοσοῦτοι καὶ προεστῶτες ἦσαν·

καὶ

honorem illis ob quæ vos accersivi huc: deinde vobis præbere dextram: ideo illud prius feci. Hic autem dies in singulos annos per totam vitam meam erit mihi solennis & magnus, quo vos ad me venistis. Et quia contigit ut ad me veniretis tempore illo, quo ego navali adversus Antigonum prælio victoria sum potitus: ideo volo hodie vobiscum coenare. *Jussitque suo convenienti ordine & modo convenire & adesse omnes magnates & potentiores suos, interque eos nos quoque, cupidos & paratos.* Quibus assentientibus diversoria in quibus seniores quiescerent & morarentur, mandavit ea dari quæ proxime arcem splendidissima essent, & simul quæ ad convivium attinerent parari.

Nicanor autem, medicorum princeps, accersitum Dorotheum, cui hoc muneris commissum erat, jussit effectum curare singulorum apparatum. Nam ita à Rege statutum erat, quod nunc etiam cernis, ut quot essent civitates, quæ suppeditarent ea quæ ad cibum, potum & lectisternia attinerent: tot

καὶ κατὰ τοὺς ἐθισμοὺς οὕτως ἐσκευάζοντο, ὅταν παραγένοιντο πρὸς τοὺς βασιλεῖς, ἵνα κατὰ μηδὲν δυσχεραίνοντες, ἱλαρῶς διεξάγωσιν· ὃ καὶ περὶ τούτους ἐγεγόνει. προσεχέστατος γὰρ ὢν ἄνθρωπος ὁ Δωρόθεος, εἶχε τὴν τῶν τοιούτων προστασίαν. συνέστρωσε δὲ πάντα τὰ διὰ αὐτοῦ χειριζόμενα, πρὸς τὰς τοιαύτας ὑποδοχὰς διαμεμερισμένα· διαμερῆ τε ἐποίησε τὰ τῶν κλισιῶν, καθὼς προσέταξεν ὁ βασιλεύς. τοὺς γὰρ ἡμίσεις ἐκέλευσε ἄναρχα κατακλῖναι, τοὺς δὲ λοιποὺς μετὰ τὴν ἑαυτοῦ κλισίαν, οὐδὲν ἐλλείπων εἰς τὸ τιμᾶν τοὺς ἄνδρας.

¶ Ὡς δὲ ἀνεκλίθησαν, ἐκέλευσε τῷ Δωροθέῳ, τοῖς ἐθισμοῖς, οἷς χρῶνται πάντες οἱ παραγενόμενοι πρὸς αὐτὸν ἀπὸ τῆς Ἰουδαίας, οὕτως ἐπιτελεῖν. διὸ τοὺς ἱεροκήρυκας καὶ θύτας καὶ τοὺς ἄλλους, οἷς ἔθος ἦν τὰς κατευχὰς ποιεῖσθαι, περιῃτήσατο. τῶν δὲ παραγεγονότων σὺν ἡμῖν, Ἐλεάζαρον ὄντα τῶν ἱερέων πρεσβύτερον παρεκάλεσαν ποιεῖσθαι κατευχήν, ὃς ἀξιολόγως στὰς εἶπεν·

Πληρῶσαι

tot essent etiam præfecti eorum, qui exercitati & assuefacti, cum qui ad Regem venissent, pro more omnia adornarent sine omni molestia & mora: id quod etiam circa hos hospites est factum. Nam Dorotheus, homo diligentissimus, illis præerat: qui curavit omnia sibi commissa, & ad hujuscemodi exceptiones destinata, expandi & substerni, & juxta Regis voluntatem sessionem etiam in duas partes divisit. Nam Rex voluit mediam partem illorum virorum ante se discumbere, reliquos post suum solium: nihilque intermittendum putavit, quod faceret ad honorandos illos viros.

¶ Postquam autem discubuissent, jussit Dorotheum omnia peragere pro more illorum qui ex Judæa advenire soleant. Is ergo sacros præcones, sacrificatores, & alios qui solerent peragere precationes, accersivit. Sed illi Eleazarum seniorem sacerdotem ex illis qui advenerant rogarunt, ut facerent vota. Qui cum convenienti reverentia stans dixit:

Rex,

Πληρώσαι σε, βασιλεῦ, πάντων τῶν ἀγαθῶν, ὧν ἔκτισεν, ὁ παντοκράτωρ θεός· καὶ δῴη σοι ταῦτ' ἔχειν, καὶ γυναικὶ, καὶ τέκνοις, καὶ τοῖς ὁμονοοῦσι, πάντα ἀνέκλειπτα τὸν τῆς ζωῆς χρόνον. Εἰπόντος δὲ ταῦτα τούτου, κατερράγη κρότος μετὰ κραυγῆς καὶ χαρᾶς εὐφροσύνου πλείονα χρόνον· καὶ τὸ τηνικαῦτα πρὸς τὸ τέρπεσθαι διὰ τῶν ἡτοιμασμένων ἐτράπησαν, τῶν λειτουργιῶν ἁπασῶν διὰ τῆς τοῦ Δωροθέου συντάξεως ἐπιτελουμένων· ἐν οἷς καὶ βασιλικοὶ παῖδες ἦσαν, καὶ τῶν τιμωμένων ὑπὸ τοῦ βασιλέως.

Ὅτε δὲ καιρὸν ἔλαβεν ἐκ διαστήματος, ἠρώτησε τὸν ἔχοντα τὴν πρώτην ἀνάκλισιν· (ἦσαν γὰρ καθ' ἡλικίαν τὴν ἀνάπτωσιν πεποιημένοι) α'. ΠΩΣ ἂν τὴν βασιλείαν μέχρι τέλους ἄπταιστον ἔχων διατελοῖ; Βραχὺ δὲ ἐπισχὼν, εἶπεν· οὕτως ἂν μάλιστα διευθύνοις, μιμούμενος τὸ τοῦ θεοῦ διαπαντὸς ἐπιεικές. μακροθυμίᾳ γὰρ χρώμενος, καὶ βλιμάζων τοὺς ἀξίους ἐπιεικέστερον, καθὼς

Rex, impleat te Deus omnipotens omnibus illis bonis quæ creavit: detque & efficiat ut ea tu, uxor, liberi & amici habeatis per omne vitæ tempus affluentia & firma. Ad hæc ab illo dicta excitatus est magnus applausus, cum clamore & exultatione, qui satis diu duravit. Hinc conversi sunt ad oblectandum se illis quæ apparata erant. Tum ministri omnes, ex Dorothei præscripto & ordinatione ministrantes, expediebant sua munia: inter quos etiam regii pueri erant, quique apud regem in magno essent honore.

Ibi Rex post aliquantulum spacii, per occasionem captatam, sedentibus illis ordine secundum ætatem, eum qui primum locum in sessione habebat interrogavit: I. QUOMODO regnum ad finem usque retinuerit extra lapsum & offensionem? Ad quod ille paululum cunctatus, respondit: Si in tota tua gubernatione imitatus fueris æquitatem & mansuetudinem Dei. Nam dum ita indignos quidem prosequeris mansuetudine & longanimitate, dignos

καθὼς εἰσὶν ἄξιοι, μεταπιθεὶς ἐκ τῆς κακίας, καὶ εἰς μετάνοιαν ἄξεις.

Ἐπαινέσας ὁ βασιλεύς, τὸν ἐχόμενον ἠρώτα· β΄. ΠΩΣ ἂν ἕκαστον πράττοι; ὁ δὲ ἀπεκρίθη, τὸ δίκαιον εἰ πρὸς ἅπαντας διατηρεῖ ἑαυτόν, καλῶς τὰ ἕκαστα πράξοι· διαλαμβάνων, ὅτι πᾶν ἐννόημα σαφές ἐστι θεῷ· καταρχὴν δὲ θείου φόβου λαμβάνων, ἐν οὐδενὶ διαπίπτοις.

Καὶ τοῦτον δὲ εὖ μάλα παραδεξάμενος, ἕτερον ἐπηρώτα· γ΄. ΠΩΣ ἂν ὁμόνους ἑαυτῷ ἔχοι τοὺς φίλους; κἀκεῖνος εἶπεν· εἰ θεωρήσειαν πολλήν σε πρόνοιαν ποιούμενον, ὧν ἄρχεις, ὄχλων· σὺ δὲ τοῦτο πράξεις, ἐπιβλέπων ὡς ὁ θεὸς εὐεργετεῖ τὸ τῶν ἀνθρώπων γένος, ὁ ὑγείαν αὐτοῖς καὶ τροφὴν καὶ τὰ λοιπὰ κατὰ καιρὸν παρασκευάζων ἅπαντα.

Συνεπιμαρτυρήσας δὲ τούτῳ, τὸν ἐχόμενον ἠρώτα· δ΄. ΠΩΣ ἂν ἐν τοῖς χρηματισμοῖς καὶ διακρίσεσιν,

εὐφημίας

dignos vero (quemadmodum par est) tractabis honorificentius & mitius, illos etiam de sua improbitate detrudes, & perduces ad pœnitentiam ejus.

Hoc collaudato, proximum interrogabat: 2. QUOMODO quodq; instituat & agat? Ille respondit: Ita ipsum singula recte acturum, si quod justum est erga omnes conservet, ex eo quod statuat omnem cogitationē suam Deo notam esse: & in primis, si cum timore Dei actiones suas inchoet, in nulla earum interruptum & parum commodum processum habiturum.

Hoc etiam admodum benigne audito, sequentem interrogabat: 3. QUOMODO posset nancisci & retinere sibi animis consentientes amicos? Cui ille: Si illi viderint te magnā curā habere illorū cœtuum, quibus præsis: tu vero ita hoc facies, si considerabis, quomodo Deus juvet genus humanum, qui valetudinē ipsis, alimenta, victum, & alia omnia præparat temporibus suis.

Suffragatus & huic, sequentē interrogabat: 4. QUOMODO in jure dicendo, & judiciorū sententiis ferendis,

rendis,

εὐφημίας τυγχάνω καὶ ὑπὸ τῶν ἀποτυγχανόντων; ὁ δὲ εἶπεν. εἰ πᾶσιν ἴσος γίνοιο τῷ λόγῳ, καὶ μηδὲν ὑπερηφάνως, μηδὲ τῇ περὶ σεαυτὸν ἰσχύϊ, πράσσοις κατὰ τῶν ἁμαρτανόντων. τοῦτο δὲ ποιήσεις, τὴν διάταξιν βλέπων τὴν ὑπὸ τοῦ θεοῦ· τὰ γὰρ ἱκετευόμενα συντελεῖσθαι τοῖς ἀξίοις· τοῖς δὲ ἀποτυγχάνουσιν, ἢ δι' ὀνείρων, ἢ πράξεων, σημαίνεσθαι τὸ βλαβερὸν αὐτοῖς· οὐ κατὰ ἁμαρτίας, οὐδὲ κατὰ τὴν μεγαλωσύνην τῆς ἰσχύος, τύπτοντος αὐτοὺς, ἀλλὰ ἐπιεικείᾳ χρωμένου τοῦ θεοῦ.

Ο δὲ καὶ οὗτον κατεπαινέσας, ἠρώτα τὸν καθεξῆς· ε'. ΠΩΣ ἂν ἐν ταῖς πολεμικαῖς χρείαις ἀήττητος εἴη; ὁ δὲ εἶπεν· εἰ μὴ πεποιθὼς ὑπάρχοι τοῖς ὄχλοις, μηδὲ ταῖς δυνάμεσιν· ἀλλὰ τὸν θεὸν ἐπικαλοῖτο διὰ πάντων, ἵνα τὰς ἐπιβολὰς αὐτῷ κατευθύνῃ, δικαίως διεξάγοντι πάντα.

Αποδεξάμενος δὲ καὶ τοῦτον, τὸν ἕτερον ἠρώτα· ς'. ΠΩΣ ἂν

rendis, possit laudem & approbationem assequi apud illos etiam qui non sint sui compotes facti voti? Ille dixit: Si omnibus te præbueris sermone æquabilem, & nihil neque superbe neque pro tua potentia egeris contra delinquentes. Hoc autem ita facies, si Dei observabis administrationem & constitutionem, qui dignis perficit vota ipsorum: quos autem non vult participes fieri suorum votorum, illis aut per insomnia, aut factis & actionibus ipsis ostendit, ipsorum vota esse noxia: neque eos vel pro ipsorum delictis, vel pro suæ potentiæ magnitudine affligit, sed æquitate erga illos utitur.

Et hunc suis laudibus prosecutus, interrogabat eum qui sequebatur: 5. QUOMODO in rebus bellicis posset esse invictus? Ille dixit: Si neque in multitudine, neq; in potentia & viribus fiduciã tuam collocaveris: sed Deum semper invocaveris, ut tibi juste omnia agenti, conatus & consilia dirigat tua.

Cum hunc etiam approbasset, interrogabat alium: 6. QUOMODO existat

ἂν φοβερὸς εἴη τοῖς ἐχθροῖς; ὁ δὲ εἶπεν. εἰ τῇ τῶν ὅπλων καὶ δυνάμεων κατασκευῇ πολλῇ χρώμενος εἴη· εἰ δὴ εἴη ταῦτα ὄντα κενὰ ἐπὶ πλείονα χρόνον, πρὸς τὸ συμπέρασμα δρᾷν τι. καὶ γὰρ ὁ θεὸς διδοὺς ἀνοχάς, καὶ ἐνδεικνύμενος τὰ τῆς δυναστείας φόβον ἐγκατασκευάζει πάσῃ διανοίᾳ.

Καὶ τοῦτον δὲ ἐπαινέσας, εἶπεν πρὸς τὸν ἐχόμενον· ζʹ. ΤΙ κάλλιστον αὐτοῦ πρὸς τὸ ζῆν ἂν εἴη; κἀκεῖνος ἔφη· τὸ γινώσκειν, ὅτι ὁ θεὸς δυναστεύει τῶν ἁπάντων· καὶ ἐπὶ τῶν καλλίστων πράξεων οὐκ αὐτοὶ κατευθύνομεν τὰ βουλευθέντα· θεὸς δὲ τελειοῖ τὰ πάντων, καὶ καθηγεῖται δυναστεύων.

Επιφωνήσας δὲ καὶ τούτῳ καλῶς λέγειν, τὸν ἕτερον ἠρώτα· ηʹ. ΠΩΣ ἂν ἀκέραια συντηρήσας ἅπαντα, τοῖς ἐγγόνοις τὴν αὐτὴν παραδιδοῖ διάθεσιν ἐπὶ τέλει; ὁ δὲ εἶπεν· εὐχόμενος ἀεὶ πρὸς τὸν θεόν, ἀγαθὰς ἐπινοίας λαμβάνειν πρὸς τὰ μέλλοντα πράσσεσθαι· καὶ τοῖς

existat hostibus formidolosus? Ille dixit: Si & armorum & potentiæ multo apparatu instructus fueris, & hæc longiore tempore detinueris extra omnẽ rei aggressionem, tanquã inania prorsus essent & inutilia ad finẽ consequendum. Etenim & Deus utitur dilatione, & ita per declarationẽ potentiæ suæ omnium animis incutit terrorem.

Hoc etiam collaudato, ad sequentem dixit: 7. QUID sibi ad vitam degendam possit esse optimum? Ille ait: Hoc cognitum habere & statuere, Deum universorum dominari: nosque etiam in illis quæ nobis maxime sunt gloriosæ actiones, non dirigere consilia nostra, sed Deum omnia perficere & gubernare pro sua potentia.

Comprobata & hujus sententia, interrogabat alium: 8. QUOMODO & ipse posset omnia conservare & tueri integra & salva, & tandem eundem rerum suarum statum posteris etiam tradere ad perpetuitatem quandam? Ille dixit: Orando assidue Deum, ut bona de rebus agendis capias consilia: &

τοῖς ἐγγόνοις παρακελευόμενος, μὴ ἐκπλήττεσθαι τῇ δόξῃ, μηδὲ τῷ πλούτῳ. θεὸν γὰρ εἶναι τὸν χαριζόμενον ταῦτα· καὶ οὐ δι' ἑαυτῶν ἔχειν τὴν ὑπεροχὴν πάντων.

Ἐπιμαρτυρήσας δὲ τούτοις, τὸν μετὰ ταῦτα ἐπυνθάνετο· θ'. ΠΩΣ ἂν τὰ συμβαίνοντα μετρίως φέροι; ἐκεῖνος δὲ ἔφησεν· εἰ πρόληψιν λαμβάνοις, ὅτι γεγόνασιν ὑπὸ θεοῦ πάντες ἄνθρωποι, μετασχεῖν τῶν μεγίστων κακῶν, ὡσαύτως δὲ καὶ ἀγαθῶν· καὶ οὐκ ἔστιν ἄνθρωπον ὄντα τούτων ἀμιγῆ γενέσθαι. ὁ θεὸς δὲ τὴν εὐψυχίαν δίδωσιν, ὃν ἱκετεύειν ἀναγκαῖον.

Φιλοφρονηθεὶς δὲ καὶ τοῦτον, καλῶς εἶπεν ἅπαντας ἀποφαίνεσθαι. ἐπερωτήσας δὲ ἔτι ἕνα, καταλήξω τὸ νῦν ἔχον· ἵνα καὶ πρὸς τὸ τέρπεσθαι τραπέντες, ἡδέως διεξάγωμεν. ἐν δὲ ταῖς μετὰ ταῦτα ἓξ ἑξῆς ἡμέραις, καὶ παρὰ τῶν λοιπῶν ἑξῆς μαθήσομαί τι πλέον. εἶτ' ἐπερώτα τὸν ἄνδρα, ι'. ΤΙ πέρας ἀνδρείας ἐστίν; ὁ δὲ εἶπεν· εἰ τὸ βουλευθὲν ὀρθῶς ἐν ταῖς τῶν κινδύνων πράξεσιν, ἐπιτε-

& monendo liberos, ne efferantur dignitate & opibus, neve putent ſe iſta habere ex ſe, ſed ſciant Deum ea largiri.

Suffragatus & huic ſententiæ, ex ſequente percontabatur: 9. QUOMODO quoſuis eventus moderate ferat? Ille inquit: Si tibi perſuaſeris, homines ita creatos à Deo, ut & malorum & bonorum maximorum in vita fiant participes: nec inveniri hominem, qui ſit hujus viciſſitudinis expers: Deum vero contribuere animũ æquum, pro quo ille ſit orandus.

Hoc etiam benigne & cum approbatione audito, dixit, Omnes præclare reſpondere: ſed interrogato adhuc uno tantum, velle in præſens deſiſtere, quo animos ad lætitiam & oblectationem penitus convertamus: ſequentibus vero ſex diebus, velle etiam ex reliquis aliquid addiſcere. Deinde quæſivit ex proximo: 10. QUIS finis eſſet fortitudinis? Ille reſpondit: Si quod in rebus arduis & periculoſis fuerit recte deliberatum & conſtitutum, id etiam ita pro animi

ἐπιτελοῖτο κατὰ πρόθεσιν. τελειοῦται δ' ὑπὸ τοῦ θεοῦ πάντα σοι, καλῶς βουλομένῳ, βασιλεῦ, συμφερόντως. ἐπιφωνησάντων δὲ πάντων, καὶ κρότῳ σημηναμένων, πρὸς τοὺς φιλοσόφους εἶπεν ὁ βασιλεὺς (οὐκ ὀλίγοι γὰρ παρῆσαν τούτοις) οἴομαι διαφέρειν τοὺς ἄνδρας ἀρετῇ, καὶ συνιέναι πλεῖον· οἵ τινες ἐκ τοῦ καιροῦ τοιαύτας ἐρωτήσεις λαμβάνοντες, ὡς δέον ἐστὶν ἀποκέκρινται, πάντες ἀπὸ θεοῦ τοῦ λόγου τὴν καταρχὴν ποιούμενοι.

Μενέδημος δὲ ὁ Ἐρετριεὺς φιλόσοφος εἶπε· ναὶ, βασιλεῦ. προνοίᾳ γὰρ τῶν ὅλων διοικουμένων, καὶ ὑπειληφότων ὀρθῶς τοῦτο, ὅτι θεόκτιστόν ἐστιν ἄνθρωπος, ἀκολουθεῖ, πᾶσαν δυναστείαν καὶ λόγου καλλονὴν ἀπὸ θεοῦ κατάρχεσθαι. Τοῦ δὲ βασιλέως ἐπινεύσαντος τὰ περὶ τούτων, ἔληξεν· ἐτράπησαν δὲ πρὸς εὐφροσύνην. ἐπιλαβούσης δὲ τῆς ἑσπέρας, τὸ συμπόσιον ἐλύθη.

¶ Τῇ δὲ μετὰ ταῦτα, πάλιν κατὰ τὴν αὐτὴν διάταξιν τὰ τῆς ἀναπτώσεως καὶ συμποσίας ἐπετελεῖτο.

καθὸ

animi ſententia expediatur. Sed tibi, ô Rex, à Deo præclare omnia perficiuntur, qui recta & ſalutaria habes propoſita. Acclamantibus omnibus ad hæc, & applauſu ſuam approbationem declarantibus, Rex ad philoſophos, qui non pauci aderant, dixit: Ego arbitror iſtos homines excellere virtute, & præ aliis eſſe intelligentes, qui ex tempore ad hujuſmodi quæſtiones ita apte reſpondent, omnes à Deo ſermonis ſui initium capientes.

Tum Menedemus philoſophus Eretrienſis: Recte ſane, inquit, Rex. Nam cum à Deo omnia gubernentur, & recte hoc ſtatuamus, hominem eſſe Dei creaturam: conſentaneum eſt, ut ii omnes ſui ſermonis vim & elegantiam à Deo præcipue petant. Hæc cum Rex innuiſſet, ipſe deſiit de his verba facere: ac deinde converſi ſunt ad hilaritatem convivii, quod ad veſperam demum eſt finitum.

¶ Poſtridie rurſum eodem modo & ordine & convivium erat apparatū,& ſinguli diſcumbebant:

ibi

καθὸ δὲ ἐνόμιζεν ὁ βασιλεὺς εὔκαιρον εἶναι πρὸς τὸ πυνθάνεσθαί τι τῶν ἀνδρῶν, ἐπηρώτα τοὺς ἑξῆς τῶν ἀποκεκριμένων τῇ προτέρᾳ ἡμέρᾳ. πρὸς τὸν ἑνδέκατον δὲ ἤρξατο τὴν κοινολογίαν ποιεῖσθαι· (δέκα γὰρ ἦσαν ἠρωτημένοι τῇ προτέρᾳ) σιγῆς δὲ γενομένης, ἐπυνθάνετο· ιαʹ. ΠΩΣ ἂν πλούσιος διαμένοι; βραχὺ δὲ ἐπισχὼν ὁ τὴν ἐρώτησιν ἐκδεχόμενος, εἶπεν· εἰ μηδὲν ἀνάξιον τῆς ἀρχῆς, μηδ' ἀσελγὲς πράσσοι· μηδὲ δαπάνη εἰς τὰ κενὰ, καὶ μάταια συντελοῖ· τοὺς ὑποτεταγμένους εὐεργεσίᾳ πρὸς εὔνοιαν ἄγοι τὴν ἑαυτοῦ· καὶ γὰρ ὁ Θεὸς πᾶσιν αἴτιος ἀγαθῶν ἐστιν· ᾧ κατακολουθεῖν ἀναγκαῖον.

Ἐπαινέσας δὲ ὁ βασιλεὺς τοῦτον, ἕτερον ἐπηρώτα· ιβʹ. ΠΩΣ ἂν τὴν ἀλήθειαν διατηροῖ; ὁ δὲ τοῦτο ἀπεκρίθη· γινώσκων, ὅτι μεγάλην αἰσχύνην ἐπιφέροι τὸ ψεῦδος πᾶσιν ἀνθρώποις, πολλῷ μᾶλλον τοῖς βασιλεῦσιν· ἐξουσίαν γὰρ ἔχοντες, ὃ βούλονται πράσσειν· τίνος ἕνεκεν ἂν ψεύσαιντο; προσλαμβάνειν δὲ δεῖ τοῦτό σε, βασιλεῦ· διότι φιλαλήθης ὁ θεός ἐστιν.

Απο-

ibi Rex, cum viſum eſſet commodum interrogare aliquid ex illis viris, qui ſequebantur eos qui pridie reſponderant ad interrogata, cœpit cum undecimo colloqui, quia decem die priori erant interrogati. Ac ſilentio facto, quærebat: 11. QUA ratione dives permanere poſſet? Tum, qui interrogatus erat, paululum moratus, dixit: Si nihil præter regni dignitatem & per luxum egeris, ſique ſumptus nullos in inania & inutilia impenderis: tuos vero ſubditos ſtudueris beneficiis tuis in tui amorem allicere. Nam Deus eſt ſumme beneficus, & omnium bonorum cauſa: quem imitari oportet.

Collaudato hoc, Rex alterum interrogabat: 12. QUOMODO veritatem diligere & colere poſſet? Ille reſpondit: Si primum ſtatueris, magnum dedecus eſſe omnibus hominibus, mentiri: multo vero magis, regibus: qui cum habeant poteſtatem agendi quæ velint, cur mentiantur? Deinde ſi hoc etiam conſideraveris: Deum eſſe veritatis amatorem.

Hoc

Ἀποδεξάμενος δὲ εὖ μάλα καὶ τοῦτον, ἐπιβλέψας εἰς ἕτερον, εἶπεν· ιγ΄. ΤΙ ἐστὶ σοφίας διδαχή; ὁ δὲ ἕτερος ἀπεφήνατο· καθὼς οὐ βούλῃ σεαυτῷ τὰ κακὰ παρεῖναι, μέτοχος δὲ τῶν ἀγαθῶν ὑπάρχειν ἁπάντων, εἰ πράσσοις τοῦτο πρὸς τοὺς ὑποτεταγμένους, καὶ τοὺς ἀγαθοὺς τῶν ἀνθρώπων ἐπιεικέστερον νουθετοῖς· καὶ γὰρ ὁ θεὸς τοὺς ἀνθρώπους ἅπαντας ἐπιεικείᾳ ἄγει.

Ἐπαινέσας αὐτόν, τῷ μετ' αὐτὸν εἶπε· ιδ΄. ΠΩΣ ἂν φιλάνθρωπος εἴη; κἀκεῖνος ἔφη· θεωρῶν, ὡς ἐν πολλῷ χρόνῳ, καὶ κακοπαθείαις μεγίσταις, αὔξει τε καὶ γεννᾶται τὸ τῶν ἀνθρώπων γένος· ὅθεν οὔτε εὐκόπως δεῖ κολάζειν, οὔτε αἰτίαις περιβάλλειν· γινώσκων, ὅτι τὸ τῶν ἀνθρώπων ζῆν, ἐν ὀδύναις τε καὶ τιμωρείαις καθέστηκεν· ἐπινοῶν οὖν ἕκαστα, πρὸς τὸν ἔλεον τραπήσῃ. καὶ γὰρ ὁ θεὸς ἐλεήμων ἐστίν.

Ἀποδεξάμενος δὲ τοῦτον, ἐπυνθάνετο τοῦ καθεξῆς· ιε΄. ΤΙΣ ἀναγ-

Hoc etiã valde approbato, conversis oculis in sequentem, dixit ad eum: 13. QUÆ esset doctrina, & qui fructus sapientiæ? Ille respondit: Quemadmodum tu mala quidem recusas habere, bonis vero omnibus abundare cupis, sapienter egeris, si similiter affectum te erga subditos & delinquentes exhibueris, honestos vero & probos viros humanius & animo æquiori monueris. Nam Deus etiam in sua administratione omnes homines æquitatẽ prosequitur.

Collaudato hoc, ad sequentem dixit: 14. QUA ratione posset esse humanus? Ille respondit: Si consideraveris, quam longo tempore, & in quantis miseriis genus humanũ nascatur & crescat: quodq; ideo nec facile punire oportet, neq; accusare alios, ex hac cogitatione, quia vita humana per se obnoxia sit doloribus & infortuniis. Ex horum enim diligenti consideratione pronus eris ad misericordiam: & eo magis, si Deum etiam cogitabis esse misericordem.

Approbato & hoc, proximum interrogavit: 15. QUI mores in

ἀναγκαιότατος πρὸς βασιλείας; τὸ συντηρεῖν, εἶπεν, αὐτὸν ἀδωροδόκητον· καὶ νήφειν τὸ πλεῖον μέρος τοῦ βίου· καὶ δικαιοσύνην προτιμᾶν, καὶ τοὺς τοιούτους φιλοποιεῖσθαι. καὶ γὰρ ὁ θεὸς φιλοδίκαιός ἐστιν.

Ἐπισημάνας καὶ τοῦτον, πρὸς τὸν ἕτερον εἶπεν· ιϛʹ. ΤΙ τὸ εὐσεβείας ἐστὶ κατάστημα; ἐκεῖνος δὲ ἔφη· τὸ διαλαμβάνειν, ὅτι πάντα διὰ παντὸς ὁ θεὸς ἐνεργεῖ καὶ γινώσκει· καὶ οὐθὲν ἂν λάθοι ἄδικον ποιήσας ἢ κακὸν ἐργαζόμενος ἄνθρωπος· ὡς γὰρ θεὸς εὐεργετεῖ τὸν ὅλον κόσμον· οὕτως καὶ σὺ μιμούμενος, ἀπρόσκοπος ἂν εἴης.

Ἐπιφωνήσας δὲ τούτῳ, πρὸς τὸν ἕτερον εἶπεν· ιζʹ. ΤΙΣ ὅρος τοῦ βασιλεύειν ἐστίν; ὁ δὲ ἔφη· τὸ καλῶς ἄρχειν ἑαυτοῦ· καὶ μὴ τῷ πλούτῳ καὶ τῇ δόξῃ φαινόμενον ὑπερήφανον καὶ ἄσχημόν τι ἐπιθυμήσαιο, εἰ καλῶς λογίζοιο. πάντα γάρ σοι πάρεστιν, ὡς οὐδέν. ὁ θεὸς δὲ ἀπροσδεής

in regia administratione essent in primis necessarii? Ille dixit: Ut quis se servet immunem ab omnium munerum corruptione: ut sit sobrius majori vitæ tempore: ut justitiam omnibus rebus præferat, & ejus amatores amplectatur singulari benevolentia: quia & Deus amat justos.

Hoc etiam suis laudibus ornato, ad alterum dixit: 16. IN quo consisteret pietas? Ille: In eo, inquit, ut persuasum habeas, Deum omnia in omnibus agere & scire, neque ipsum latere quicquã quod homo vel bene vel male agat. Proinde si, quemadmodum Deus totum mundum sua benignitate fovet, & tu similiter feceris, nunquam impinges & delinques.

Hoc etiam cum acclamatione approbato, dixit ad sequentem: 17. QUIS esset finis, & quod officium regnandi? Ille dixit: Recte seipsum regere: & quidem ita nihil ex confidentia opum & gloriæ concupisces, quod sit elatum & indecens, si sortem tuam diligenter perpenderis. Nam omnia tua ita tibi adsunt tanquam nihil: & Deus vacat

ἀπροσδεής ἐστι, καὶ ἐπιεικής. καὶ σύ, καθόσον ἄνθρωπος, ἐννόει, καὶ μὴ πολλῶν ὀρέγου, τῶν δ' ἱκανῶν πρὸς τὸ βασιλεύειν.

Κατεπαινέσας δὲ αὐτόν, ἐπηρώτα τὸν ἕτερον· ιη'. ΠΩΣ ἂν τὰ κάλλιστα διαλογίζοιτο; ἀπεκρίθη δ' ἐκεῖνος· εἰ τὸ δίκαιον ἐπὶ παντὸς προβάλλοι συνεχῶς· καὶ νομίζοι, τὴν ἀδικίαν, τοῦ ζῆν στέρησιν εἶναι. καὶ γὰρ ὁ θεὸς διὰ παντὸς τοῖς δικαίοις ἀγαθὰ προσημαίνει μέγιστα.

Τοῦτον δὲ ἐπαινέσας, εἶπεν πρὸς τὸν ἑξῆς· ιθ'. ΠΩΣ ἂν ἐν τοῖς ὕπνοις ἀτάραχος εἴη; ὁ δὲ ἔφη· δυσαπολόγιστον ἠρώτηκας πρᾶγμα. συναναφέρειν γὰρ οὐ δυνάμεθα ἐν τούτοις, τοῖς κατὰ τὸν ὕπνον, ἑαυτούς· ἀλλὰ περιεχόμεθα ἀλογίστῳ κατὰ τῇδε αἰσθήσει. πάσχομεν γὰρ κατὰ τύχην ἐν τοῖς ὑποπίπτουσιν, ὡς θεωρουμένοις· ἀλογιστοῦμεν δέ, καθόσον ὑπολαμβανόμενοι, καὶ ἐπὶ πέλαγος, καὶ ἐν πλοίοις, ἢ πωλεῖν, ἢ πέτεσθαι φερομένους, καὶ διαίρειν εἰς ἑτέρους τόπους, καὶ τοιαῦτα ἕτερα.

καὶ

vacat omni cupiditate plurium, & eſt æquus. Quod etiam tu, ut homo, conſideres: neque multas juriſdictiones ad tuum regnum pertrahere cupias.

Laudato eo, proximum interrogabat: 18. QUOMODO poſſet habere optimas cogitationes, deliberationeſque? Reſpondit ille: Si ſemper propoſueris tibi juſta, & ſtatues injuſtitiam eſſe vitæ privationem & perniciem: juſtis vero Deum ſemper maxima largiri bona.

Hoc approbato, ad ſequentem dixit: 19. QUOMODO in ſomno quietus eſſe poſſit? Ille dixit: Quæris rem explicatu difficilem. Nam in illis quæ in ſomno dormientibus eveniunt, non regimus nos ipſi, ſed ducimur ſenſu irrationali circum illa. Quæ enim utcunque inciderunt, illis afficimur tanquam iis quæ cernamus: idque fit ſine ratione, quatenus putamus nos vel in mare ferri, vel navibus vehi, aut vendere aliquid, aut volare ſublatos, aut peregrinari, idque genus alia facere, quæ poſtea experimur non exititiſſe.

Licet

καὶ ὁ ταῦτα ὑπολαμβάνων, μὴ καθεστάναι. πλὴν ὅσον ἔμοιγ' ἐφικτὸν, οὕτω διείληφα· κατὰ πάντα τρόπον σε, βασιλεῦ, καὶ τὰ λεγόμενα, καὶ τὰ πραττόμενα, πρὸς εὐσέβειαν ἐπανάγειν· ὅπως ἑαυτοῦ συνιστορεῖς, ὅτι τὸ κατ' ἀρετὴν συντηρῶν, οὔτε χαρίζεσθαι προαιρῇ παρὰ λόγον· οὐδὲ ἐξουσίᾳ χρώμενος, τὸ δίκαιον αἴρεις. ἐπὶ πλεῖον γὰρ, ἐν οἷς ἕκαστος πράγμασιν ἐγρηγορὼς τὴν διαγωγὴν ποιεῖται, καὶ καθ' ὕπνον ἐν τοῖς αὐτοῖς ἡ διάνοια τὴν ἀναστροφὴν ἔχει. ὃς δὲ πάντα διαλογισμὸν καὶ πρᾶξιν ἐπὶ τὰ κάλλιστα γενομένην κατευθύνει καὶ ἐγρηγορὼς, καὶ ἐν ὕπνῳ. διὸ καὶ περί σε διὰ παντός ἐστιν εὐστάθεια.

Κατευφημήσας δὲ καὶ τοῦτον, εἶπεν πρὸς τὸν ἕτερον· ἐπεὶ σὺ δέκατος τὴν ἀπόκρισιν ἔχεις, ὃς ἂν ἀποφήνῃ, ἐπὶ τὸ δεῖπνον τραπησόμεθα. ἠρώτα δέ· κ'. ΠΩΣ ἂν μηδὲν ἀνάξιον ἑαυτῶν πράσσοιμεν; Ὁ δὲ εἶπεν· ἐπίβλεπε διὰ παντὸς εἰς τὴν σεαυτοῦ δόξαν

καὶ

Licet autem hæc ſit difficultas in hoc negotio, tamen quantum ego poſſum aſſequi intelligentia mea, ita puto tibi faciendum eſſe Rex, ut omnia quæ & agenda & dicenda ſunt tibi, illa referas ad pietatem. Nam ut ipſe expertum habes, dum meditaris & agis ea quæ ſunt virtutis, interim neque gratificaris alicui præter rationem, neque potentia confiſus jus tollis. Fere autem, quibus in negotiis quis vigilans multum verſatur, in illis etiam in ſomno animus ejus occupatur. Hinc ergo, qui vigilans omnem cogitationem & actionem ſuam ad honeſtiſſima & optima habet deſtinatam, ille etiam in ſomno inde rectas habet commotiones: ſicut & tu Rex perpetua es animi æquabilitate præditus.

Hoc etiam cum applauſu audito, ad ſequentem dixit: Quoniam tibi decimo loco eſt reſpondendum, ubi pronuntiaris ſententiam tuam, convertemur ad cœnationem. Ex te autem cupio cognoſcere: 20. QUOMODO nihil egerimus indignum nobis? Ille inquit; Inſpice aſſidue in tuam gloriam,

&

καὶ ὑπεροχὴν, ἵνα τούτοις ἀκόλουθα καὶ λέγῃς καὶ διανοῇ· γινώσκων, ὅτι πάντες ὧν ἄρχεις, περί σου καὶ διανοοῦνται, καὶ λαλοῦσιν. οὐ γὰρ ἐλάχιστόν σε δεῖ τῶν ὑποκειτῶν φαίνεσθαι· ὃ γὰρ πρόσωπον οὐδὲ αὐτὸ ἐπὶ ὑποκείνεσθαι. τοῦτο συνθεωροῦντες, ἀκόλουθα πάντα πράσσουσιν σὺ δὲ οὐχ ὑπόκεισιν ἔχεις, ἀλλὰ ἀληθῶς βασιλεύεις, θεοῦ δόντος σοι καταξίως τῶν τρόπων τὴν ἡγεμονίαν.

Τοῦ δὲ βασιλέως εὖ μάλα συγκροτήσαντος, μετὰ φιλοφρονήσεως ἐπὶ πλείονα χρόνον τοὺς ἀνθρώπους καθυπνοῦν παρεκάλουν. καὶ τὰ μὲν πρὸς τούτους ὡς ἔληξεν, ἐπὶ τὴν ἑξῆς ἐτράπησαν τῆς συμποσίας διάταξιν.

¶ Τῇ δὲ ἐχομένῃ, τῆς αὐτῆς διατάξεως γενηθείσης, ὅτε καὶ καιρὸν ὑπέλαβεν ὁ βασιλεὺς τοῦ πυνθάνεσθαί τι τῶν ἀνδρῶν· ἠρώτα τὸν πρῶτον τῶν ἀπολιπόντων πρὸς τὴν ἑξῆς ἐρώτησιν, ΤΙΣ ἐστιν ἀρχὴ κρατίστη; ἐκεῖνος δὲ ἔφη· τὸ κρατεῖν ἑαυτοῦ, καὶ μὴ συγκαταφέρεσθαι ταῖς ὁρμαῖς. πᾶσι γὰρ ἀνθρώποις φυσι-

& excellentiam dignitatis tuæ, ut ita conſentanea illis & loqui & cogitare ſtudeas, ex hac animi ſententia: Quia omnes quibus tu imperas, de te cogitent & loquantur. Nam nihil in te debet eſſe ſimulatum: ſiquidem perſonam illam quam ſuſtines, neque fingere neque ſimulare potes. Hoc alii in te cernentes omnes, ſimiliter ſtudebunt agere. Verum tu præſtas regem verum, ex gratia Dei, qui pro tuorum morum præſtantia tibi imperium dignum largitus eſt.

Hæc omnia cum Rex valde approbaſſet, tandem benigne dimiſit eos ad cubitum. Quo facto, & finita hac convivatione, apparabantur quæ in ſequentis diei convivium inſtruendum pertinerent.

¶ Sequenti ergo die, cum idem diſcumbentium ordo eſſet, Rex ubi putavit adeſſe tempus quærendi aliquid ex cæteris illis, rogavit: 21. QUOD imperium eſſet optimum? Reſpondit: Sibi ipſi imperare, nec rapi ab affectibus ſuis. Nam hoc quidem eſt omnium

φυσικὸν ἐστὶ), τὸ πρός τι τὴν διάνοιαν ῥέπειν. τοῖς μὲν οὖν πολλοῖς ἐπὶ τὰ βρωτὰ, καὶ ποτὰ, καὶ τὰς ἡδονὰς, εἰκός ἐστι κεκλίσθαι· τοῖς δὲ βασιλεῦσιν, ἐπὶ χώρας κατάκτησιν, κατὰ τὸ τῆς δόξης μέγεθος. πλὴν ἐν πᾶσι μετριότης καλόν. ἃ δὲ ὁ θεὸς δίδωσι, ταῦτα λαμβάνων σύνεχε· τῶν δὲ ἀνεφίκτων μὴ ἐπιθύμει.

Τοῖς δὲ ῥηθεῖσιν ἀρεσθεὶς, πρὸς τὸν ἐχόμενον εἶπεν· κβ'. ΠΩΣ ἂν ἐκτὸς εἴη φθόνου; διαλιπὼν δὲ ἐκεῖνος, ἔφη· πρῶτον εἰ νοήσαιο, ὅτι ὁ θεὸς πᾶσι μερίζει δόξαν τε καὶ πλούτου μέγεθος τοῖς βασιλεῦσι· καὶ οὐδεὶς παρ' ἑαυτοῦ ἐστι βασιλεύς· πάντες γὰρ θέλουσι μεταχεῖν ταύτης τῆς δόξης, ἀλλ' οὐ δύνανται· θεοῦ γάρ ἐστι δόμα.

Επαινέσας δὲ τὸν ἄνδρα διὰ πλειόνων, ἠρώτα τὸν ἕτερον· κγ'. ΠΩΣ ἂν καταφρονοίη τῶν ἐχθρῶν; ὁ δὲ εἶπεν· ἠσκηκὼς πρὸς πάντας ἀνθρώπους εὔνοιαν,

καὶ

nium commune, ut ſint animis proni ad aliquid proſequendum. Et hinc vulgus fere putat ſe debere inclinari ad commeſſationes, potationes, & alias hujus generis voluptates: Reges vere exiſtimant, ſibi pro ſuæ potentiæ & dignitatis amplitudine convenire regionum dominationem: ſed modus in omnibus rebus rectus eſt, & probatur. Tu ergo Rex, conſerves & tuearis illa quæ Deus tibi largitus eſt: quæ vero ad te non jure pertinent, ea ne concupiſcas.

His delectatus, ad ſequentem dixit: 22. QUOMODO poſſet eſſe liber à vitio invidiæ, ita ut ipſe nemini invideret? Ille interjecta brevi mora, dixit: Hoc præcipue modo, ſi ita tecũ cogitaveris, Deũ eſſe qui diſtribuat & largiatur regibus potentiã & opum affluentiã, nec eſſe quenquã regem ex ſeſe. Id quod inde patet, quia omnes cupiunt conſequi hanc dignitatẽ: ſed non poſſunt, cum ſit Dei donum.

Hoc multis collaudato, ad ſequentẽ dixit: 23. QUOMODO ſpreverit hoſtes? Ille dixit: Si ſtudueris omnes homines benevolentia

proſequi,

καὶ κατεργασάμενος φιλίας, λόγον οὐθενὸς ἂν ἔχοις. τὸ δὲ κεχαριτῶσθαι πρὸς πάντας ἀνθρώπους, καὶ καλὸν δῶρον εἰληφέναι παρὰ θεοῦ, τοῦτ' ἔστι κράτιστον.

Συναινέσας δὲ τούτοις, τὸν ἑξῆς ἐκέλευσεν ἀποκριθῆναι, πρὸς αὐτὸν εἴπας· κδ΄. ΠΩΣ ἂν δοξαζόμενος διαμένοι; εἶπεν δέ· τῇ προθυμίᾳ, καὶ ταῖς χάρισι πρὸς τοὺς ἄλλους μεταδοτικὸς ὢν, καὶ μεγαλομερὴς, οὐδέποτ' ἂν ἀπολίποι δόξης· ἵνα δὲ τὰ προειρημένα σοι διαμένῃ, τὸν θεὸν ἐπικαλοῦ διὰ παντός.

Εὐφημήσας δὲ τοῦτον, ἕτερον ἠρώτα· κε΄. ΠΡΟΣ τίνα δεῖ φιλότιμον εἶναι; ἐκεῖνος δὲ ἔφη· πρὸς τοὺς φιλικῶς ἔχοντας ἡμῖν, οἴονται πάντες ὅτι πρὸς τούτους δέον. ἐγὼ δὲ ὑπολαμβάνω, πρὸς τοὺς ἀντιδοξοῦντας φιλοτιμίαν δεῖ χαριστικὴν ἔχειν, ἵνα τούτῳ τῷ τρόπῳ μετάγωμεν αὐτοὺς ἐπὶ τὸ καθῆκον καὶ συμφέρον ἑαυτοῖς.

δεῖ

proſequi, & ita tibi paraveris amicitias illorum, non te turbabit hoſtis ullus: ſed ita promeritum & in gratia eſſe apud omnes homines, eſt præclarum donum Dei, quo ab illo præſtantius non licet conſequi aliud.

His approbatis, ſequentem reſpondere ad hanc quæſtionem juſſit: 24. QUOMODO poſſet eſſe in perpetua gloria & fama apud homines? Ille dixit: Si fueris munificus,& propenſus ad alios promptitudine animi & beneficiis demerendos,nunquam te deficiet gloria. Sed ut iſta jã dicta tibi perpetuo adſint, Deus ſemper invocandus erit.

Hoc cũ approbatione excepto, proximum interrogabat: 25. APUD quos conveniret glorioſe & honorifice ſe gerere? Ille dixit: Alii omnes putant hoc faciendum eſſe apud illos, qui amice erga nos ſunt affecti: ego autem exiſtimo hanc honorificã venditationẽ cum gratia civilis moderationis uſurpandam coram illis, qui in contrariis gloriam & laudem quærunt,ut hoc modo illos etiam traducamus ad id quod conveniat, & proſit illis.

K Sed

δεῖ δὲ τὸν θεὸν λιτανεύειν, ἵνα ταῦτα ἐπιτελῆται· ταῖς γὰρ ἁπάντων διανοίας κρατεῖ.

Συνομολογήσας δὲ τούτοις, τὸν ἕκτον ἐκέλευσεν ἀποφήνασθαι πυνθανόμενος, κϛʹ. ΤΙΣΙ δεῖ χαρίζεσθαι; ἐκεῖνος δὲ ἀπεκρίθη· γονεῦσι διαπαντός. καὶ γὰρ ὁ θεὸς πεποίηται ἐντολὴν μεγίστην περὶ τῆς τῶν γονέων τιμῆς. ἑπομένως δὲ τὴν τῶν φίλων ἐγκρίνει διάθεσιν, προσονομάσας ἴσον τῇ ψυχῇ τὸν φίλον. σὺ δὲ καλῶς ποιεῖς, ἅπαντας ἀνθρώπους εἰς φιλίαν πρὸς ἑαυτὸν καθιστῶν.

Παρακαλέσας δὲ καὶ τοῦτον, ἐπυνθάνετο καὶ τοῦ μετέπειτα· κζʹ. ΤΙ καλλονῆς ἄξιόν ἐστι; Ο δὲ εἶπεν· εὐσέβεια. καὶ γὰρ αὕτη καλλονή τις ἐστὶ προφέρουσα. τὸ δὲ δυνατὸν αὐτῆς ἐστιν ἀγάπη· αὕτη γὰρ θεοδόσιός ἐστιν· ἣν καὶ συγκέκτησαι, πάντα περιέχων ἐν αὐτῇ τἀγαθά.

Λίαν δὲ φιλοφρόνως ἐπικροτήσας, εἶπε πρὸς τὸν ἕτερον· κηʹ. ΠΩΣ ἂν πταίσας, πάλιν τῆς αὐτῆς κρατῆσαι δόξης; Ο δὲ ἔφη· σὲ μὲν οὐ δυνατὸν πταῖσαι,

πᾶσι

Sed Deus erit orandus, ut hæc ille perficiat, qui omnium animos gubernat & moderatur.

Suffragatus huic, ſextum pronunciare juſſit ſententiam ſuam ad hanc quæſtionem : 26. QUIBUS eſſet gratificandum? Ille dixit: Parentibus perpetuo, & in primis, quoniam Deus maximum dedit præceptum de honorandis parentibus: ſecundo loco amicis, quod idem vult cum dicit, Amicum ex æquo animæ tuæ. Sed tu Rex præclare facis, qui omnes homines in tuâ amicitiâ pertrahere ſtudes.

Hoc etiam approbato, ſciſcitabatur ex ſequenti: 27. QUID eſſet dignum cultu decente, & exornatione? Ille inquit: Pietas. Hæc enim & ipſa eſt excellens quædam pulchritudo, quæ vim ſuam ſitam habet in charitate, dono Dei: quam tu etiam poſſides, & in ea omnia bona complecteris.

Ad hæc amico admodum applauſu edito, ad ſequentem dixit: 28. QUOMODO offenſione aliqua imminutâ gloriam recuperare poſſet? Ille inquit: Tu quidem non potes labi & offendere quenquam,

qui

πᾶσι γὰρ χάριτας ἐπαρκας, αἳ βλαστάνουσιν εὔνοιαν· ἣ τὰ μέγιστα τῶν ὅπλων κατισχύουσα, περιλαμβάνει τὴν μεγίστην ἀσφάλειαν. εἰ δέ τινες πταίουσιν, ἐφ' οἷς πταίουσιν, οὐκ ἔτι χρὴ ταῦτα πράσσειν· ἀλλὰ φιλίαν κατακτησαμένους, δικαιοπραγεῖν. θεοῦ δὲ δῶρον, ἀγαθῶν ἐργάτην εἶναι, καὶ μὴ τῶν ἐναντίων.

Συναρεσθεὶς τούτοις, πρὸς τὸν ἕτερον εἶπεν· κθʹ. ΠΩΣ ἂν ἐκτὸς γένοιτο λύπης; Ὁ δὲ ἔφησεν· εἰ μηδένα βλάπτοι, πάντας δὲ ὠφελοῖ, τῇ δικαιοσύνῃ κατακολουθῶν· τοὺς γὰρ ἀπ' αὐτῆς καρποὺς, ἀλυπίαν κατασκευάζειν. ἱκετεύειν δὲ τὸν θεὸν, ἵνα μὴ τὰ παρὰ τὴν προαίρεσιν ἡμῶν ἀνακύπτοντα βλάπτῃ· λέγω δὴ, οἷον θάνατοί τε καὶ νόσοι, καὶ λῦπαι, καὶ τὰ τοιαῦτα. σοὶ δὲ εὐσεβεῖ καθεστῶτι, τούτων οὐδὲν ἂν προσέλθοι.

Καλῶς δὲ καὶ τοῦτον ἐπαινέσας, τὸν δέκατον ἠρώτα· λʹ. ΤΙ μέγιστόν ἐστι δόξης; ὁ δὲ εἶπεν· τὸ τιμᾷν

τὸν

qui in omnes beneficia confers, unde germinat benevolentia: quæ cum ſit ſuperior maximis armis, præſtat maximum munimentum & præſidium. Sed ſi qui ſolent delabi in offenſas, illi ea quibus offendunt alios, non amplius faciant: ſed reconciliatis animis offenſorum, juſta agant. Verum hoc eſt donum Dei, bonis & non malis actionibus deditum eſſe.

His oblectatus, ad ſequentem dixit: 29. QUOMODO quis vacuus eſſe poſſit à triſtitia? Ille reſpondit: Si neminem læſerit, ſed omnes ex amore & ſtudio colendæ juſtitiæ juverit. Hujus enim fructus pariunt ſecuritatem, & tranquillitatem animi. Interim tamen Deus erit orandus, ne quæ præter animi noſtri voluntatem & ſententiam incidere ſolent, ut obitus, morbi, mœſtitia, & ſimilia, illa etiam eum turbent. Sed tibi, pietatis cultori, nihil horum accidere poteſt.

Recte autem & hoc approbato, decimum interrogabat: 30. QUID eſſet in primis glorioſum, & homine dignum? Ille dixit: colore & venerari

τὸν θεόν· τοῦτο δέ ἐστιν, οὐ δώροις, οὐδὲ θυσίαις, ἀλλὰ ψυχῆς καθαρότητι, καὶ διαλήψεως ὁσίας, καθὼς ὑπὸ τοῦ θεοῦ πάντα κατασκευάζεται καὶ διοικεῖται κατὰ τὴν αὐτοῦ βούλησιν· ἣν καὶ σὺ διατελεῖς ἔχων γνώμην, ᾗ πάρεστι σημειοῦσθαι πᾶσι ἐκ τῶν ὑπό σου συντετελεσμένων καὶ συντελουμένων. μετὰ μείζονος δὲ φωνῆς ὁ βασιλεὺς πάντας αὐτοὺς ἠσπάζετο, καὶ παρεκάλει, συνεπιφωνούντων τῶν παρόντων, μάλιστα δὲ τῶν φιλοσόφων. καὶ γὰρ ταῖς ἀγωγαῖς καὶ τῷ λόγῳ πολὺ προέχοντες αὐτῶν, ὡς ἂν ἀπὸ θεοῦ τὴν καταρχὴν ποιούμενοι. μετὰ δὲ ταῦτα, ὁ βασιλεὺς εἰς τὸ φιλοφρονεῖσθαι ἦλθε, διὰ τῶν προπόσεων.

¶ Τῇ δὴ ἐπιούσῃ, κατὰ τὰ αὐτὰ τῆς διατάξεως τοῦ συμποσίου γενομένης, καθὼς εὔκαιρον ἐγένετο τῷ βασιλεῖ, τοὺς ἑξῆς ἠρώτα τῶν προαποκεκριμένων, εἶπε δὲ τῷ πρώτῳ· λα'. ΤΟ φρονεῖν εἰ διδακτόν ἐστι; ὁ δὲ εἶπεν· ψυχῆς ἐστὶ κατασκευὴ, διὰ θείας δυνάμεως ἐπιδέχεσθαι πᾶν τὸ καλὸν, ἀποστρέφεσθαι δὲ τἀναντία.

Συνομολο-

venerari Deum, non muneribus & ſacris, ſed animi puritate: & hoc ſancto ſtudio cogitandi & conſiderandi, ut omnia ab ipſo creentur, & gubernentur, ſecundum voluntatem ſuam. Ad quem quidem tu es animo & ſententia tua perpetuo conformatus: ſicut hoc licet facile omnes cognoſcere ex illis quæ egiſti, & agis. Tum Rex majore acclamatione comprobationis ſuæ ipſos omnes proſequebatur: comprobantibus ipſos etiam aliis qui aderant, & præcipue philoſophis, quibus illi longe præſtantiores erant & ſtudiis vitæ & orationis uſu, ut qui à Deo omnium caperent initia. Hinc Rex ad hilaritatem convivii rediit.

¶ Poſtero die, convivio inſtructo ad eundem modum, cum Regi eſſet viſum opportunum, incipiebat interrogare illos qui ſequebantur eos qui jam reſponderant, ac ad primum dicebat: 31. NUM prudentia ſtudiis & doctrina parari poſſet? Ille dixit: Eſt hic habitus animi, qui à divina virtute dirigitur ad proſequenda omnia honeſta, & contraria averſanda.

Suffra-

Συνομολογήσας δὲ, τὸν ἐχόμενον ἠρώτα· λβʹ. ΤΙ πρὸς ὑγείαν μάλιστα συντείνει; ἐκεῖνος δ' ἔφη· σωφροσύνη· ταύτης δ' οὐκ ἔστι τυχεῖν, ἐὰν μὴ θεὸς κατασκευάσῃ τὴν διάνοιαν εἰς τοῦτο.

Παρακαλέσας δὲ τοῦτον, πρὸς τὸν ἕτερον ἔφη· λγʹ. ΠΩΣ ἂν γονεῦσι τὰς ἀξίας ἀποδῴη χάριτας; ὁ δὲ εἶπεν· μηδὲν αὐτοὺς λυπῆσαι· τοῦτο δ' οὐκ ἔστιν, εἰ μὴ θεὸς τῆς διανοίας ἡγεμὼν γένοιτο πρὸς τὰ κάλλιστα.

Προσεπινεύσας δὲ τούτῳ, τὸν ἑξῆς ἠρώτα, λδʹ. ΠΩΣ ἂν φιλήκοος εἴη; ἐκεῖνος δὲ εἶπε· διαλαμβάνων, ὅτι πάντα συμφέρει γινώσκειν, ὅπως ἂν πρὸς τὰ συμβαίνοντα ἐκλεγόμενός τι τῶν ἠκροαμένων, ἀνθυποτιθεὶς πρὸς τὰ τῶν καιρῶν ἀντιπεράσηται, σὺν χειραγωγίᾳ θεοῦ. τοῦτο δ' ἐστὶν, αἱ τῶν πράξεων τελειώσεις ὑπ' αὐτοῦ.

Τοῦτον δ' ἐπαινέσας, πρὸς τὸν ἕτερον εἶπεν· λεʹ. ΠΩΣ ἂν μηδὲν

Suffragatus huic, sequentem interrogabat: 32. QUID in primis faceret ad valetudinem tuendam? Ille respondit: Temperantia. Sed hanc non licet assequi, nisi Deus ad eam mentem præparet, & conformet.

Hoc approbato, ad alium dixit: 33. QUOMODO parentibus dignas quis posset referre gratias? Ille dixit: Nulla prorsus tristitia & molestia ipsos afficiendo. Sed hoc non conceditur, nisi Deus mentis dux & gubernator extiterit in consiliis & actionibus dirigendis ad optima quæque.

Suffragatus & huic, ad sequentem dixit: 34. QUOMODO quis fieri posset cupidus audiendi? Si, inquit ille, existimaverit utile esse omnia cognoscere, ad hoc, ut ex auditis aliquid seligat, quod cum tempus postulet, depromat, & in agendo sequatur: sub gubernatione tamen & quasi manuductione Dei, quia ab ipso actiones ad suos eventus perducuntur.

Hoc comprobato, ad sequentem dixit: 35. QUOMODO quis nihil

μηδὲν παράνομον πεπράξασι; πρὸς τοῦτο ἔφησε· γινώσκων, ὅτι τὰς ἐπινοίας ὁ θεὸς δέδωκε τοῖς νομοθετήσασι, πρὸς τὸ σώζεσθαι τοὺς βίους τῶν ἀνθρώπων, ἀκόλουθος ἂν εἴη αὐτοῖς.

Ἀποδεξάμενος δὲ αὐτὸν, πρὸς ἕτερον εἶπεν· λϛʹ. ΤΙΣ ὠφέλεια συγγενείας ἐστίν; ὁ δὲ ἀπεφήνατο· ἐὰν τοῖς συμβαίνουσι νομίζωμεν, ἀτυχοῦσι μὲν ἐλαττοῦσθαι καὶ κακοπαθεῖν, ὡς αὐτῶν φαίνεται τὸ συγγενὲς, ὅσον ἰσχύον ἐστί· (τελουμένων δὲ τούτων, καὶ δόξα καὶ προκοπὴ παρὰ τοῖς τοιούτοις ὑπάρξει· τὸ γὰρ συγγενὲς εὐνόως γινόμενον, ὡς ἐξ ἑαυτοῦ ἀδιάλυτον πρὸς ἅπαντα.) μετὰ δὲ εὐημερίας, μηδὲν προσδεῖσθαι τῶν ἐκείνων, ἀλλὰ θεὸν ἱκετεύειν, πάντα ἀγαθοποιεῖν.

Ὡσαύτως δὲ ἐκεῖνον ἀποδεξάμενος αὐτὸν, ἄλλον ἠρώτα· λζʹ. ΠΩΣ ἀφοβία γίνεται; εἶπε δέ· συνιστορούσης τῆς διανοίας, μηδὲν κακὸν πεπραχέναι· θεοῦ κατευθύνοντος, εἰς τὸ καλῶς ἅπαντα βουλεύεσθαι.

Τούτῳ

nihil egerit contra leges? Ad hoc dixit ille: Ita potuerit aliquis obtemperando sequi leges, si statuerit, Deum cogitationes & intelligentiam suggessisse legumlatori ad ferendas leges tales, in quibus salus hominum consistat.

Approbato hoc, ad sequentem dixit: 36. QUÆ esset cognationis utilitas? Ille respondit: Si rem existimare volumus ex eventis, ut in adversa quidem fortuna una dejiciantur, affliganturque, pro magnitudine ipsorum mutuæ cognationis (quæ cum fiunt, & gloria sequitur, & cognationis vinculum fit arctius. Quoniam cognatio, benevolentia & beneficentia temperata, fit omnino indissolubilis:) in fortuna vero secunda ultra res ipsorum nihil amplius requirant, & aliunde petant: sed Deus orandus erit suppliciter, ut omnia prosperet.

Hoc similiter approbato. Sequentem interrogabat: 37. QUOMODO quis posset sine metu esse? Ille dixit: Si habuerit mentē nullius malæ actionis sibi consciā, ex beneficio Dei, dirigentis animum ad consultationes semper bonas.

Huic

Τούτῳ δὲ ἐπιφωνήσας, πρὸς ἄλλον εἶπεν· λη΄. ΠΩΣ ἂν προχείρως ἔχοι τὸν ὀρθὸν λόγον; ὁ δὲ εἶπεν· εἰ τὰ τῶν ἀνθρώπων ἀτυχήματα διὰ παντὸς ἐπιβλέποι· γινώσκων, ὅτι ὁ θεὸς ἀφαιρεῖται τὰς εὐημερείας, ἑτέρους δὲ δοξάζων εἰς τὸ τιμᾶσθαι προάγει.

Καλῶς δὲ καὶ τοῦτον ἀποδεξάμενος, τὸν ἑξῆς ἀποκριθῆναι παρεκάλει· λθ΄. ΠΩΣ ἂν μὴ εἰς ῥαθυμίαν, μηδὲ ἐπὶ τὰς ἡδονὰς τρέποιτο; ὁ δὲ, προχείρως ἔχων (εἶπεν) ὅτι μεγάλης βασιλείας κατάρχει, καὶ πολλῶν ὄχλων ἀφηγεῖται· καὶ οὐ δεῖ περὶ ἕτερόν τι τὴν διάνοιαν εἶναι, τῆς δὲ τούτων ἐπιμελείας φροντίζειν· θεὸν δὲ ἀξιοῦν, ὅπως μηθὲν ἐλλίπῃ τῶν καθηκόντων.

Ἐπαινέσας δὲ καὶ τοῦτον, τὸν δέκατον ἐρωτᾷ· μ΄. ΠΩΣ ἐπιγινώσκοι τοὺς δόλῳ τινὶ πρὸς αὐτὸν πράσσοντας; ὁ δὲ ἀπεφήνατο πρὸς τοῦτο· εἰ παρατηροῖτο τὴν ἀγωγὴν ἐλευθέριον οὖσαν, καὶ τὴν εὐταξίαν διαμένουσαν ἐν τοῖς ἀσπασμοῖς, καὶ ταῖς συμβουλίαις, καὶ τῇ λοιπῇ συνανα-

Huic ſuffragatus, ad alium dixit: 38. QUOMODO quis poſſet in promptu habere rationē rectam? Ille dixit: Si ſemper reſpexerit ad hominum infortunia, & inde hoc didicerit, Deum adimere aliis ſecundam fortunam, alios vero extollendo evehere ad dignitatis decus.

Hoc etiam approbato, ſequentē hortabatur oſtendere: 29. QUOMODO neque ad ignaviam, neque ad voluptates diſtraheretur? Ille inquit: Si ob oculos habueris, & conſideraveris, te præeſſe magno regno, & multis imperare, nec debere mentem ad alia traducere, ſed circa iſtorum adminiſtrationem retinere animi cogitationes & curas: interim tamen orandus erit Deus, ne quid omittas eorum quæ ſint officii tui.

Hoc collaudato, decimum interrogabat: 40. QUOMODO poſſet cognoſcere doloſe ſecum agentes? Ille reſpondit: Si obſervaveris, quam ſit cuique vita libero homine digna, & quam conſtans certaque morum æquabilitas in ſalutationibus, conſultationibus, & reliqua

συναναστροφῇ τῇ σὺν αὐτῷ· καὶ μηδὲν ὑπερτείνοντας τοῦ δέοντος ἐν ταῖς φιλοφρονήσεσι, καὶ τοῖς λοιποῖς τοῖς κατὰ τὴν ἀγωγήν. θεὸς δὲ τὴν διάνοιαν ἕξει σοι, βασιλεῦ, πρὸς τὰ κάλλιστα. ὁ δὲ βασιλεὺς συγκροτήσας, πάντας τ' ἐπαινέσας κατ' ὄνομα, καὶ τῶν παρόντων ταυτὰ ποιούντων, ἐπὶ τὸ μέλπειν ἐτράπησαν.

¶ Τῇ δὲ ἐχομένῃ, τὸν καιρὸν λαβὼν, ἐπηρώτα τὸν ἑξῆς· μα'. ΤΙΣ ἐστὶν ἀμέλεια μεγίστη; πρὸς τοῦτ' ἔφη· εἰ τέκνων ἄφροντις τὶς ἦ, καὶ μὴ κατὰ πάντα τρόπον ἀγαγεῖν. εὐχόμεθα γὰρ ἀεὶ πρὸς τὸν θεὸν, οὐχ οὕτως περὶ ἑαυτῶν, ὡς περὶ τῶν ἐγγόνων, ἵνα παρῇ πάντ' αὐτοῖς τἀγαθά. τὸ δὲ ἐπιδεῖσθαι παιδείαν σωφροσύνης μεταχεῖν, θεοῦ δυνάμει τοῦτο γίνεται.

Φήσας δὲ εὐλογεῖν, ἄλλον ἠρώτα· μβ'. ΠΩΣ ἂν φιλόπατρις εἴη; προτιθέμενος (εἶπεν) ὅτι καλὸν ἐν ἰδίᾳ καὶ ζῆν καὶ τελευτᾶν. ἡ δὲ ξενιτεία τοῖς μὲν πένησι καταφρόνησιν ἐργάζεται, τοῖς δὲ πλουσίοις ὄνειδος, ὡς διὰ κακίαν

reliqua conversatione, in benevolentia & reliquis vitæ officiis nihil ultra modum agant. Deus autem tibi, Rex, mentem ad optima diriget. Rex cum applausu hoc accepto, & simul omnibus aliis nominatim collaudatis, idq; etiã facientibus aliis qui aderant, deinde convertuntur ad hilaritatem canentiũ.

¶ Sequenti die Rex similiter captata opportunitate, interrogabat sequentem: 41. QUÆ esset maxima negligentia? Ille ad hoc respondit: Si quis non curat liberos, nec eos educando quam diligentissime informat. Nam oramus Deũ semper non tam pro nobis, quam pro liberis nostris, ut illis adsint omnia bona. Ut autem vere cupiant & possint acceptare temperantiæ disciplinam, hoc est gratiæ & virtutis divinæ.

Hunc fassus recte dixisse, alium interrogabat: 42. QUOMODO amator patriæ quis extiterit? Ille dixit: Si ita statuerit secum, honestum esse & vivere & mori domi: apud peregrinos vero, reputet egentes quidem contemni, divites vero male audire, tanquam ob turpitu-

κακίαν ἐκπεπτωκόσι. εὐεργετῶν οὖν ἅπαντας, καθὼς συνεχῶς τοῦτο ἐπιτελεῖς, θεοῦ διδόντος σοὶ πρὸς πάντας χάριν, φιλόπατρις φανήσῃ.

Τούτου δὲ ἀκούσας, τοῦ κατὰ τὸ ἑξῆς ἐπυνθάνετο· μγʹ. ΠΩΣ ἁρμόσαι γυναικί; ὁ δὲ ἔφη· ὅτι μὲν θρασύ ἐστι τὸ θῆλυ γένος, καὶ δραστικόν, ἐφ᾽ ὃ βούλεται πρᾶγμα· καὶ μεταπίπτον εὐκόπως διὰ παραλογισμοῦ, καὶ τῇ φύσει κατεσκεύασται ἀσθενές. δέον δ᾽ ἐστὶ κατὰ τὸ ὑγιὲς χρῆσθαι, καὶ μὴ πρὸς ἔριν ἀντιπράσσειν. κατορθοῦται γὰρ βίος, ὅταν ὁ κυβερνῶν ἴδῃ, πρὸς τίνα σκοπὸν δεῖ τὴν διέξοδον ποιεῖσθαι. θεοῦ δ᾽ ἐπικλήσει καὶ βίος κυβερνᾶται κατὰ πάντα.

Συνανθομολογησάμενος δὲ τούτῳ, τὸν ἑξῆς ἠρώτα· μδʹ. ΠΩΣ ἀναμάρτητος εἴη; ὁ δὲ ἔφησεν· ὡς ἅπαντα πράσσων μετὰ διαλογισμοῦ, καὶ μὴ πειθόμενος διαβολαῖς, ἀλλ᾽ αὐτὸς ὢν δοκιμαστὴς τῶν λεγομένων· καὶ κρίσει κατευθύνων τὰς τῶν ἐντεύξεων,

καὶ

turpitudinem aliquã exulent. Verum tu, Rex, si perges benefice tractare omnes, quemadmodum hoc diligenter facis, Deo contribuente tibi erga omnes tam benignã voluntatẽ, habeberis amator patriæ.

Hoc audito, ex eo qui sequebatur quærebat: 43. QUOMODO quis cum uxore posset consentienter degere? Ille dixit: Hoc quidem certum est, genus muliebre esse confidens, & idoneum ad quam rem cunque velit efficiendam: ad hæc, mutabile, ob consilii & sexus imbecillitatẽ naturalem: sed cum sana mente est tractandũ, nec irritandum adversando ad contentionẽ. Ita enim vita recto cursu agitur, cũ gubernator ejus scit ad quẽ scopũ omnes in ea actiones oporteat referre. Verum invocata ope divina hæc gubernatio fit fœlix.

Hoc cum assensione audito, ad sequentem dixit: 44. QUOMODO sine erratis vixerit? Ille dixit: Si egeris omnia cum diligenti consideratione, & non habueris fidem calumniis, sed putaveris tibi singula esse expendenda: sique cum judicio pariter & colloqueris cum

aliis,

καὶ διὰ κρίσεως ἐπιτελῶν ταῦτα, ἀναμάρτητος (ἔφη) ἂν εἴης, ὦ βασιλεῦ. τὸ δὲ ἐπινοεῖν ταῦτα, καὶ ἐν τούτοις ἀναστρέφεσθαι, θείας δυνάμεώς ἐστιν ἔργον.

Διαχυθεὶς δὲ τοῖς εἰρημένοις, τὸν ἕτερον ἠρώτα· με΄. ΠΩΣ ἂν ἐκτὸς θυμοῦ γένοιτο; πρὸς τοῦτ' εἶπεν· γινώσκων, ὅτι πάντων ἐξουσίαν ἔχει· καὶ εἰ χρήσαιτο θυμῷ, θάνατον ἐπιφέρει· ὅπερ ἀνωφελὲς καὶ ἀλγεινόν ἐστιν, εἰ τὸ ζῆν ἀφελεῖται πολλῶν, διὰ τὸ κύριον εἶναι. πάντων δὲ ὑπηκόων ὄντων, καὶ μηδενὸς ἐναντιουμένου, τίνος χάριν θυμωθήσεται; γινώσκειν οὖν δεῖ, διότι θεὸς τὸν πάντα κόσμον διοικεῖ μετ' εὐμενείας, καὶ χωρὶς ὀργῆς ἁπάσης. τούτῳ δὲ κατακολουθεῖν ἀναγκαῖόν ἐστί σε, ἔφησεν, ὦ βασιλεῦ.

Καλῶς δὲ ἀποκεκρίσθαι φήσας τοῦτον, ἐπυνθάνετο τοῦ μετέπειτα· μϛ΄. ΤΙ ἐστιν εὐβουλία; τὸ καλῶς ἅπαντα πράττειν, ἀπεφήνατο, μετὰ διαλογισμοῦ, κατὰ τὴν βουλὴν παρατιθέντα καὶ βλαβερὰ τὰ κατὰ τὸ ἐναντίον τοῦ λόγου διάστημα·

aliis, & de quibus fueris locutus, illa perficies, ita, Rex, nunquam laberis & errabis. Sed hæc ita expendere, & in iis perſeverare, eſt opus Divinæ virtutis.

His exhilaratus, ſequentem interrogabat: 45. QUOMODO poſſit eſſe liber & vacuus ab ira? Ad hoc dixit ille: Si primum conſideraveris, quod cum omnium poteſtatem habeas, ſi adjunxeris iram, mortem ſis allaturus multis; id quod eſt inutile & triſte, ſi quis ex eo quod omnia in ſua poteſtate habeat, multos vita privat; deinde ſi hoc etiam perpenderis, cum omnes habeas ſubjectos, & nullum adverſantem, non eſſe cur tibi ſit iraſcendum. Poſtremo, ſi & hoc expenderis, Deum totũ mundum gubernare cum manſuetudine, ſine indignatione omni: huncque, Rex, tibi eſſe imitandũ.

Faſſus hunc præclare reſpondiſſe, ex ſequente percontabatur: 46. QUID eſſet recte deliberare, & ſana capere conſilia? Ille dixit: Omnia recte agere cum diligenti ponderatione, appoſitis ad conſultationem ex contraria parte noxiis etiam,

διάστημα· ἵνα πρὸς ἕκαστον ἐπινοήσαντες, ὦμεν εὖ βεβουλευμένοι, καὶ τὸ προτεθὲν ἡμῖν ἐπιτελῆται. ὃ δὲ αὖ κράτιστον θεοῦ δυναστείᾳ πᾶν βούλευμα, ἵνα ἐξισοῖ τὴν εὐσέβειαν ἀσκοῦντι.

Κατορθωκέναι δὲ καὶ τοῦτον εἴπας, ἄλλον ἠρώτα· μζʹ. ΤΙ ἐστὶ φιλοσοφία; τὸ καλῶς διαλογίζεσθαι πρὸς ἕκαστα τῶν συμβαινόντων, ἀπεφήνατο, καὶ μὴ ἐκφέρεσθαι ταῖς ὁρμαῖς, ἀλλὰ τὰς βλάβας καταμελετᾷν, τὰς ἐκ τῶν ἐπιθυμιῶν ἐκβαινούσας· καὶ τὰ πρὸς τὸν καιρὸν πράσσειν δεόντως, μετριοπαθῆ καθεστῶτα. ἵνα δ' ἐπίστασιν τούτων λαμβάνωμεν, θεραπεύειν δεῖ τὸν θεόν.

Ἐπισημήνας δὲ καὶ τοῦτον, ἕτερον ἠρώτα· μηʹ. ΠΩΣ ἂν ἀποδοχῆς ἡ ξενιτεία τυγχάνῃ; πᾶσιν ἴσος γενόμενος, ἔφη· καὶ μᾶλλον ἥττων, ἢ καθυπερέχων φαινόμενος, πρὸς οὓς ξενιτεύει. κοινῶς γὰρ ὁ θεὸς, τὸ ταπεινούμενον προσδέχεται κατὰ φύσιν, καὶ τὸ τῶν ἀνθρώπων γένος τοὺς ὑποτασσομένους φιλανθρωπεῖ.

Ἐπιμαρ-

etiam, ut ita singulis inspectis perpensisque & rectum consilium capiatur, & quod constitutum sit peragatur. Sed illa demum sunt optima consilia, quæ divina virtute piis animis infunduntur.

Recte & hunc statuisse fassus, proximum interrogabat: 47. QUID esset Philosophia? Ille dixit: Recte sentire & statuere de singulis quæ eveniunt in vita, nec de gradu moveri impetu ullius cupiditatis: sed perpensis incommodis quæ ex cupiditatibus existant, pro tempore omnia agere, ut conveniat cum animi moderatione. Sed ut horum curam habere possimus, Deus erit colendus.

Hunc etiã approbans ad proximũ dixit: 48. QUOMODO peregrinos posset nancisci hospitales & faciles ad se excipiendũ? Dixit ille: Si te erga omnes æqualem exhibueris, aut etiam inferiorem magis quam superiorem erga illos apud quos peregrineris. Nam primum Deus ipse in universum, quod se humiliat, acceptat ex sua natura. Deinde etiam homines ipsi demissos humanitate prosequuntur.

Ἐπιμαρτυρήσας δὲ τούτοις, ἄλλον ἠρώτα· μθʹ. ΠΩΣ ἃ ἂν κατασκευάσῃ, καὶ μετὰ τοῦτο διαμένῃ; πρὸς τοῦτ' εἶπεν· εἰ μεγάλα καὶ σεμνὰ ταῖς ποιήσεσιν ἐπιτελοῖ, πρὸς τὸ φείσασθαι τοὺς θεωροῦντας, διὰ τὴν καλλονήν, καὶ μηδένα κατεργαζόμενον τὰ τοιαῦτα παραπέμποι, μηδὲ τοὺς ἄλλους ἀμισθὶ συντελεῖν, ἀναγκάζοι τὰ πρὸς τὴν χρείαν. διανοούμενος γὰρ, ὡς θεὸς πολυωρεῖ τὸ τῶν ἀνθρώπων γένος, χορηγῶν αὐτοῖς καὶ ὑγίειαν, καὶ εὐαισθησίαν, καὶ τὰ λοιπά· καὶ αὐτὸς ἀκόλουθόν τι πράξει, τῶν κακοπαθειῶν ἀντιδιδοὺς τὴν ἀντάμειψιν. τὰ γὰρ ἐκ δικαιοσύνης τελούμενα, ταῦτα καὶ διαμένουσιν.

Εὖ δὲ καὶ τοῦτον εἰρηκέναι φήσας, τὸν δέκατον ἠρώτα· νʹ. ΤΙΣ ἐστὶ σοφίας καρπός; ὁ δὲ εἶπεν· τὸ μὴ συνιστορεῖν ἑαυτῷ κακὸν πεπραχότι, τὸν δὲ βίον ἐν ἀληθείᾳ διεξάγειν. ἐκ τούτων γὰρ κρατίστη χαρά, καὶ ψυχῆς εὐστάθειά σοι γίνεται, μέγιστε βασιλεῦ· καὶ ἐλπίδες ἐπὶ θεῷ καλαὶ

Suffragatus huic, alium interrogabat: 49. QUOMODO extruere posset, quæ sint futura diuturna? Ad hoc dixit ille: Si magna & honorifica perfeceris opera, ut contemplantes ea, ob pulchritudinem cogantur ab illis abstinere, nec ullus similia ausit instituere, aut alios intentos curæ necessariæ ad ea perficienda perpellere possit sine mercede. Sed præcipue hoc ita assequeris, si consideraveris, Deum magna providentia gubernare & tueri genus humanum, & ipsis suppeditare valetudinem, integritatem sensuum, aliaque omnia, & tu simile quid, imitans ipsum, egeris, non neglecta interim etiam justa malorum compensatione. Nam quæ per justitiam peraguntur, illa habent diuturnitatem.

Hunc etiam fassus recte dixisse, interrogabat decimum: 50. QUI esset fructus sapientiæ? Ille dixit: Non esse sibi conscium malarum actionum, & in tota vita degenda veritatem colere. Nam ex hoc maximum gaudium, & tranquillitas animi maxima tibi contingent Rex. Spes etiam in Deo præclara

καλὰ κρατοῦντί σοι τῆς ἀρχῆς εὐσεβέως. ὡς δὲ συνήκουσαν οἱ πάντες, ἐπεφώνησαν σὺν κρότῳ πλείονι. καὶ μετὰ ταῦτα πρὸς τὸ προπιεῖν ὁ βασιλεὺς λαμβάνειν ἐτράπη, χαρᾷ πεπληρωμένος.

¶ Τῇ δ' ἑξῆς, καθὰ πρότερον ἡ διάταξις ἦν τῶν κατὰ τὸν πότον ἐπιτελουμένων, καιροῦ δὴ γενομένου, τοὺς ἀπολειπομένους ὁ βασιλεὺς ἐπηρώτα. πρὸς τὸν πρῶτον δὲ ἔφη· να΄. ΠΩΣ ἂν μὴ τραπείη τις εἰς ὑπερηφανίαν; ἀπεκρίθη δὲ, εἰ τὴν ἰσότητα τηροῖ· καὶ παρ' ἕκαστον ἑαυτὸν ὑπομιμνήσκοι, καθὼς ἄνθρωπος ὢν ἀνθρώπων ἡγεῖται· καὶ ὅτι ὁ θεὸς τοὺς ὑπερηφάνους καθαιρεῖ, τοὺς δὲ ἐπιεικεῖς καὶ ταπεινοὺς ὑψοῖ.

Παρακαλέσας δὲ αὐτὸν, τὸν ἑξῆς ἐπηρώτα· νβ΄. ΤΙΣΙ δεῖ συμβούλοις χρῆσθαι; τοῖς διὰ πολλῶν, ἔφη, πεπειραμένοις πραγμάτων, καὶ τὴν εὔνοιαν συντηροῦσιν ἀκέραιον πρὸς αὐτὸν, καὶ τῶν τρόπων ὅσοι μετέχουσιν αὐτῷ. θεοῦ δὲ ἐπιφάνεια, γίνεται πρὸς τὰ τοιαῦτα τοῖς ἀξίοις.

Επαι-

præclara continget tibi, pie adminiſtranti regnum. His auditis, omnes exclamarunt cum applauſu magno. Deinde Rex lætitia repletus, ad propinandum eſt verſus.

¶ Sequenti autem die apparato convivio, ſeries eadem, quæ ante, erat diſcumbentium. Ibi Rex data opportunitate, reliquos interrogare cæpit, ac ad primum dixit: 51. QUOMODO quis vitaverit, ut non in ſuperbiam incidat? Ille dixit: Si primum æqualitatem ſervaverit: deinde ubique ſibi ſubjecerit, quod ipſe homo præſit hominibus: tertio, ſi cogitaverit, Deum deprimere ſuperbos, & exaltare humiles.

Commendato eo, ſequentem interrogabat: 52. QUIBUS ſit utendum conſiliariis? Illis, inquit ille, qui in multis ſunt exercitati negotiis, & qui ſinceram erga te conſervant benevolentiam, quique eiſdem tecum præditi ſunt moribus: ſed horum cognitio contingit dignis, ex illuſtratione divina.

Collau-

Ἐπαινέσας δὲ καὶ αὐτὸν, ἄλλον ἠρώτα· νγʹ. ΤΙ ἐστὶ βασιλεῖ κτῆσις ἀναγκαιοτάτη; τῶν ὑποτεταγμένων φιλανθρωπία, καὶ ἀγάπησις, ἀπεκρίνατο· διὰ γὰρ τούτων ἄλυτος εὐνοίας δεσμὸς γίνεται. τὸ δὲ γίνεσθαι κατὰ προαίρεσιν ταῦτα, ὁ θεὸς ἐπιτελεῖ.

Κατεπαινέσας δ' αὐτὸν, ἑτέρου διεπυνθάνετο· νδʹ. ΤΙ πέρας ἐστὶ λόγου; κἀκεῖνος δ' ἔφησε· τὸ πεῖσαι τὸν ἀντιλέγοντα, διὰ τῆς ὑποτεταγμένης τάξεως τὰς βλάβας ὑποδεικνύοντα· οὕτω γὰρ λήψῃ τὸν ἀκροατὴν, οὐκ ἀντικείμενος, συγχρώμενος δ' ἐπαίνῳ πρὸς τὸ πεῖσαι. θεοῦ δ' ἐνεργείᾳ κατευθύνεται πειθώ.

Εὖ δὲ λέγειν φήσας αὐτὸν, ἕτερον ἠρώτα· νεʹ. ΠΩΣ ἂν, παμμιγῶν ὄχλων ὄντων ἐν τῇ βασιλείᾳ, τούτοις ἁρμόσαι; τὸ πρέπον ἑκάστῳ συνυποκρινόμενος, εἶπεν, καθηγεμόνα λαμβάνων δικαιοσύνην· ὡς καὶ ποιεῖς, θεοῦ σοι διδόντος εὖ λογίζεσθαι.

Φιλο-

Collaudato & eo, ſequentem interrogabat: 53. QUÆ poſſeſſio eſſet regi in primis neceſſaria? Ille reſpondit: Subditorum humanitas & amor, quia ex his benevolentiæ nexus exiſtit indiſſolubilis. Sed Dei eſt, iſta ex animi ſententia perficere.

Eo comprobato, ex ſequente precontabatur: 54. QUI finis eſſe orationis? Ille inquit: Perſuadere, ſed ita ut oſtendas, adverſarium ex argumentis & orationis ſuæ ſerie habere noxia propoſita. Ita enim conciliabis tibi auditorem ad ſententiam tuam acceptandam: non contra diſceptando rationibus, ſed adjutus ipſius adverſarii comprobatione. Verum Deus eſt, qui ſua virtute gubernat perſuaſionem, ad eventum exoptatum.

Præclare hunc faſſus dixiſſe, alium interrogabat: 55. QUOMODO, cum in regno ſit varia hominum multitudo, Regi cum illis convenire poſſit? Ille inquit: Duce juſtitia, cuique quod ei convenit attribuendo: quemadmodũ tu Rex hoc facis, Deo ſuppeditante tibi ſanitatem & rectitudinem juditii.

Hunc

Φιλοφρονηθεὶς δὲ τοῦτον, πρὸς ἕτερον εἶπεν· νϛʹ. ΕΠΙ τίσι δεῖ λυπεῖσθαι; πρὸς ταῦτα, ἀπεκρίθη, τὰ συμβαίνοντα τοῖς φίλοις, ὅταν θεωράμεθα πολυχρόνια καὶ ἄφευκτα γινόμενα. τελευτήσασι γὰρ, καὶ κακῶν ἀπολελυμένοις, οὐχ ὑπογράφει λύπην ὁ λόγος· ἀλλ᾽ ἐφ᾽ ἑαυτοὺς ἀναφέροντες, καὶ τὸ πρὸς ἑαυτοὺς συμφέρον, λυποῦνται πάντες ἄνθρωποι. τὸ δὲ ἐκφυγεῖν πᾶν κακὸν, θεοῦ δυνάμει γίνεται.

Ὡς δὲ ἔδει φήσας αὐτὸν ἀποκρίνεσθαι, πρὸς ἕτερον εἶπεν· νζʹ. ΠΩΣ ἀδοξία γίνεται; ἐκεῖνος δὲ ἔφησεν· ὅταν ὑπερηφανία καθηγῆται, καὶ θράσος ἄληκτον, ἀτιμασμὸς ἐπιφύεται, καὶ δόξης ἀναίρεσις. θεὸς δὲ δόξης πάσης κυριεύει, ῥέπων οὗ βούλεται.

Καὶ τούτῳ δὲ ἐπικυρώσας τὰ τῆς ἀποκρίσεως, τὸν ἑξῆς ἠρώτα· νηʹ. ΤΙΣΙ δεῖ πιστεύων ἑαυτόν; τοῖς διὰ τὴν εὔνοιαν (εἶπεν) συνοῦσί σοι, καὶ μὴ διὰ τὸν φόβον, μηδὲ διὰ πολυωρίαν, ἐπανάγοντας πάντα πρὸς τὸ

Hunc benigne amplexus, ad alium dixit: 56. OB quæ ſit triſtandum? Ille reſpondit: Ob illa, quæ adverſa eveniunt amicis, ſi cernamus ea fore diuturna, & inevitabilia. Nam ob defunctos & liberatos malis, ratio non permittit triſtari. Sed ad ſe & ſuum commodū reſpicientes, etiam ob hæc omnes homines triſtantur. Cæterum ut quis effugiat omne malum, hoc non contingit niſi virtute Dei.

Faſſus hunc reſpondiſſe ut oportebat, ad proximum dixit: 57. PER quæ veniat quis in contemptum, & amittat gloriam, & exiſtimationis famam? Ille dixit: Quando in aliquo exiſtit ſuperbia & confidentia perpetua, tum ſupervenit contemptus, & exiſtimationis ejus everſio. Deus tamen omnem gloriam gubernans, quo vult eam inclinat.

Hujus etiam ſententia pro rata accepta, ſequentem interrogabat: 58. QUIBUS debeat ſe credere? Illis qui verſantur tecum ob benevolentiam, non ob metum, neque ob potentiam tuam, referentes inde omnia ad ſuum com-

τὸ κερδαίνειν. τὸ μὲν γὰρ ἀγαπήσεως σημεῖον, τὸ δὲ δυσνοίας καὶ χειροτηρησίας. ὃς γὰρ ἐπὶ τὸ πλεονεκτεῖν ὁρᾶται, προδότης πέφυκε. σὺ δὲ πάντας εὐνόους ἔχεις, θεοῦ σοι καλὴν βουλὴν διδόντος.

Σοφῶς δὲ αὐτὸν εἴπας ἀποκεκρίσθαι, ἑτέρῳ εἶπεν· νθʹ. ΤΙ βασιλείαν διατηρεῖ; πρὸς τοῦτ' ἔφη· μέριμνα καὶ φροντὶς, ὡς οὐδὲν κακουργηθήσεται διὰ τῶν ἀποτεταγμένων εἰς τοὺς ὄχλους ταῖς χρείαις· καθὼς σὺ τοῦτο πράσσεις, θεοῦ σοι τὴν σεμνὴν ἐπίνοιαν διδόντος.

Θαρσύνας δὲ τοῦτον, ἕτερον ἐπηρώτα· ξʹ. ΤΙ διαφυλάσσει χάριτα καὶ τιμήν; ὁ δὲ εἶπεν, ἀρετή· καλῶν γὰρ ἔργων ἐστὶν ἐπιτέλεια, τὸ δὲ κακὸν ἀποτρίβεται· καθὼς σὺ διατηρεῖς τὴν πρὸς ἅπαντας καλοκαγαθίαν, παρὰ θεοῦ δῶρον τοῦτ' ἔχων.

Κεχαρισμένως δὲ καὶ τοῦτον ἀποδεξάμενος, τὸν ἑνδέκατον ἐπηρώτα, διὰ τὸ δύο πλεονάζειν τῶν ἑβδομήκοντα·

commodum. Nam illud, argumentum eſt, amoris: hoc, malevolentiæ, & callidæ captationis opportunitatis, ad fraudem uſurpandam. Nam qui ducitur cupiditate rerum ſuarum locupletandarum, ſolet eſſe proditor: verum tu omnes benevolos habes, Deo ſuggerente tibi rectitudinem conſilii.

Faſſus eum ſapienter reſpondiſſe, dixit ſequenti: 59. QVID conſervet regnum? Ad hæc reſpondit ille: Sollicita & diligens obſervatio & cura, ne à præfectis negotiis expediendis, quid perperam agatur, & mali aliquid inferatur in ſubditos. Quam quidem curam tu ſedulo adhibes, Deo ſubminiſtrante tibi animi cogitationes graves.

Hoc confirmato, ſequentem interrogabat: 60. QVID conſervet gratiam & honorem? Ille dixit: Virtus, quæ bona peragit opera, & quod vitioſum eſt abolet. Quemadmodum tu hoc donum nactus divinum, erga omnes conſervas & uſurpas perfectã virtutis probitatẽ.

Hoc etiam libenter audito, undecimum, eo quod illorum duo ſupra ſeptuaginta eſſent, interrogabat:

μήκοντα· ξα'. ΠΩΣ ἂν κατὰ ψυχὴν καὶ ἐν τοῖς πολέμοις εἰρηνικῶς ἔχοι; ὁ δὲ ἀπεφήνατο· διαλαμβάνων, ὅτι κακὸν οὐδὲν εἴργασται τῶν διατεταγμένων οὐδέν· πάντες δὲ ἀγωνιοῦνται περὶ τῶν εὐεργετημάτων, εἰδότες, κἂν ἐκ τοῦ ζῆν ἀποτρέχουσιν, ἐπιμελητὴν σε τῶν βίων. οὐδὲ γὰρ διαλείπεις ἐπανορθῶν ἅπαντας, τοῦ θεοῦ σοι κατ' εὐφροσύνην δεδωκότος. ἐπισημήνας δὲ κρότῳ πάντας, αὐτοὺς ἀπεδέξατο φιλοφρονούμενον, καὶ προπίνων ἑκάστῳ πλεῖόν τι, πρὸς τὸ τερφθῆναι μετ' εὐφροσύνης, τοῖς ἀνδράσιν συνὼν, καὶ μετὰ χαρᾶς πλείονος.

¶ Τῇ δὲ ἑβδόμῃ τῶν ἡμερῶν, πλείονος παρασκευῆς γενομένης, προσπαραγινομένων ἑτέρων πλειόνων ἀπὸ τῶν πόλεων (ἦσαν δὲ ἱκανοὶ πρέσβεις) ἐπηρώτησεν ὁ βασιλεύς, καιροῦ γενομένου, τὸν πρωτεύοντα τῶν ἀπολιπόντων τῆς ἐρωτήσεως· ξβ'. ΠΩΣ ἂν ἀπαραλόγιστος ᾖ; ἐκεῖνος δὲ ἔφη· δοκιμάζων καὶ τὸν λέγοντα,

καὶ

gabat: 61. QUOMODO etiam in bello gerendo posset esse animo tranquillo? Ille dixit: Si tibi persuaseris, nihil esse à te temere & negligenter ordinatum, omnesque tuos ad edenda præclara facinora inde certaturos, quia sciant, ut maxime ex vita excesserint, te habituros curarorem rerum suarum. Neque enim, Dei beneficio nactus ex animi sententia rerum successum, cessas omnes tuos refocillare, & erigere tua munificentia, ad meliorem rerum suarum statum. Edita significatione approbationis suæ per applausum, ipsos omnes amice commendavit, & singulis paulo plus propinavit, ut eo plus oblectationis & gaudii haberet ista sua conversatio cum ipsis.

¶ Septimo die, instructo convivio cum majori apparatu, eo quod plures, & ii satis multi, advenerant legati ex civitatibus, cum tempus adesset, Rex primum ex reliquis ad interrogandum percunctabatur: 62. QUOMODO effecerit, ut non seducatur & decipiatur verbis aliorum? Ille inquit: Si expenderis & quis sit qui dicat,

&

καὶ τὸ λεγόμενον, καὶ περὶ τίνος λέγει· καὶ ἐν πλείονι χρόνῳ τὰ αὐτὰ δι' ἑτέρων τρόπων ἐπερωτῶν. τὸ δὲ νοῦν ἔχειν ὀξὺν, καὶ δύνασθαι κρίνειν ἕκαστα, θεοῦ δόρημα καλόν ἐστιν· ὡς σὺ τοῦτο κέκτησαι, βασιλεῦ.

Κρότῳ δὲ ἐπισημηνάμενος ὁ βασιλεὺς, ἕτερον ἐπηρώτα· ξγ'. ΔΙΑ τί τὴν ἀρετὴν οὐ παραδέχονταί τινες τῶν ἀνθρώπων οἱ πλείονες; ὅτι φυσικῶς ἅπαντες, εἶπεν, ἀκρατεῖς, καὶ ἐπὶ τὰς ἡδονὰς τρεπόμενοι γεγόνασιν· ὧν χάριν ἀδικία πέφυκε, καὶ τὸ τῆς πλεονεξίας χῦμα. τὸ δὲ τῆς ἀρετῆς κατάστημα, κωλύει τοὺς ἐπιφερομένους ἐπὶ τὴν ἡδονοκρασίαν, ἐγκράτειαν δὲ κελεύει καὶ δικαιοσύνην προτιμᾷν, ὁ δὲ θεὸς πάντων ἡγεῖται τούτων.

Εὖ δὲ ἀποκεκρίσθαι τοῦτον εἴπας ὁ βασιλεὺς, τὸν μετ' αὐτὸν ἠρώτα· ξδ'. ΤΙΣΙ δεῖ κατακολουθεῖν τοὺς βασιλεῖς; ὁ δὲ ἔφη· τοῖς νόμοις, ἵνα δικαιοπραγοῦντες, ἀνακτῶνται τοὺς δήμους τῶν ἀνθρώπων· καθὼς σὺ τοῦτο πράσσων, ἀέναον μνήμην

& quid dicat, & de quo dicat, & quidem longiori tempore eadem aliis modis ſciſcitando. Sed habere mentem acutam, & idoneam ad quævis dijudicanda, qualem tu habes, hoc eſt præclarum donum Dei.

Applauſu approbationis edito, alterum interrogabat: 63. QUARE plerique homines virtutem non amplexarentur? Ille dixit: Quia natura omnes homines ſunt incontinentes, & proclives ad voluptates: unde ſolet exiſtere injuſtitiæ & avaritiæ immenſitas. At virtus functione & vi ſua inhibet præcipites ad incontinentiam voluptatis, & jubet potius colere continentiam & juſtitiam: ſed hæc etiam omnia Deus adminiſtrat pro ſua voluntate.

Confeſſus hunc bene reſpondiſſe, proximum interrogabat: 64. QUIBUS Reges potiſſimum inſiſtere deberent? Ille inquit: Legibus, ut ſuo juſte agendi ſtudio demereantur omnium famam & approbationem: quemadmodum tu Rex, hoc modo obtem-

μνήμην καταβέβλησαι σεαυτοῦ, θείῳ προστάγματι κατακολουθῶν.

Εἴπας δὲ καὶ τοῦτον καλῶς λέγειν, τὸν ἐχόμενον ἠρώτα· ξε΄. ΤΙΝΑΣ δεῖ καθιστάνειν στρατηγούς; ὁ δὲ εἶπεν· ὅσοι μισοπονηρίαν ἔχουσι, καὶ τὴν ἀγωγὴν αὐτοῦ μιμούμενοι, πρὸς τὸ διὰ παντὸς εὐδοξίαν ἔχειν αὐτοὺς, τὰ δίκαια πράσσουσι. καθὼς σὺ τοῦτο ἐπιτελεῖς, βασιλεῦ, θεοῦ σοι στέφανον δικαιοσύνης δεδωκότος.

Ἀποδεξάμενος δ' αὐτὸν ὁ βασιλεὺς μετὰ φωνῆς, ἐπὶ τὸν ἐχόμενον ἐπιβλέψας εἶπεν· ξϛ΄. ΤΙΝΑΣ δεῖ καθιστάνειν ἐπὶ τῶν δυνάμεων ἄρχοντας; ὁ δὲ ἀπεφήνατο· τοὺς ἀνδρείᾳ διαφέροντας, καὶ δικαιοσύνῃ· καὶ περὶ πολλοῦ ποιουμένους τὸ σώζειν τοὺς ἄνδρας ἢ τῷ νικᾷν, τῷ θράσει παραβάλλοντας τὸ ζῆν. ὡς γὰρ ὁ θεὸς εὖ ἐργάζεται πᾶσι· καὶ σὺ τοῦτον μιμούμενος, εὐεργετεῖς τοὺς ὑπὸ σεαυτόν.

Ο δὲ ἀποκεκρίσθαι φήσας αὐτὸν εὖ, ἄλλον ἠρώτα· ξζ΄. ΤΙΝΑ θαυμάζειν ἄξιόν ἐστιν ἄνθρωπον; ὁ δὲ

obtemperans mandato divino, immortalem nominis tui memoriam es adeptus.

Fassus & hunc præclare dixisse, sequentem interrogabat: 65. QUI essent constituendi administratores functionum publicarum? Ille dixit: Qui oderunt improbitatem, & imitantes mores & vitæ tuæ rationem, ad retinendam perpetuam existimationis suæ famam, justa agunt: quemadmodum tu Rex hæc facis, quia divinitus concessam justitiæ coronam habes.

Approbato eo clara voce, & oculis in sequentem conjectis, dixit ad eum: 66. QUOS oporteat in belli duces eligere? Ille respondit: Fortitudine & justitia præstantes, & quibus potius est servare homines, quam cupiditate victoriæ per confidentiam perdere eornm vitam. Nam ut Deus beneficus est in omnes, ita tu imitatione ejus omnia beneficentia prosequeris.

Fassus eũ bene respondisse, aliũ interrogabat: 67. QUEM hominem conveniat prosequi admiratione?

δὲ ἔφη· τὸν κεχορηγημένον δόξῃ καὶ πλούτῳ καὶ δυνάμει, καὶ ψυχῇ ἴσον πᾶσιν ὄντα· καθὼς σὺ δόξῃ καὶ πλούτῳ καὶ δυνάμει τοῦτο ποιῶν, ἀξιοθαύμαστος εἶ, τοῦ θεοῦ σοι διδόντος εἰς ταῦτα τὴν ἐπιμέλειαν.

Επιφωνήσας δὲ καὶ τοῦτον, πρὸς τὸν ἕτερον εἶπεν· ξη'. ΕΝ τίσι δεῖ πράγμασι τοὺς βασιλεῖς τὸν πλείω χρόνον διάγειν; ὁ δὲ εἶπεν· ἐν ταῖς ἀναγνώσεσι, καὶ ἐν ταῖς τῶν πορειῶν ἀπογραφαῖς διατρίβειν, ὅσαι πρὸς τὰς βασιλείας ἀναγεγραμμέναι τυγχάνουσι, πρὸς ἐπανόρθωσιν καὶ διαμονὴν ἀνθρώπων. ὃ σὺ πράσσων, οὐκ ἐφικτὸν ἄλλοις δόξαν κέκτησαι· θεοῦ σοι τὰ βουλήματα συντελοῦντος.

Ενεργῶς δὲ καὶ τοῦτον προσείπας, ἕτερον ἠρώτα· ξθ'. ΤΙΝΑΣ δεῖ ποιεῖσθαι τὰς ἀγωγὰς ἐν ταῖς ἀνέσεσι καὶ ταῖς ῥαθυμίαις; ὁ δὲ ἔφη· θεωρεῖν, ὅσα ὁπλίζεται μετὰ περιστολῆς· καὶ πρὸ ὀφθαλμῶν τιθέναι τὰ τοῦ βίου, μετ᾽ εὐσχημοσύνης καὶ καταστολῆς γινόμενα,

βιοῖς

Ille dixit: Eum qui cum gloria, opibus & potentia abunde ſit exornatus, interim tamen animo æquali ſit erga omnes. Quemadmodum tu Rex, dignus es admiratione, qui dignitate, opibus & potentia excellens, hoc facis, Deo tibi hujus rei curam injiciente.

Hoc quoque comprobato, ad proximum dixit: 68. IN quibus rebus reges majori tempore verſari deberent? Ille inquit: In legendo & in commentariis legationũ illarũ quæ extant perſcriptæ ad reges, ad inſtauranda illa quæ faciunt ad rectam, ſalutarem & diuturnam hominum gubernationem. Quo ſtudio tu, Deo promovente tuos conatus ad eventus ſuos, conſecutus es gloriam aliis ignotam.

Ut res ſe habeat, & hunc faſſus dixiſſe, ſequentem interrogabat: 69. QUALIS vitæ ratio ſit ineunda, & quid agendum in otio & remiſſione animorum? Ille inquit: Contemplanda ſunt illa quæ ſobrie, & cum animi contractione adornantur: & ob oculos ponenda, quæ in vita cũ decore honeſtate & moderatione fiunt, geruntur q;,

ut

βίοις σωφρονῶν καὶ κατέχων· ἔνεστι γὰρ καὶ ἐν τούτοις ἐπισκευή τις. πολλάκις γὰρ καὶ ἐκ τῶν ἐλαχίστων αἱρετόν τι δείκνυται. σὺ δὲ πᾶσαν ἠσκηκὼς καταστολὴν διὰ τῶν συνεργιῶν, φιλοσοφεῖς διὰ καλοκαγαθίαν ὑπὸ θεοῦ τιμώμενος.

Εὐαρεστήσας δὲ τοῖς προειρημένοις, πρὸς τὸν ἔννατον εἶπεν· ο΄. ΠΩΣ δεῖ διὰ τῶν συμποσίων διεξάγειν; ὁ δὲ ἔφησεν· παραλαμβάνοντα τοὺς φιλομαθεῖς, καὶ δυναμένους ὑπομιμνήσκειν τὰ χρήματα τῆς βασιλείας, καὶ τοὺς τῶν ἀρχομένων βίους, ἐμμελέστερον ἢ μουσικώτερον οὐκ ἂν εὕροις τι τούτων. οὗτοι γὰρ θεοφιλεῖς εἰσι, πρὸς τὰ κάλλιστα πεπαιδευκότες τὰς διανοίας. καθὼς καὶ σὺ τοῦτο πράσσεις, ὡς ἂν ὑπὸ θεοῦ σοι κατευθυνομένων ἁπάντων.

Διαχυθεὶς δὲ ἐπὶ τοῖς εἰρημένοις, ἐπυνθάνετο τοῦ μετέπειτα· οα΄. ΤΙ κάλλιστόν ἐστι τοῖς ὄχλοις, ἐξ ἰδιώτου βασιλέα καταστάθηναι ὑπ' αὐτῶν, ἢ ἐκ βασιλέως βασιλέα; ἐκεῖνος

ut moderate & continenter vivas. Ineſt enim & in his quædam informatio, & ſepe ex minimis aliquid proſecutione dignũ demonſtratur. Tu vero, cum ſenio uſuque vitæ & actionum ſis exercitatus, philoſopharis in ſtudio & actionibus virtutis perfectæ, ex illa præſtantia honoris quæ tibi, à Deo contigit.

Delectatus oratione hujus, ad nonum dixit: 70. QUÆ ſit vitæ ratio in conviviis peragendis ineunda? Ille inquit: Si adjunxeris tibi diſcendi cupidos, quique poſſint tibi & regni negotia & ſubditorum mores vitamque commemorare, nihil his concinnius & ſuavius poteris habere. Nam tales, cum habeant animos eruditos, & conformatos ad res optimas, ſunt chari Deo. Quemadmodum & tu talibus es occupatus, ut cui omnia à Deo recte adminiſtrentur.

Exhilaratus his dictis, ſequentem interrogabat? 71. UTRUM ſit ſatius populo ut ex privatis aliquem ſibi eligant regem, an vero ex regia ſtirpe genitum? Ille

ἐκεῖνος δὲ ἔφη· ὃ ἄριστον τῇ φύσει. καὶ γὰρ ἐκ βασιλέων βασιλεῖς γινόμενοι, πρὸς τοὺς ὑποτεταγμένους ἀνήμεροί τε καὶ σκληροὶ καθίστανται· πολλῷ δὲ μᾶλλον καί τινες τῶν ἰδιωτῶν, καὶ κακῶν πεπειραμένοι, καὶ πενίας μετεσχηκότες, ἄρξαντες ὄχλον, χαλεπώτεροι τῶν ἀνοσίων τυράννων ἐξέβησαν. ἀλλὰ, ὡς προεῖπον, ἦθος χρηστὸν, καὶ παιδείας κεκοινωνηκὸς, δυνατὸν ἄρχειν ἐστί· καθὼς σὺ, βασιλεῦ, μέγας ὑπάρχεις, οὐ τοσοῦτον τῇ δόξῃ τῆς ἀρχῆς καὶ τῷ πλούτῳ προέχων, ὅσον ἐπιεικείᾳ καὶ φιλανθρωπίᾳ πάντας ἀνθρώπους ὑπερῆρκας, θεοῦ σοι δεδωρημένου ταῦτα ἐπὶ πλείονα χρόνον.

Καὶ τοῦτον ἐπαινέσας, τὸν ἐπὶ πᾶσι ἠρώτα· οβʹ. ΤΙ μέγιστόν ἐστι βασιλείας; πρὸς τοῦτο εἶπε· τὸ διὰ παντὸς ἐν εἰρήνῃ καθεστάναι τοὺς ὑποτεταγμένους, καὶ κομίζεσθαι ταχέως τὸ δίκαιον ἐν ταῖς διακρίσεσι. ταῦτα δὲ γίνεται διὰ τὸν ἡγούμενον, ὅταν μισοπόνηρος ᾖ,

καὶ

Ille inquit: Id est eligendum, quod est naturæ gratum & exoptatum. Nam & ex regibus electi in gubernationem regni, adversus subditos inclementes & duri solent existere: & ex privatis, ac quidem multo magis, nonnulli & alia mala & paupertatem experti, cum ad imperia populorum fuerunt perducti, extiterunt intolerabiliores etiam impiis tyrannis. Sed quemadmodum dixi, indoles ingenii, & natura proba, & humanitatis cultu exornata, idonea est ad imperandum: quemadmodum tu Rex magnus es, qui non tam dignitate imperii & opibus præstas aliis, quam æquitate & humanitate omnes alios homines superas, Deo tibi ista in longius tempus sua benignitate suggerente.

Hoc etiam collaudato, postremum interrogabat: 72. QUID esset in Regia gubernatione maximum? Ad quod ille dixit: Ut subditi habeant perpetuam pacem, & celeriter consequantur in judiciis jus suum. Quæ quidem tum fiunt, quando qui præest imperio, malis adversatur,

&

καὶ φιλάγαθος, καὶ περὶ πολλοῦ ποιούμενος ψυχὴν ἀνθρώπου σώζειν· καθὼς καὶ σὺ μέγιστον ἥγησαι τὴν ἀδικίαν· δικαίως δὲ πάντα κυβερνῶν, ἀέναον τὴν περὶ σεαυτὸν δόξαν κατεσκεύασας· τοῦ θεοῦ σοι διδόντος ἔχειν ἁγνήν, καὶ ἀμιγῆ παντὸς κακοῦ τὴν διάνοιαν.

Καταλήξαντος δὲ τούτου, κατερράγη κρότος μετὰ φωνῆς καὶ χαρᾶς ἐπὶ πλείονα χρόνον. ὡς δὲ ἐπαύσατο ὁ βασιλεὺς λαλῶν, ποτήριον ἐπεχέατο, καὶ τὴν τῶν παρόντων ἁπάντων, καὶ τῶν εἰρημένων λόγων. ἐπὶ πᾶσι δὲ εἶπε· τὰ μέγιστά μοι γέγονεν ἀγαθά, παραγενηθέντων ὑμῶν. πολλὰ γὰρ ὠφέλημαι, καταβεβλημένων ὑμῶν διδαχὴν ἐμοὶ πρὸς τὸ βασιλεύειν. ἑκάστῳ δὲ τρία τάλαντα προσέταξεν ἀργυρίου δοθῆναι, καὶ τὸν ἀποκαταστήσαντα παῖδα. συνεπιφωνησάντων δὲ πάντων, χαρᾶς ἐπληρώθη τὸ συμπόσιον, ἀδιαλείπτως τοῦ βασιλέως εἰς εὐφροσύνην τραπέντος.

Ἐγὼ

& probos diligit: ac maximi facit hoc, ut animam hominis conservet. Quemadmodum & tu maximum semper judicasti scelus injustitiam: juste vero omnia gubernando, perpetuam tibi consecutus es gloriam ex beneficio divino: unde tu mentem habes sanctam, & ab omni malorum labe immaculatam.

Finita hujus oratione, exortus est applausus cum acclamatione & gaudio: qui satis diu duravit. Postquam autem Rex finivit hujusmodi cum ipsis collocutionem, tum & aliis omnibus præsentibus, & iis qui sententias dixerant, craterem plenum vino libavit, & tandem in hunc modum loquutus est: Vestro adventu contigerunt mihi maxima bona. Nam multum utilitatis percepi ex doctrina vestra, mihi de regnandi ratione tradita. Hinc mandavit, singulis talenta tria donari, & puerum qui ea obtulerit. Hæc omnibus approbantibus, cum acclamatione convivium replebatur lætitia, Rege sine intermissione omnia ad hilaritatem referente.

Ego

Ἐγὼ δὲ εἶπα πλείονα· καὶ τούτοις, ὦ Φιλόκρατες, συγγνώμην ἔχειν. τεθαυμακὼς γὰρ τοὺς ἄνδρας ὑπὲρ τὸ δέον, ὡς ἐκ τοῦ καιροῦ τὰς ἀποκρίσεις ἐποιοῦντο, πολλοῦ χρόνου δεομένας· καὶ τοῦ μὲν ἐρωτῶντος, μεμεριμνηκότος ἕκαστα· τῶν δὲ ἀποκρινομένων, ἀλλήλως ἐχόντων τὰ πρὸς τὰς ἐρωτήσεις· ἄξιοι θαυμασμοῦ κατεφαίνοντό μοι, καὶ τοῖς παροῦσι, μάλιστα δὲ τοῖς φιλοσόφοις. οἴομαι δὲ καὶ πᾶσι τοῖς παραληψομένοις τὴν ἀναγραφὴν, ἄπιστον φανεῖται. ψεύσασθαι μὲν οὐ καθῆκόν ἐστι περὶ τῶν ἀναγραφομένων. εἰ δὲ καί τι παραβαίην, οὐχ ὅσιον ἐν τούτοις· ἀλλὰ, ὡς γέγονεν, οὕτω διασαφοῦμεν, ἀφοσιώμενοι πᾶν ἁμάρτημα. διόπερ ἐπειράθην, ἀποδεξάμενος αὐτῶν τὴν τοῦ λόγου δύναμιν παρὰ τῶν ἀναγραφομένων ἕκαστα τῶν γινομένων ἔν τε τοῖς χρηματισμοῖς τοῦ βασιλέως, καὶ ταῖς συμποσίαις, μεταλαβεῖν. ἔθος γάρ ἐστι, καθὼς καὶ σὺ γινώσκεις, ἀφ' ἧς ἂν ἡμέρας ὁ βασιλεὺς ἄρξηται χρηματίζειν,

Ego auté ô Philocrates fui longior in commemorandis iſtis: ſed tu dabis veniam mihi. Nam ego ſupra modum admiratus ſum iſtos viros, ita ex tempore reſpondentes de rebus meditationis longi temporis. Nec vero ego ſolum admirabar tum interrogantis ſolertiam in meditandis ſingulis quæſtionibus, tum facultatem tam promptã reſpontium ita apte & ſapienter ad ſingulas interrogationes: ſed & aliis omnibus qui aderant, videbantur hæc admiratione digna, & præcipue Philoſophis. Exiſtimo autem fore, ut & aliis omnibus qui hæc ſunt lecturi, videantur ea ſupra fidem eſſe. Sed profecto non licet aliquid falſi narrare de illis quæ excepta & annotata ſunt, & nefas judicem etiam prætèrire aliquid in hujuſmodi rebus: ſed ut hæc ſunt acta, ita ea expoſui, ut vitaré omné erroré. Licet ipſe hæc omnia percepiſſem, tamé ſtudioſe iſtã expoſitioné meã accepi ab illis, qui ſingula quæ fiunt & dicuntur in regiis negotiis & conviviis, excipere & annotare ſolent. Nam ut ipſe ſcis, hic mos eſt, ut quo die Rex incipiat

ματίζειν, μέχρις οὗ κατακοιμηθῇ πάντα ἀναγράφεσθαι τὰ λεγόμενα καὶ πρασσόμενα· καλῶς γινομένου καὶ συμφερόντως. τῇ γὰρ ἐπιούσῃ, τὰ τῇ πρότερον πεπραγμένα καὶ λελαλημένα, πρὸ τοῦ χρηματισμοῦ παραναγινώσκεται· καὶ εἴ τι δεόντως μὴ γεγονός, διορθώσεως τυγχάνει τὸ πεπραγμένον. πάντ' οὖν, ἀκριβῶς πάντων ἀναγεγραμμένων, ὡς ἐλέχθη, μεταλαβόντες, κατακεχωρήκαμεν· εἰδότες, ἣν ἔχεις φιλομάθειαν εἰς τὰ χρήσιμα.

¶ Μετὰ δὲ τρεῖς ἡμέρας, ὁ Δημήτριος παραλαβὼν αὐτοὺς, καὶ διελθὼν τὸ τῶν ἑπτὰ σταδίων ἀνάχωμα τῆς θαλάσσης πρὸς τὴν νῆσον, καὶ διαβὰς τὴν γέφυραν, καὶ προσελθὼν ὡς ἐπὶ τὰ βόρεια μέρη, συνέδριον ποιησάμενος εἰς κατεσκευασμένον οἶκον παρὰ τὴν ἠϊόνα, διαπρεπῶς ἔχοντα, καὶ πολλῆς ἡσυχίας ἔφεδρον, παρεκάλει τοὺς ἄνδρας τὰ τῆς ἑρμηνείας ἐπιτελεῖν· παρόντων, ὅσα πρὸς τὴν χρείαν ἔδει, καλῶς. οἱ δὲ ἐπετέλουν ἕκαστα σύμφωνα ποιοῦντες πρὸς ἑαυτοὺς ταῖς ἀντιβολαῖς· τὸ

δὲ

incipiat publica negotia agere, omnia excipiantur ſcripto, & quæ dicantur & quæ gerantur: id quod recte & utiliter fit. Nam hinc ſequenti die & acta & dicta præcedentis, antequam quid denuo publice agatur, præleguntur: & ſi quid parum recte eſt geſtum: id emendatur. Inde ergo cum eſſent omnia accurate perſcripta, nos hæc, ſicut dictum eſt, deſumpta & ſelecta ad te miſimus: non ignari, quantum ſit tuum ſtudium ad cognoſcenda utilia.

Poſt tres autem dies, quam illa quæ expoſuimus, ſunt acta, Demetrius aſſumpſit ad ſe illos viros, & in inſulam per aggerem maris ſeptem ſtadiorum eſt progreſſus, ac trajecto ponte partes verſus ſeptentrionem occupavit: ibi congregatis illis viris in domo ſplendide extructa juxta littus, & ab omni tumultu & ſtrepitu remota, cum ibi etiam adeſſent omnia quibus opus foret, hortabatur eos ad interpretationem legis perficiendam. Illi autem rem aggreſſi, ſingula ex collationibus ad conſonantiam elaborabant: & quod

δὲ ἐκ τῆς συμφωνίας γινόμενον πρεπόντως, ἀναγραφῆς οὕτως ἐτύγχανε παρὰ τοῦ Δημητρίου. καὶ μέχρι μὲν ὥρας ἐννάτης τὰ τῆς συνεδρίας ἐγίνετο· μετὰ δὲ ταῦτα περὶ τὴν τοῦ σώματος θεραπείαν ἀπελύοντο γίνεσθαι, χορηγουμένων αὐτοῖς δαψιλῶς, ὧν προῃροῦντο, πάντων. ἐκτὸς δὲ, καθ' ἡμέραν, ὅσα βασιλεῖ προεσκευάζετο, καὶ τούτοις ὁ Δωρόθεος ἐπετέλει· προστεταγμένον γὰρ ἦν αὐτῷ διὰ τοῦ βασιλέως. ἅμα δὲ τῇ πρωΐᾳ παρεγίνοντο εἰς τὴν αὐλὴν καθημέραν, καὶ ποιησάμενοι τὸν ἀσπασμὸν τοῦ βασιλέως, ἀπελύοντο πρὸς τὸν ἑαυτῶν τόπον. ὡς δὲ ἔθος ἐστὶ πᾶσι τοῖς Ἰουδαίοις, ἀπονιψάμενοι τῇ θαλάσσῃ τὰς χεῖρας, ὡς ἂν εὔξαιντο πρὸς τὸν θεὸν, ἐτρέποντο πρὸς τὴν ἀνάγνωσιν, καὶ τὴν ἑκάστου διασάφειαν.

Ἐπηρώτησα δὲ καὶ τοῦτο· τίνος χάριν ἀπονιζόμενοι τὰς χεῖρας, τὸ τηνικαῦτα εὔχονται; διεσάφουν δὲ, ὅτι μαρτύριόν ἐστι, τοῦ μηδὲν εἰργάσθαι κακόν· πᾶσα γὰρ ἐνέργεια διὰ τῶν χειρῶν γίνεται. καλῶς καὶ ὁσίως μεταφέροντες ἐπὶ τὴν δικαιοσύνην καὶ τὴν ἀλήθειαν, πάντα. καθὼς δὲ προειρήκαμεν,

οὕτως

quod ita consonum & elaboratum erat, ut dignum esset descriptione, à Demetrio scripto excipiebatur. Ac quidem quotidie ad nonam usque horam in tali studio congregati erant: deinde discedebant ad curandum corpus, quibus omnia large suppeditabantur quæ cupiebant, & præter hæc quotidie de illis quæ regi apparabantur, & his Dorotheus ex mandato regio subministrabat. Atque etiam quotidie bene mane veniebant in aulam, & salutato Rege redibant ad suum locum: lotisque manibus pro communi omnium Judæorum more ex mari, & votis ad Deum peractis, pergebant legere, & singula interpretari.

Interrogati autem & de hoc, quare post lotas manus vota faciant? Respondebant: hoc fieri in argumentum & testimonium, nullius sceleris perpetrati, quoniam per manus omnes conatus soleant expediri, ita pulchre & sancte omnia ad justitiam referebant. In singulos ergo dies, sicut ante diximus,

conve-

οὕτως καθ' ἑκάστην εἰς τὸν τόπον, ἔχοντα τερπνότητα διὰ τὴν ἡσυχίαν καὶ καταύγειαν, συναγόμενοι, τὸ προκείμενον ἐπετέλουν. συνέτυχε δὲ οὕτως, ὥστε ἐν ἡμέραις ἑβδομήκοντα δυσὶ τελειωθῆναι τὰ τῆς μεταγραφῆς. οἱονεὶ κατὰ πρόθεσίν τινα τοῦ τοιούτου γεγενημένου.

Τελείωσιν δὲ ὅτε ἔλαβε, συναγαγὼν ὁ Δημήτριος τὸ πλῆθος τῶν Ἰουδαίων εἰς τὸν τόπον, οὗ καὶ τὰ τῆς ἑρμηνείας ἐτελέσθη, παρανέγνω πᾶσι, παρόντων καὶ τῶν διερμηνευσάντων· οἵ τινες καὶ μεγάλης ἀποδοχῆς παρὰ τοῦ πλήθους ἔτυχον, ὡς ἂν μεγάλων ἀγαθῶν παραίτιοι γεγονότες. ὡσαύτως δὲ καὶ τὸν Δημήτριον ἀποδεξάμενοι, παρεκάλεσαν δοῦναι τοῖς ἡγουμένοις αὐτῶν μεταγράψαντα τὸν πάντα νόμον. καθὼς δὲ ἀνεγνώσθη τὰ τεύχη, στάντες οἱ ἱερεῖς, καὶ τῶν ἑρμηνέων οἱ πρεσβύτεροι, καὶ τῶν ἀπὸ τοῦ πολιτεύματος οἵ τε ἡγούμενοι τοῦ πλήθους, εἶπον· ἐπεὶ καλῶς καὶ ὁσίως διηρμήνευται, καὶ κατὰ πᾶν ἠκριβωμένως· καλῶς ἔχον ἐστὶν, ἵνα διαμένῃ ταῦτα οὕτως ἔχοντα, καὶ

convenientes in locum illum amœnum, jucundumque & ob ſilentium & ob lucis claritatem, rem ſuſceptam ſtudebant perficere. Ac quidem ita cecidit, ut illa interpretatio eorum perficeretur diebus ſeptuaginta duobus, perinde ac ſi data opera hoc ab illis factum fuiſſet.

Finita autem interpretatione, Demetrius illam Judæis omnibus congregatis in locum illum, ubi ea perfecta erat, prælegit, præſentibus etiam ipſis interpretibus: qui etiam ut authores magnorum bonorum, magna laude & approbatione ſunt accepti ab ipſa Judæorum multitudine. Similiter & Demetrium proſequuti ſunt ſua laude, rogaruntque ut iſtam legem deſcriptam ſuis etiam principibus dare vellet. Ut autem perlecta ſunt iſta volumina legis, adſtantes & ſacerdotes & interpretes ſeniores, gubernatoreſque civitatis, & ipſi principes multitudinis, ita dixerunt: Quoniam recte, ſancte, & per omnia accurate perfecta eſt iſta interpretatio, par eſt, ut omnia permaneant in

καὶ μὴ γένηται μηδεμία διασκευή. πάντων δὲ ἐπιφωνησάντων τοῖς εἰρημένοις, ἐκέλευσε διαράσασθαι, καθὼς ἔθος αὐτοῖς ἐστιν· εἴ τις διασκευάσει, προστιθεὶς, ἢ μεταφέρων τι τὸ σύνολον τῶν γεγραμμένων, ἢ ποιούμενος ἀφαίρεσιν· καλῶς τοῦτο πράσσοντες, ἵνα διὰ παντὸς ἀέναα καὶ μένοντα φυλάσσηται.

Προσφωνηθέντων δὲ καὶ τούτων τῷ βασιλεῖ, μεγάλως ἐχάρη· τὴν γὰρ πρόθεσιν, ἣν εἶχεν, ἀσφαλῶς ἔδοξε τετελειῶσθαι. παρανεγνώσθη δὲ αὐτῷ πάντα, καὶ λίαν ἐξεθαύμασε τὴν τοῦ νομοθέτου διάνοιαν. καὶ πρὸς τὸν Δημήτριον εἶπε· πῶς τηλικούτων συντετελεσμένων οὐδεὶς ἐπεβάλετο τῶν Ἱστορικῶν ἢ Ποιητῶν ἐπιμνησθῆναι; ἐκεῖνος δὲ ἔφη· διὰ τὸ σεμνὴν εἶναι τὴν νομοθεσίαν, καὶ διὰ θεοῦ γεγονέναι· καὶ τῶν ἐπιβαλλομένων τινὲς, ὑπὸ τοῦ θεοῦ πληγέντες, τῆς ἐπιβολῆς ἀπέστησαν. καὶ γὰρ ἔφησεν ἀκηκοέναι Θεοπόμπου, διότι μέλλων τινὰ τῶν προηρμηνευμένων ἐπισφαλέστερον ἐκ τοῦ νόμου προσιστορεῖν, ταραχὴν λαβεῖν τῆς διανοίας

in ſuo habitu, nec ulla fiat immutatio. Omnibus ad hæc cum approbatione acclamantibus: juſſit Demetrius illos, ut haberent in more, imprecari dira illi, ſi quis immutaturus eſſet quid vel addendo, vel transferendo, vel auferendo. Quod recte fecerunt, ad hoc ut perpetuo conſervarentur illa ſalva, & cum diuturnitate inviolata.

Quæ & ipſa cum eſſent Regi denunciata, valde eſt gaviſus. Nam putabat ita præclare ſuum inſtitutum eſſe ad perpetuitatem confirmatum. Ac quidem cum ipſi omnia eſſent prælecta, valde admiratus eſt legiſlatoris mentem. Et ad ipſum Demetrium dixit: Quare tanti operis nullus Hiſtoriographorum aut Poetarum aggreſſus ſit mentionem facere? Ille inquit: Quia iſta lex eſt ſacroſancta, & divinitus lata: tum qui à nonnulli aggreſſi, divina plaga territi, ab inſtituto deſtiterunt. Nam audivi Theopompum, cum vellet quædam ex iſta lege, tum non ita commode verſa, in ſuam hiſtoriam inſerere, animo fuiſſe turbatum

διανοίας πλεῖον ἡμερῶν τριάκοντα· κατὰ δὲ τὴν ἄνεσιν ἐξιλάσκεσθαι τὸν θεόν, σαφὲς αὐτῷ γενέσθαι, τίνος χάριν τὸ συμβαῖνόν ἐστι. δι' ὀνείρου δὲ σημανθέντος, ὅτι τὰ θεῖα βούλεται περιεργασάμενος εἰς κοινοὺς ἀνθρώπους ἐκφέρειν· ἀποσχόμενον δέ, οὕτως ἀποκαταστῆναι. καὶ περὶ Θεοδέκτου δέ, τοῦ τῶν τραγῳδιῶν ποιητοῦ, μετέλαβον ἐγώ, διότι παραφέρειν μέλλοντός τι τῶν ἀναγεγραμμένων ἐν τῇ βίβλῳ πρός τι δρᾶμα, τὰς ὄψεις ἀπεγλυκλώθη· καὶ λαβὼν ὑπόνοιαν, ὅτι διὰ τοῦτ' αὐτῷ τὸ σύμπτωμα γέγονεν· ἐξιλασάμενος τὸν θεὸν ἐν πολλαῖς ἡμέραις, ἀποκατέστη.

Μεταλαβὼν δὲ ὁ βασιλεύς, καθὼς προεῖπον, περὶ τῶν τοῦ Δημητρίου· προσκυνήσας, ἐκέλευσε μεγάλην ἐπιμέλειαν ποιεῖσθαι τῶν βιβλίων, καὶ συντηρεῖν ἁγνῶς. παρακαλέσας δὲ καὶ τοὺς ἑρμηνεῖς, ἵνα παραγίνωνται πυκνότερον πρὸς αὐτόν, ἐὰν ἀποκαταστῶσιν εἰς τὴν Ἰουδαίαν. δίκαιον γάρ, εἶπε, τὴν ἐκπομπὴν αὐτῶν γενέσθαι· παρα-

turbatum ultra dies triginta: & in morbi intermiſſione cum exoraſſet Deum votis, ut ſibi declararet, quam ob cauſam hoc ſibi accidiſſet: in ſomno ei fuiſſe indicatum, ideo accidiſſe, quia divina ſtudio ſuo evulgare conaretur, & referre ad multos homines. Hinc cum inſtitutum intermiſiſſet, dicitur fuiſſe liberatus à morbo. Accepi etiam de Theodecte tragico poeta, cum voluiſſet aliquid quod ſcriptum eſſet hoc libro, transferre in quandam ſuam fabulam, fuiſſe viſum ei ablatum, donec perpendiſſet hoc ſibi eveniſſe propter hoc ſuum factum, & per multos dies reconciliaſſet ſibi Deum votis ſuis.

Hic auditis Rex, & (ſicut diximus) accepta à Demetrio legis interpretatione, religioſa veneratione eſt eam proſecutus: & juſſit magnam curam haberi librorum iſtorum, eoſque religioſe obſervare. Ipſos etiam interpretes rogavit, ut poſt reditum ſuum in Judæam crebrius ad ſe venire vellent. Jam enim juſtum eſſe ut ipſos dimittat: ſed ſi

παραγενηθέντας δὲ, ὡς θέμις, ἕξει αὐτοὺς φίλους, καὶ πολυδωρείας τῆς μεγίστης τεύξεσθαι παρ' αὐτοῦ. τὰ δὲ πρὸς τὴν ἐκπομπὴν αὐτῶν ἐκέλευσεν ἑτοιμάζειν, μεγαλομερῶς τοῖς ἀνδράσι χρησάμενος, ἑκάστῳ στολὰς ἔδωκε τῶν κρατίστων τρεῖς, καὶ χρυσίου τάλαντα δύο, καὶ κυλίκιον ταλάντου, καὶ τρικλίνου πᾶσαν κατάστρωσιν.

Ἔπεμπε δὲ καὶ τῷ Ἐλεαζάρῳ μετὰ τῆς ἐκπομπῆς αὐτῶν ἀργυρόποδας κλίνας δέκα, καὶ τὰ ἀκόλουθα πάντα· καὶ κυλίκιον ταλάντων τριάκοντα, καὶ στολὰς δέκα, καὶ πορφύραν, καὶ στέφανον διαπρεπῆ, καὶ βυσσίνων ὀθονίων εἰς τοὺς ἑκατὸν, καὶ φιάλας, καὶ τρυβλία, καὶ κρατῆρας χρυσοῦς δύο πρὸς ἀνάθεσιν. ἔγραψε δὲ καὶ παρακαλῶν, ἵνα ἐάν τινες τῶν ἀνδρῶν προαιρῶνται πρὸς αὐτὸν ἀνακομισθῆναι, μὴ κωλύσῃ· περὶ πολλοῦ ποιούμενος, τοῖς πεπαιδευμένοις συνεῖναι, εἰς τοιούτους τε τὸν πλοῦτον κατατίθεσθαι δαψιλῶς, καὶ οὐκ εἰς μάταια.

Εὖ

si redirent ad se, ipsos, ut par sit, pro amicis habiturum, & maximis muneribus ornaturum. Hinc jussit adornari quæ facerent ad illos deducendos, magnaque munificentia est in eos usus. Dedit cuique tres pulcherrimas stolas, & duo talenta auri, & calicem talenti unius, & omnem ornatum qui in cœnaculis expandi solet.

Mittebat etiam Eleazaro simul in deductione illa, decem mensas argenteis pedibus præditas, & omnem earum ornatum, & calicem triginta talentorum. Stolas item decem, & purpuram, ac coronam insignem decore, tum circiter centum linteola byssina. Ad hæc, phialas & pelves, & duos aureos crateras ad libationes sacras. Præterea scripsit ad ipsum, & eum rogavit, ne prohibere vellet, si quando qui istorum virorum iter ad se suscepturi essent. Nam sibi gratissimam futuram conversationem cum tam doctis & intelligentibus viris: seque malle suas opes large & magnifice conferre in tales homines, quam in alias non tanti momenti res.

Atque

Εὖ δὲ, καθὼς ἐπηγγειλάμην, ἀπέχεις τὴν διήγησιν, ὦ Φιλόκρατες. τέρπειν γὰρ οἴομαί σε ταῦτα, ἢ τὰ τῶν μυθολόγων βιβλία. νένευκας γὰρ πρὸς περιεργίαν, καὶ ἐν τούτοις τὸν πλείονα χρόνον διατελεῖς. πειράσομαι δὲ καὶ τὰ λοιπὰ τῶν ἀξιολόγων ἀναγράφειν· ἵνα διαπορευόμενος αὐτὰ, κομίζῃ τοῦ βουλεύματος τὸ κάλλιστον ἔπαθλον.

Atque ita, Philocrates, quemadmodum promiſi tibi, habes hanc hiſtoriam: quali puto te magis obiectari, quam libris eorum qui fabulas continent. Nam intentus es ſtudio gravium rerum, & huc plus temporis impertis. Dabo autem operam, ut quæ alia commemoratu digna nanciſci potero, & illa ad te perſcribam: ut illis evolutis, conſequaris ſtudii tui pulcherrimum præmium.

FINIS.

DE
LIBRO ARISTEÆ
ET
De Versione Græca LXXII Interpretum
TESTIMONIA VETERA.

Aristobulus Philosophus Judaicus apud Euseb. Præp. Evang. l. 13. c. 12. p. 664. Edit. Paris.

ΔΙηρμήνευται πρὸ Δημητρίου τοῦ Φαληρέως δι' ἑτέρων, πρὸ τῆς Ἀλεξάνδρου καὶ Περσῶν ἐπικρατήσεως, τά τε κατὰ τὴν ἐξαγωγὴν τὴν ἐξ Αἰγύπτου τῶν Ἑβραίων, ἡμετέρων δὲ πολιτῶν, καὶ ἡ τῶν γεγονότων ἁπάντων αὐτοῖς ἐπιφάνεια, καὶ κράτησις τῆς χώρας, καὶ τῆς ὅλης νομοθεσίας ἐπεξήγησις. ——— Ἡ δ' ὅλη ἑρμηνεία τῶν διὰ τοῦ νόμου πάντων, ἐπὶ τοῦ προσαγορευθέντος Φιλαδέλφου βασιλέως, σοῦ δὲ προγόνου, προσενεγκαμένου μείζονα φιλοτιμίαν, Δημητρίου τοῦ Φαληρέως πραγματευσαμένου τὰ περὶ τούτων.

Philo Judæus l. 2. de vita Mosis p. 509, 510. Edit. Genev.

ΤΟ παλαιὸν ἐγράφησαν οἱ νόμοι γλώσσῃ Χαλδαϊκῇ, καὶ μέχρι πολλοῦ διέμειναν ἐν ὁμοίῳ τὴν διάλεκτον οὐ μεταβάλλοντες, ἕως μήπω τὸ κάλλος εἰς τοὺς ἄλλους ἀνθρώποις ἀνέφηναν αὐτῶν. ἐπεὶ δὲ ἐκ τῆς καθ' ἑκάστην ἡμέραν συνεχοῦς μελέτης καὶ ἀσκήσεως τῶν

χρωμένων, αἴσθησις ἐγένετο καὶ ἑτέροις, καὶ τὸ κλέος ἐφοίτα πανταχόσε. —— Δεινὸν ἡγησάμενοί τινες, εἰ οἱ νόμοι παρὰ τῷ ἡμίσει τμήματι τοῦ ἀνθρώπων γένους ἐξετασθήσονται μόνῳ τῷ βαρβαρικῷ, τὸ δ' Ελληνικὸν εἰς ἅπαν ἀμοιρήσει, πρὸς ἑρμηνείαν τὴν τούτων ἐτράποντο. τὸ δ' ἔργον ἐπεὶ καὶ μέγα ἦν καὶ κοινωφελὲς, οὐκ ἰδιώταις, οὐδ' ἄρχουσιν, ὧν οὐ πολὺς ἀριθμὸς, ἀλλὰ βασιλεῦσι, καὶ βασιλέων ἀνετέθη τῷ δοκιμωτάτῳ. Πτολεμαῖος ὁ Φιλάδελφος ἐπικληθεὶς —— ζῆλον καὶ πόθον λαβὼν τῆς νομοθεσίας ἡμῶν, εἰς Ελλάδα γλῶτταν τὴν Χαλδαϊκὴν μεθαρμόζεσθαι διενοεῖτο. καὶ πρέσβεις εὐθὺς ἐξέπεμπε πρὸς τὸν τῆς Ιουδαίας ἀρχιερέα καὶ βασιλέα, (ὁ γὰρ αὐτὸς ἦν) τό, τε βούλημα δηλῶν, καὶ προτρέπων ἀριστίνδην ἑλέσθαι τοὺς τὸν νόμον διερμηνεύσοντας. ὁ δ' (οἷα εἰκὸς) ἡσθεὶς, καὶ νομίσας οὐκ ἄνευ θείας ἐπιφροσύνης περὶ τὸ τοιοῦτον ἔργον ἐσπουδακέναι τὸν βασιλέα, σκεψάμενος τοὺς παρ' αὐτῷ δοκιμωτάτους Εβραίων, οἳ πρὸς τῇ πατρίῳ καὶ τὴν Ελληνικὴν ἐπεπαίδευντο παιδείαν, ἄσμενος ἀπέστειλε. —— δοκιμασθέντες δὲ, εὐθὺς ἤρχοντο τὰ τῆς καλῆς πρεσβείας ἐπιτελεῖν· καὶ λογισάμενοι παρ' αὐτοῖς ὅσον εἴη τὸ πρᾶγμα θεσπισθέντας νόμους χρησμοῖς διερμηνεύειν, μήτ' ἀφελεῖν τι, μήτε προσθεῖναι, μήτε μεταθεῖναι δυναμένους, ἀλλὰ τὴν ἐξ ἀρχῆς ἰδέαν καὶ τὸν τύπον αὐτῶν διαφυλάττοντας, ἐσκόπουν τὸ καθαρώτατον τῶν περὶ τὸν τόπον χωρίων, ἔξω πόλεως. —— Νῆσος ἡ Φάρος πρόκειται τῆς Αλεξανδρείας, ἧς αὐχὴν ὑποταίνιος τέταται πρὸς τὴν πόλιν, περικλυζόμενος οὐκ

ἀγχι-

ἀγχιβαθεῖ, τὰ δὲ πολλὰ τεναγώδει θαλάττῃ, ὡς καὶ τῆς τῶν κυμάτων φορᾶς τὸν πολὺν ἦχον καὶ πάταγον ἐκ πάνυ μακροῦ διαστήματος περιεκλύεσθαι. τοῦτον ἐξ ἁπάντων τῶν ἐν κύκλῳ κρίνοντες ἐπιτηδειότατον εἶναι τὸν τόπον ἐνησυχάσαι καὶ ἐνηρεμῆσαι, καὶ μόνῃ τῇ ψυχῇ πρὸς μόνους ὁμιλῆσαι τοὺς νόμους, ἐνταυθοῖ κατέμειναν, καὶ τὰς ἱερὰς βίβλους λαβόντες, ἀνατείνουσιν ἅμ' αὐτοῖς καὶ τὰς χεῖρας εἰς οὐρανὸν, αἰτούμενοι τὸν Θεὸν μὴ διαμαρτεῖν τῆς προθέσεως· ὁ δ' ἐπινεύει ταῖς εὐχαῖς, ἵνα τὸ πλεῖστον ἢ καὶ τὸ σύμπαν γένος τῶν ἀνθρώπων ὠφελήσῃ, χρησόμενον εἰς ἐπανόρθωσιν βίου φιλοσόφοις καὶ παγκάλοις διατάγμασι. καθίσαντες δ' ἐν ἀποκρύφῳ, καὶ μηδενὸς παρόντος ὅτι μὴ τῶν τῆς φύσεως μερῶν, γῆς, ὕδατος, ἀέρος, οὐρανοῦ, περὶ ὧν πρῶτον τῆς γενέσεως ἔμελλον ἱεροφαντήσειν· (κοσμοποιΐα γὰρ ἡ τῶν νόμων ἐστὶν ἀρχή·) καθάπερ ἐνθουσιῶντες προεφήτευον οὐκ ἄλλα ἄλλοι, τὰ δ' αὐτὰ πάντες ὀνόματα καὶ ῥήματα, ὥσπερ ὑποβολέως ἑκάστοις ἀοράτως ἐνηχοῦντος. καίτοι τίς οὐκ οἶδεν, ὅτι πᾶσα μὲν διάλεκτος, ἡ δ' Ἑλληνικὴ διαφερόντως πλουτεῖ, καὶ ταυτὸν ἐνθύμημα οἷόν τε μεταφράζοντα καὶ παραφράζοντα σχηματίσαι πολλαχῶς, ἄλλοτε ἀλλοίας ἐφαρμόζοντα λέξεις· ὅπερ ἐπὶ ταύτης τῆς νομοθεσίας οὔ φασι συμβῆναι, συνενεχθῆναι δ' εἰς ταυτὸ κύρια κυρίοις ὀνόμασι τὰ Ἑλληνικὰ τοῖς Χαλδαϊκοῖς, ἐναρμοσθέντα εὖ μάλα τοῖς δηλουμένοις πράγμασιν. ὃν γὰρ τρόπον οἶμαι γεωμετρίας καὶ διαλεκτικῆς τὰ σημαινόμενα, ποικιλίαν ἑρμηνείας οὐκ ἀνέχεται, μένει δ' ἀμετάβλητος ἡ ἐξ

ἀρχῆς τεθεῖσα· τὸν αὐτὸν (ὡς ἔοικε) τρόπον καὶ οὗτοι συντρέχοντα τοῖς πράγμασιν ὀνόματα ἐξεῦρον, ἅπερ δὴ μόνα μάλιστα σαφῶς ἔμελλεν ἐμφαντικῶς τὰ δηλούμενα. σαφεστάτη δὲ τούτου πίστις· ἐάν τε Χαλδαῖοι τὴν Ἑλληνικὴν γλῶτταν, ἐάν τε Ἕλληνες τὴν Χαλδαίων ἀναδιδαχθῶσι, καὶ ἀμφοτέραις ταῖς γραφαῖς ἐντύχωσι, τῇ τε Χαλδαϊκῇ καὶ τῇ διερμηνευθείσῃ, καθάπερ ἀδελφὰς, μᾶλλον δ' ὡς μίαν καὶ τὴν αὐτὴν ἔν τε τοῖς πράγμασι καὶ τοῖς ὀνόμασι τεθήπασι καὶ προσκυνοῦσιν, οὐχ ἑρμηνεῖς ἐκείνους, ἀλλ' ἱεροφάντας καὶ προφήτας προσαγορεύοντες, οἷς ἐξεγένετο συνδραμεῖν λογισμοῖς εἰλικρινέσι τῷ Μωσέως καθαρωτάτῳ πνεύματι.

Fl. Josephus Antiq. Jud. l.12. c.2. p.389. Edit. Gen.

ΕΡομένου δ' αὐτὸν (scil. Demetrium Phalereum) ποτὲ τοῦ Πτολεμαίου, πόσας ἤδη μυριάδας ἔχει συνειλεγμένας βιβλίων, τὰς μὲν ὑπαρχόντων εἶναι περὶ εἴκοσι, ὀλίγου δὲ χρόνου, εἰς πεντήκοντα συναθροίσειν, μεμηνῦσθαι δ' ἔλεγεν αὐτῷ πολλὰ εἶναι καὶ παρὰ τοῖς Ἰουδαίοις τῶν παρ' αὐτοῖς νομίμων συγγράμματα, σπουδῆς ἄξια καὶ τῆς Βασιλέως βιβλιοθήκης, ἃ τοῖς ἐκείνων χαρακτῆρσι καὶ τῇ διαλέκτῳ γεγραμμένα, πόνον αὐτοῖς οὐκ ὀλίγον παρέξειν εἰς τὴν Ἑλληνικὴν μεταβαλλόμενα γλῶσσαν. ——— οὐδὲν οὖν ἔλεγε κωλύειν καὶ ταῦτα μεταβαλόντα (δύναται γὰρ τῆς εἰς ταῦτα χορηγίας εὐπορεῖν) ἔχειν ἐν τῇ βιβλιοθήκῃ καὶ τὰ παρ' ἐκείνοις. δόξας οὖν ὁ Βασιλεὺς ἄριστα τὸν Δημήτριον φιλοτιμούμενον

μενον περὶ τὸ πλῆθος αὐτῷ τῶν βιβλίων ὑποτίθεσθαι, γράφει τῷ τῶν Ιουδαίων ἀρχιερεῖ ταῦτα γίνεσθαι. Αρισταῖος δέ τις φίλος ὢν ἐν τοῖς μάλιστα τῷ βασιλεῖ, καὶ σπουδαζόμενος ὑπ' αὐτοῦ διὰ μετριότητα, πολλάκις μὲν καὶ πρότερον ἔγνω παρακαλέσαι τὸν βασιλέα, ὅπως ἀπολύσῃ τοὺς Ιουδαίους, ὅσοι κατὰ τὴν βασιλείαν ἦσαν αὐτοῦ. καιρὸν δ' ἐπιτήδειον εἶναι τοῦτον δοκιμάσας τῆς δεήσεως &c. (vide ſis Ariſtæi petitionem, edictumque Philadelphi pro Judæis liberandis p. 390. item mutuas inter Ptol. Philadelphum & Eleazarum Judæorum Pontificem Epiſtolas p. 391, 392, &c.) —— p. 395. Παραγενομένων δὲ εἰς τὴν Αλεξάνδρειαν (τῶν πρεσβέων ſcil. Ανδρέου καὶ Αρισταίου,) ἀκούσας Πτολεμαῖος τὴν παρουσίαν αὐτῶν, καὶ τοὺς ἑβδομήκοντα τῶν πρεσβυτέρων ἐληλυθότας, εὐθὺς μεταπέμπεται τὸν Ανδρέαν καὶ τὸν Αρισταῖον τοὺς πρέσβεις. οἱ δὲ ἀφικόμενοι τάς τε ἐπιστολάς, ἃς ἐκόμιζον αὐτῷ παρὰ τοῦ Αρχιερέως (τοῦ Ελεαζάρου,) ἀπέδωκαν, καὶ ὅσα φράζειν ἀπὸ λόγων ἐπύθετο, ταῦτα ἐδήλωσαν. σπεύδων δ' ἐντυχεῖν τοῖς ἀπὸ τῶν Ιεροσολύμων ἥκουσι πρεσβυτέροις ἐπὶ τὴν ἑρμηνείαν τῶν νόμων, τοὺς ἄλλους, οὓς χρειῶν ἕνεκα παρεῖναι συνέβαινεν, ἐκέλευσεν ἀπολῦσαι, παράδοξον τοῦτο ποιῶν καὶ παρὰ τὸ ἔθος. —— τότε τοίνυν ἀπολύσας ἐκείνους, τοὺς πεμφθέντας ὑπὸ Ελεαζάρου περιέμενεν. ὡς δὲ παρῆλθον μετὰ καὶ τῶν δώρων οἱ γέ-

εροντες, ἃ τῷ βασιλεῖ κομίσαι ὁ ἀρχιερεὺς αὐτοῖς ἔδωκε, καὶ τῶν διφθερῶν, αἷς ἐγγεγραμμένους εἶχον τοὺς νόμους χρυσοῖς γράμμασιν, ἐπηρώτησεν αὐτοὺς περὶ τῶν βιβλίων, ὡς δ' ἀποκαλύψαντες τῶν ἐνειλημάτων ἀπέδειξαν αὐτῷ, θαυμάσας ὁ βασιλεὺς τῆς ἰσχνότητος τοὺς ὑμένας, καὶ τῆς συμβολῆς τὸ ἀνεπίγνωστον, (οὕτω γὰρ ἥρμοστο,) καὶ τοῦτο ποιήσας χρόνῳ πλείονι, χάριν εἶπεν ἔχειν αὐτοῖς τε ἐλθοῦσι, καὶ μείζονα τῷ πέμψαντι, περὶ δὲ πάντων τῷ Θεῷ, οὗ τοὺς νόμους εἶναι συμβέβηκεν. —— p. 396. διελθουσῶν δὲ τριῶν ἡμερῶν, παραλαβὼν αὐτοὺς ὁ Δημήτριος, καὶ διελθὼν τὸ ἑπταστάδιον χῶμα τῆς θαλάσσης πρὸς τὴν νῆσον, καὶ διαβὰς πρὸς τὴν γέφυραν, προσελθὼν ἐπὶ τὰ βόρεια μέρη, συνέδριον ἐποιήσατο ἐν τῷ παρὰ τὴν ἠϊόνα κατεσκευασμένῳ οἴκῳ, πρὸς διάσκεψιν πραγμάτων ἠρεμίας καλῶς ἔχοντι. ἀγαγὼν οὖν αὐτοὺς ἐκεῖ παρεκάλει πάντων, ὧν ἂν δεηθεῖεν εἰς τὴν ἑρμηνείαν τῶν νόμων, παρόντων, ἀκωλύτως ἐπιτελεῖν τὸ ἔργον. οἱ δ' ὡς ἔνι μάλιστα φιλοτίμως καὶ φιλοπόνως τὴν ἑρμηνείαν ἀκριβῆ ποιούμενοι, μέχρι μὲν ὥρας ἐνάτης πρὸς τοῦτο διετέλουν ὄντες. ἔπειτ' ἐπὶ τὴν τοῦ σώματος ἀπηλλάσσοντο θεραπείαν, ἀφθόνως αὐτοῖς τῶν πρὸς τὴν δίαιταν χορηγουμένων. —— πρωῒ δὲ πρὸς τὴν αὐλὴν παραγινόμενοι, καὶ τὸν Πτολεμαῖον ἀσπαζόμενοι, πάλιν ἐπὶ τὸν αὐτὸν ἀπῄεσαν τόπον. καὶ τῇ θαλάσσῃ τὰς χεῖρας ἀπονιπτόμενοι καὶ καθαίροντες αὐτοὺς, οὕτως ἐπὶ τὴν τῶν νόμων ἑρμηνείαν ἐτρέποντο. μεταγραφέντος δὲ τοῦ νόμου καὶ τοῦ κατὰ τὴν ἑρμηνείαν ἔργου τέλος ἐν ἡμέραις ἑβδομήκοντα καὶ δυσὶ λαβόντος,

βάντος, συναγαγὼν ὁ Δημήτριος τοὺς Ἰουδαίους ἅπαντας εἰς τὸν τόπον ἔνθα καὶ μετεβλήθησαν οἱ νόμοι, παρόντων καὶ τῶν ἑρμηνέων, ἀνέγνω τούτους. —— p. 397. τὸ δὲ πλῆθος ἀπεδέξατο μὲν καὶ τοὺς διασαφήσαντας πρεσβυτέρους τὸν νόμον· ἐπῄνεσαν δὲ καὶ τὸν Δημήτριον τῆς ἐπινοίας, ὡς μεγάλων ἀγαθῶν αὐτοῖς εὑρετὴν γεγενημένον. παρεκάλεσάν τε δοῦναι καὶ τοῖς ἡγουμένοις αὐτῶν ἀναγνῶναι τὸν νόμον. ἠξίωσάν τε πάντες, ὅτε ἱερεὺς καὶ τῶν ἑρμηνέων οἱ πρεσβύτεροι, καὶ τοῦ πολιτεύματος οἱ προεστηκότες, ἐπεὶ καλῶς τὰ τῆς ἑρμηνείας ἀπήρτισαι, καὶ διαμεῖναι ταῦθ' ὡς ἔχει καὶ μὴ μετακινεῖν αὐτά. ἁπάντων δὲ αὐτῶν ἐπαινεσάντων τὴν γνώμην, ἐκέλευσαν εἴ τις ἢ περιασόν τι προσγεγραμμένον ὁρᾷ τῷ νόμῳ, ἢ λεῖπον, πάλιν ἐπισκοποῦντα τοῦτο καὶ ποιοῦντα φανερὸν διορθοῦν, σωφρόνως τοῦτο πράττοντες, ἵνα τὸ κριθὲν ἅπαξ ἔχειν καλῶς, εἰς ἀεὶ διαμείνῃ.

Justinus Philos. ac Martyr in cohortatione ad Græcos p. 13. Edit. Paris.

Πτολεμαῖος ὁ τῆς Αἰγύπτου βασιλεύς, βιβλιοθήκην ἐν τῇ Ἀλεξανδρείᾳ κατασκευάσας, καὶ πανταχόθεν συναγαγὼν βιβλία, καὶ πληρώσας αὐτήν, ἔπειτα μαθὼν ὅτι ἀρχαίας ἱστορίας τοῖς τῶν Ἑβραίων γράμμασι γεγραμμένας σώζεσθαι ἀκριβῶς συμβαίνει, γνῶναι τὰ γεγραμμένα βουλόμενος, σοφοὺς ἄνδρας ἑβδομήκοντα, τοὺς καὶ τὴν Ἑλλήνων καὶ Ἑβραίων διάλεκτον εἰδότας, ἑρμηνεῦσαι αὐτοῖς τὰς βίβλους προσέταξεν, ἀπὸ τῆς Ἱερουσαλὴμ μεταστειλάμενος· καὶ ἵνα πάσης ὀχλήσεως

ἐκτὸς

ἐκτὸς ὄντες θᾶττον ἑρμηνεύσωσι, προσέταξεν αὐτοῖς μὴ ἐν αὐτῇ τῇ πόλει, ἀλλὰ ἀπὸ ἑπτὰ σταδίων, ἔνθα τὴν Φάρον ᾠκοδομῆσθαι συμβαίνει, ἰσαρίθμους τῶν ἑρμηνευόντων οἰκίσκους γενέσθαι μικροὺς, ἐπὶ τῷ ἕκαστον ἰδίᾳ καθ᾽ ἑαυτὸν τὴν ἑρμηνείαν πληρῶσαι· προστάξας τοῖς ἐφεστῶσιν ὑπηρέταις, πάσης μὲν αὐτοὺς θεραπείας τυγχάνειν, εἴργεσθαι δὲ τῆς πρὸς ἀλλήλους ὁμιλίας, ἵνα τὸ τῆς ἑρμηνείας ἀκριβὲς, καὶ διὰ τῆς τούτων συμφωνίας γνωσθῆναι δυνηθῇ. ἐπεὶ δὲ ἔγνω τοὺς ἑβδομήκοντα ἄνδρας μὴ μόνον τῇ αὐτῇ διανοίᾳ, ἀλλὰ καὶ ταῖς αὐταῖς λέξεσι χρησαμένους, καὶ μηδὲ ἄχρι μιᾶς λέξεως τῆς πρὸς ἀλλήλους συμφωνίας διημαρτηκότας, ἀλλὰ τὰ αὐτὰ καὶ περὶ τῶν αὐτῶν γεγραφότας, ἐκπλαγεὶς, καὶ θείᾳ δυνάμει τὴν ἑρμηνείαν γεγράφθαι πιστεύσας, πάσης μὲν τιμῆς ἀξίους αὐτοὺς, ὡς θεοφιλεῖς ἄνδρας διέγνω· μετὰ πολλῶν δὲ δώρων αὐτοὺς εἰς τὴν ἑαυτῶν πατρίδα ἐπανελθεῖν προσέταξε· τὰς δὲ βίβλους θαυμάσας (ὡς εἰκὸς) καὶ ἐκθειάσας, ἐκεῖσε ἀνέθηκε. ταῦτα οὐ μῦθος ὑμῖν, ὦ ἄνδρες Ἕλληνες, οὐδὲ πεπλασμένας ἱστορίας ἀπαγγέλλομεν· ἀλλ᾽ αὐτοὶ ἐν τῇ Ἀλεξανδρείᾳ γενόμενοι, καὶ τὰ ἴχνη τῶν οἰκίσκων ἐν τῇ Φάρῳ ἑωρακότες ἔτι σωζόμενα, καὶ παρὰ τῶν ἐκεῖ, ὡς τὰ πάτρια παρειληφότων ἀκηκοότες, ταῦτα ἀπαγγέλλομεν.

Idem in 2da pro Christianis Apologia. p.72. Edit. Paris.

ΟΤΕ δὲ Πτολεμαῖος ὁ Αἰγυπτίων βασιλεὺς βιβλιοθήκην κατεσκεύασε &c. —— προσέπεμψε τῷ τῶν Ἰουδαίων τότε βασιλεύοντι Ἡρώδῃ, ἀξιῶν δια-

πεμφθῆναι

πεμφθῆναι αὐτῷ τὰς βίβλους τῶν προφητειῶν. καὶ ὁ μὲν Βασιλεὺς Ηρώδης τῇ προειρημένῃ Ἑβραΐδι αὐτῶν φωνῇ γεγραμμένας διεπέμψατο &c.

Idem in Dialogo cum Tryphone Judæo. p. 297. Edit. Paris.

ΑΛΛ᾽ οὐχὶ τοῖς διδασκάλοις ὑμῶν πείθομαι, μὴ συντεθειμένοις καλῶς ἐξηγεῖσθαι τὰ ὑπὸ τῶν παρὰ Πτολεμαίῳ τῷ Αἰγυπτίων γενομένῳ βασιλεῖ ἑβδομήκοντα πρεσβυτέρων· ἀλλ᾽ αὐτοὶ ἐξηγεῖσθαι πειρῶνται· καὶ ὅτι πολλὰς γραφὰς τέλεον περιεῖλον ἀπὸ τῶν ἐξηγήσεων τῶν γεγενημένων ὑπὸ τῶν παρὰ Πτολεμαίῳ γεγενημένων πρεσβυτέρων, —— εἰδέναι ὑμᾶς βούλομαι.

Irenæus Lugdun. adversus Hæreses. l. 3. c. 25.

PRius enim quam Romani possiderent regnum suum, adhuc Macedonibus Asiam possidentibus, Ptolemæus Lagi filius cupiens eam Bibliothecam quæ à se fabricata esset in Alexandria, omnium hominum dignis conscriptionibus ornare, petiit à Hierosolymitis in Græcum sermonem interpretatas habere scripturas eorum. Illi vero (obediebant enim tunc adhuc Macedonibus) eos quos habebant perfectiores scripturarum intellectores, & utriusque loquelæ, Septuaginta seniores miserunt Ptolemæo, facturos hoc quod ipse voluisset. Ille autem experimentum eorum sumere volens, & metuens ne forte consentientes eam veritatem quæ esset in scripturis, absconderent per interpretationem, separans eos ab invicem, jussit omnes eandem interpretari

terpretari ſcripturam, & hoc in omnibus libris fecit. Convenientibus autem ipſis in unum apud Ptolemæum, & comparantibus ſuas interpretationes, Deus glorificatus eſt, & ſcripturæ vere divinæ creditæ ſunt, omnibus eaſdem & eiſdem verbis & eiſdem nominibus recitantibus ab initio uſque ad finem; uti & præſentes Gentes cognoſcerent, quoniam per aſpirationem Dei interpretatæ ſunt ſcripturæ, & non eſſe mirabile Deum hoc in eis operatum, quando in ea captivitate populi, quæ facta eſt à Nabuchodonoſor, corruptis ſcripturis, & poſt LXX annos Judæis deſcendentibus iu regionem ſuam, & poſt deinde temporibus Artaxerxis Perſarum regis, inſpiravit Heſdræ ſacerdoti tribus Levi, præteritorum prophetarum omnes rememorare ſermones, & reſtituere populo eam legem, quæ data eſſet per Moyſem. Cum tanta igitur veritate & gratia Dei interpretatæ ſint ſcripturæ, ex quibus præparavit, & reformavit Deus fidem noſtram, quæ in Filium ejus eſt, & ſervavit nobis ſimplices ſcripturas in Ægypto: —— & hæc earum ſcripturarum interpretatio, priuſquam Dominus noſter deſcenderet, facta ſit, & antequam Chriſtiani oſtenderentur, interpretata ſit: (Natus eſt enim Dominus noſter, circa primum & quadrageſimum annum Auguſti imperii, multo autem vetuſtior fuit Ptolemæus, ſub quo interpretatæ ſunt ſcripturæ:) vere impudorati & audaces oſtenduntur, qui nunc volunt aliter interpretationes facere, quando ex ipſis ſcripturis arguuntur à nobis, & in fidem adventus Filii Dei concluduntur. Firma eſt autem, & non ficta, & ſola vera, quæ ſecundum nos eſt, fides,

mani-

manifestam ostensionem habens ex his scripturis, quæ interpretatæ sunt illo modo quo prædiximus, & Ecclesiæ annunciatio sine interpolatione. Etenim Apostoli cum sint his omnibus vetustiores, consonant prædictæ Interpretationi, & interpretatio consonat Apostolorum traditioni. Etenim Petrus, & Joannes, & Matthæus, & Paulus, & reliqui deinceps, & horum sectatores, Prophetica omnia ita annuntiaverunt, quemadmodum Seniorum interpretatio continet. Unus enim & idem Spiritus Dei, qui in Prophetis quidem præconavit, quis & qualis esset adventus Domini, in Senioribus autem interpretatus est bene, quæ bene prophetata fuerant: ipse & in Apostolis annunciavit plenitudinem temporum adoptionis venisse, & proximasse regnum cælorum, & inhabitare intra homines credentes in eum, qui ex Virgine natus est Emanuel.

Clemens Alexandrinus Stromatum l. 1. p. 250. Edit. Lugduno-Batav. p. 341, 342. Edit. Paris.

Ἑρμηνευθῆναι δὲ τὰς γραφὰς τάς τε τοῦ νόμου, καὶ τὰς προφητικὰς, ἐκ τῆς τῶν Ἑβραίων διαλέκτου εἰς τὴν Ἑλλάδα γλῶτταν φασὶν ἐπὶ βασιλέως Πτολεμαίου τοῦ Λάγου· ἢ (ὥς τινες) ἐπὶ τοῦ Φιλαδέλφου ἐπικληθέντος, τὴν μεγίστην φιλοτιμίαν εἰς τοῦτο προσενεγκαμένου Δημητρίου τοῦ Φαληρέως, καὶ τὰ περὶ τὴν ἑρμηνείαν ἀκριβῶς πραγματευσαμένου. ἔτι γὰρ Μακεδόνων τὴν Ἀσίαν κατεχόντων, φιλοτιμούμενος ὁ βασιλεὺς τὴν ἐν Ἀλεξανδρείᾳ πρὸς αὐτὸν γενομένην βιβλιοθήκην πάσαις κατα-

κατακοσμῆσαι γραφαῖς, ἠξίωσε καὶ τοὺς Ἱεροσολυμίτας τὰς παρ' αὐτοῖς προφητείας εἰς τὴν Ἑλλάδα διάλεκτον ἑρμηνεῦσαι. οἱ δὲ, ἅτε ἔτι ὑπακούοντες Μακεδόσι, τῶν παρὰ σφίσιν εὐδοκιμωτάτων, περὶ τὰς γραφὰς ἐμπείρους, καὶ τῆς Ἑλληνικῆς διαλέκτου εἰδήμονας, ἑβδομήκοντα πρεσβυτέρους ἐκλεξάμενοι, ἀπέστειλαν αὐτῷ μετὰ καὶ τῶν θείων βίβλων· ἑκάστου δὲ ἐν μέρει κατ' ἰδίαν ἑκάστην ἑρμηνεύσαντος προφητείαν, συνέπνευσαν αἱ πᾶσαι ἑρμηνεῖαι συναντιβληθεῖσαι, καὶ τὰς διανοίας καὶ τὰς λέξεις. Θεοῦ γὰρ ἦν βούλημα μεμελετημένον εἰς Ἑλληνικὰς ἀκοάς. οὐ δὴ ξένον ἐπιπνοίᾳ Θεοῦ, τοῦ τὴν προφητείαν δεδωκότος, καὶ τὴν ἑρμηνείαν, οἱονεὶ Ἑλληνικὴν προφητείαν, ἐνεργεῖσθαι.

Tertullianus Apologet. c. 18.

PTolemæorum eruditiſſimus (quem Philadelphum ſupernominant) & omnis literaturæ ſagaciſſimus, cum ſtudio bibliothecarum Piſiſtratum (ut opinor) æmularetur, inter cætera memoriarum, quibus aut vetuſtas aut curioſitas aliqua ad famam patrocinabatur, ex ſuggeſtu Demetrii Phalerei Grammaticorum tunc probatiſſimi, cui præfecturam mandaverat, libros à Judæis quoque poſtulavit, proprias ſcilicet atque vernaculas litteras, quas ſoli habebant. —— Sed ne notitia vacaret, hoc quoque Ptolemæo à Judæis ſubſcriptum eſt, ſeptuaginta duobus Interpretibus indultis. —— Affirmavit hæc vobis etiam Ariſtæas, ita in Græcum Stylum ex aperto monimenta reliquit.

Euſe-

Eusebius Cæsariensii Præpar. Evang. l.8. c.1. p.349. Edit. Parif.

Θεὸς αὐτὸς ὁ τῶνδε τῶν ἀγαθῶν αἴτιος, προλαβὼν τὸ μέλλον ὡς ἂν Θεὸς τῇ προγνώσει, ταῖς περὶ τοῦ πάντων ἀνθρώπων οὐκ εἰς μακρὸν ἀναφανησομένου Σωτῆρος —— προρρήσεσιν ἀποκαλυφθῆναι τοῖς πᾶσι, εἰς φῶς τε ἐλθεῖν, ἐπ᾽ ἀκριβὲς μεταβληθείσας, δημοσίαις τε βιβλιοθήκαις ἀνατεθείσας, διοικεῖται, βασιλεῖ Πτολεμαίῳ τοῦτο πρᾶξαι κατὰ νοῦν ἐμβαλών, εἰς προπαρασκευὴν (ὡς ἔοικε) τὴν τῶν ἐθνῶν ἁπάντων ὅσον οὔπω μελλούσης ἐξ αὐτῆς ἔσεσθαι μεταλήψεως. ὧν γὰρ οὐκ ἂν ἄλλως ἐτύχομεν παρὰ Ἰουδαίων, ἀποκρυψάντων ἂν τὰ παρ᾽ αὐτοῖς λόγια διὰ τὸν πρὸς ἡμᾶς φθόνον· τούτων ἐκ τῆς θεόθεν οἰκονομηθείσης ἑρμηνείας ἠξιώθημεν, πρὸς τῶν παρ᾽ αὐτοῖς ἐπί τε συνέσει καὶ τῇ πατρίῳ παιδείᾳ δεδοκιμασμένων ἀνδρῶν, μεταβληθέντων. γράφει δὲ ταῦτα Ἀρισταῖος, ἀνὴρ λόγιος μὲν ἄλλως, οὐ μὴν ἀλλὰ καὶ παρατυχὼν τοῖς πραχθεῖσι κατὰ τὸν δεύτερον Πτολεμαῖον, τὸν ἐπικληθέντα Φιλάδελφον, καθ᾽ ὃν τὰ τῆς ἑρμηνείας τῶν Ἰουδαϊκῶν γραφῶν, διὰ σπουδῆς τοῦ βασιλέως γενόμενα, τῶν κατὰ τὴν Ἀλεξανδρείαν βιβλιοθηκῶν ἠξιώθη.

Athanasius in Synopsi S. Scripturæ. tomo 2. p.156. Edit Parif.

Πρώτη ἐστὶν ἡ τῶν οβ ἑρμηνευσάντων [παράδοσις.] οὗτοι Ἑβραῖοι ὄντες, ἐξελέγησαν ἀπὸ ἑκάστης φυλῆς ἕξ, καὶ ἡρμήνευσαν τὴν θείαν γραφὴν ἐπὶ Πτολεμαίου βασιλέως τοῦ Φιλαδέλφου, πρὸ διακοσίων τριάκοντα

ἐνιαυτῶν τῆς κατὰ σάρκα γενήσεως τοῦ Κυρίου ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ.

Cyrillus Hierosolymitanus Cateches. p.36,37. Edit. Parif.

Πτολεμαῖος ὁ Φιλάδελφος, φιλολογώτατος γενόμενος βασιλεὺς, τὰς κατὰ πανταχοῦ βίβλους συναθροίζων, παρὰ Δημητρίου τοῦ Φαληρέως τοῦ τῆς βιβλιοθήκης προεστῶτος, περὶ τῶν νομικῶν καὶ προφητικῶν θείων γραφῶν ἐπακούσας, καὶ πολὺ κάλλιον κρίνας, οὐ παρὰ ἀκόντων ἀναγκαστῶς τὰ βιβλία κτήσασθαι, ἀλλ' ἐξιλεώσασθαι δώροις μᾶλλον καὶ φιλίᾳ τοὺς ἔχοντας· καὶ γινώσκων ὅτι τὸ μὲν ἀναγκαστὸν δολοῦται, πολλάκις ἀπροαιρέτως διδόμενον· τὸ δ' ἐκ προαιρέσεως διδόμενον, σὺν ἀληθείᾳ τοῖς πᾶσι δωρεῖται, Ἐλεαζάρῳ τῷ τότε ἀρχιερεῖ, πλεῖστα δῶρα πέμψας εἰς τὸν ἐνταῦθα τῶν Ἱεροσολύμων ναὸν, ἓξ κατὰ φυλὴν τῶν δώδεκα τοῦ Ἰσραὴλ φυλῶν πρὸς ἑαυτὸν εἰς ἑρμηνείαν ἐποίησεν ἀποστεῖλαι· εἶτα καὶ τοῦ θείας εἰ μὴ τὰς βίβλους ἔτι λαμβάνων ἀπόπειραν· καὶ τὸ μὴ συνδυάσαι πρὸς ἀλλήλους τοὺς ἀποσταλέντας ὑποπτεύσας, ἐν τῇ λεγομένῃ Φάρῳ τῇ πρὸς Ἀλεξάνδρειαν κειμένῃ, τῶν παραγενομένων ἑρμηνευτῶν, ἑκάστῳ ἴδιον οἶκον ἀπονείμας, ἑκάστῳ πάσας τὰς γραφὰς ἐπέτρεψεν ἑρμηνεῦσαι. τούτων δὲ ἐν ἑβδομήκοντα καὶ δύο ἡμέραις πληρωσάντων τὰς ὁμοῦ πάντων ἑρμηνείας κατὰ διαφόρους οἴκους ἀλλήλοις μὴ προσιέντες, ἐποίησε τὸ συνάγωγον ἐπὶ τὸ αὐτό. οὐ μόνον ἐν νοήμασιν, ἀλλὰ καὶ ἐν λέξεσιν εὗρεν συμφωνοῦντας. οὐ γὰρ εὑρεσιλογία καὶ κατασκευὴ σοφι-

σμάτων

σμάτων ἀνθρωπίνων ἦν τὸ γινόμενον, ἀλλ' ἐκ πνεύματος ἁγίου ἡ τῷ ἁγίῳ πνεύματι λαληθεισῶν θείων γραφῶν ἑρμηνεία συνετελεῖτο.

Epiphanius Cyprius libro de Menſuris & Ponderibus. §. 3. tom. 2. Edit. Pariſ.

Ἀφ' ἑαυτῶν γὰρ οἱ ἑβδομηκονταδύο ἑρμηνευταὶ ταύτας τὰς λέξεις προσέθηκαν, οὐκ εἰς μάτην, ἀλλὰ μᾶλλον εἰς ὠφέλειαν. ταῖς γὰρ ἐλλιπῶς ἐχούσαις λέξεσι προστεθεικότες εἰς σαφήνειαν, τὴν ἀνάγνωσιν παρήγαγον· ὥστε ὑπολαμβάνειν ἡμᾶς, καὶ εὐμοίρους αὐτοὺς γεγενῆσθαι πνεύματος ἁγίου. ὧν γὰρ οὐκ ἦν χρεία, διαπολογεῖν παρῆκαν. ὅπου δὲ χωλὸν ἐδόκει τὸ ῥῆμα εἶναι, εἰς Ἑλληνικὴν διάλεκτον μεταφερόμενον, ἐκεῖ τὴν προσθήκην ἐποιήσαντο. θαυμάσαι δὲ ἔστιν ἐπὶ τούτῳ, καὶ μὴ τολμᾷν μέμψιν ἐπάγειν, ἀλλὰ μᾶλλον ἔπαινον, ὡς ἐκ βουλῆς Θεοῦ γεγενημένον συνιέναι τὴν εὐλαβῆ. ἑβδομηκονταδύο γὰρ ὄντες τὸν ἀριθμὸν, καὶ ἐν τῇ Φαρίᾳ νήσῳ ——— ἀντικρὺ τῆς Ἀλεξανδρείας ἐν λϛ καὶ ἓξ οἰκίσκοις, ζυγὴ ζυγὴ κατ' οἰκίσκον, ἀπὸ ἕωθεν ἕως ἑσπέρας συγκλειόμενοι, καὶ τὸ ἑσπέρας ἐν λϛ σκαφιδίοις περαιούμενοι, εἰς τὸ τοῦ Πτολεμαίου Φιλαδέλφου παλάτιον, καὶ μετ' αὐτοῦ ἑστιώμενοι, καὶ κατὰ ζυγὴν ἐν κοιτῶσι λϛ καθεύδοντες, εἰς τὸ μὴ συνδιάσαι μετ' ἀλλήλων, ἀλλ' ἀνοθεύτως ἑρμηνεῦσαι, οὕτως διετέλουν. Τοὺς γὰρ προειρημένους λϛ οἰκίσκους ὁ ῥηθεὶς Πτολεμαῖος κατασκευάσας ἐν τῷ πέραν εἰς τὴν νῆσον, διπλοῦς τε αὐτοὺς ποιήσας, δύο δύο ἐνέκλεισεν, (ὡς ἔφην) καὶ παῖδας

δύο

δύο ὑπηρετεῖν αὐτοῖς ἅμα ἐνέκλειεν, ὀψοποιΐας ἕνεκεν, καὶ ὑπηρεσίας, μετὰ καὶ ταχυγράφων. ἀλλ' οὔτε θυρίδας τοῖς οἰκίσκοις ἐκείνοις ἐκ τῶν τοίχων ἐποίησεν, ἀλλ' ἄνωθεν ἐκ τῶν δωμάτων τὰς καλουμένας ἀναφωτίδας ἀνέωξεν. οἱ δὲ οὕτως διάγοντες ἀπὸ πρωΐθεν ἕως ἑσπέρας ὑπὸ κλεῖδα συγκεκλεισμένοι οὕτως ἡρμήνευσαν. ἑκάστῃ δὲ ζυγῇ βίβλος μία ἐπεδίδοτο· ὡς εἰπεῖν, ἡ βίβλος τῆς τοῦ κόσμου γενέσεως μιᾷ ζυγῇ, ἡ Ἔξοδος τῶν υἱῶν Ἰσραὴλ τῇ ἄλλῃ ζυγῇ, Λευϊτικὸν τῇ ἄλλῃ, καὶ καθεξῆς ἄλλη βίβλος τῇ ἄλλῃ. —— §. 6. Ὅτε δὲ ἐτελειώθησαν, ἐκαθέσθη ὁ βασιλεὺς ἐπὶ θρόνου ὑψηλοῦ, καὶ λϛ ἀναγνῶσται ἔχοντες ἑκάστης βίβλου τὰ λϛ ἰσότυπα, καὶ εἷς ἔχων τῆς βίβλου τῆς Ἑβραϊκῆς ἀντίγραφον. ἑνὸς δὲ ἀναγινώσκοντος ἀναγνώστου, καὶ τῶν ἄλλων ἐπεχόντων, οὐκ εὑρέθη διαφωνία. ἀλλὰ Θεοῦ θαυμάσιον ἔργον εἰς τὸ γνωσθῆναι, ὅτι πνεύματος ἁγίου ἔχοντες δωρεὰν ἐκεῖνοι οἱ ἄνδρες, ὁμοφώνησαν ἐν τῇ ἐρήμῳ, καὶ ὅπου προσετέθειτο λόγος, ὑπὸ πάντων εὑρέθη προστεθειμένος. ὅπου δὲ ἀφείλοντο, πάντες ἐπίσης εὑρέθησαν ἀφελόμενοι. καὶ ὧν μὲν ἀφείλοντο οὐκ ἔστι χρεία, ὧν δὲ οὐκ ἀφείλοντο, ἐστὶ χρεία. —— §. 9. Καὶ πρῶτοι μὲν ἑρμηνευταὶ γεγόνασι τῆς αὐτῆς θείας γραφῆς, ἀπὸ Ἑβραϊκῆς διαλέκτου εἰς Ἑλληνίδα, ἑβδομηκονταδύο ἄνδρες τὸν ἀριθμόν, τὴν αὐτὴν πρώτην ἑρμηνείαν ἐπὶ Πτολεμαίου τοῦ Φιλαδέλφου ἑρμηνεύσαντες. οἵτινες ἐξελέγησαν ἐκ τῶν δώδεκα φυλῶν τοῦ Ἰσραήλ, ἓξ ἄνδρες κατὰ φυλήν, ὡς ἐξέδωκεν Ἀρισταῖος ἐν τῷ αὐτοῦ συντάγματι. —— Αὐτοὶ (scil.

Judæi)

Judæi) δὲ δεξάμενοι καὶ τὴν ἐπιστολὴν (viz. Ptol. Philadelphi) καὶ τὰ δῶρα ἀσμένως, διὰ χαρᾶς ἔσχον σφόδρα. καὶ ἀμελητὶ χρυσέοις γράμμασιν Ἑβραϊκοῖς τὰς βίβλους μεταγραψάμενοι τὰς ἤδη μοι προτεταγμένας, ἀπέστειλαν κβ μὲν τὰς ἐνδιαθέτους, ἑβδομηκονταδύο δὲ τὰς ἀποκρύφους. ὁ δὲ βασιλεὺς κομισάμενος καὶ ἐντυχὼν, καὶ μὴ δυνάμενος ἀναγνῶναι, τῶν στοιχείων Ἑβραϊκῶν ὑπαρχόντων, καὶ διαλέκτῳ τῇ Ἑβραϊκῇ γεγραμμένων, δευτέραν ἐπιστολὴν ἀναγκάζεται αὐτοῖς γράψαι, καὶ αἰτῆσαι ἑρμηνευτὰς τοὺς δυναμένους αὐτῷ φράσαι τὰς βίβλους εἰς τὴν Ἑλληνικὴν διάλεκτον διὰ τῆς Ἑβραΐδος. ——— τότε τοὺς ἑβδομηκονταδύο ἑρμηνευτὰς ἐκλεξάμενοι, οἱ τῶν Ἑβραίων διδάσκαλοι ἀποστέλλουσι, κατὰ τὸν τύπον, ὃν ποτε ἐποίησε Μωϋσῆς, ἡνίκα ἀνῆλθεν εἰς τὸ ὄρος διὰ προστάγματος Κυρίου. ——— αὐτὸς δὲ διὰ τὴν πρὸς τὰς φυλὰς εἰρήνην, ἵνα μὴ ἐξ ἐνίων λάβῃ πέντε ἄνδρας, ἐξ ἄλλων ἕξ, καὶ ποιήσῃ στάσιν ἐν ταῖς φυλαῖς, διενοήθη μᾶλλον ἑβδομηκονταδύο παραλαβεῖν, καὶ τῷ ἀριθμῷ προσθεῖναι. τῷ αὐτῷ δὲ τρόπῳ (ὡς ἔφην) καὶ τούτους ἀπέστειλαν, οἵτινες ἡρμήνευσαν τὰς βίβλους ἐν τῇ Φαρίᾳ καλουμένῃ νήσῳ. καὶ οὕτως αἱ βίβλοι εἰς Ἑλληνίδα ἐκτεθεῖσαι ἀπετέθησαν ἐν τῇ πρώτῃ βιβλιοθήκῃ τῇ ἐν τῇ Βρουχίῳ οἰκοδομηθείσῃ.

Hieronymus Stridonensis, Præfatione in Pentateuchum Moysi. Epist. 104. Edit. Antuerp.

NEscio quis primus Auctor, septuaginta cellulas Alexandriæ mendacio suo extruxerit, quibus divisi, eadem scriptitarint: cum Aristeas,

risteas, ejusdem Ptolemæi ὑπερασπιστής, & multo post tempore Josephus, nihil tale retulerint: sed in una Basilica congregatos contulisse scribant, non prophetasse. Aliud est enim vatem, aliud est esse interpretem: ibi spiritus ventura prædicit, heic eruditio & verborum copia, ea quæ intelligit, transfert.

Idem in Procemio Quæstionum in Genesim. Epist. 155.

NEque vero LXX Interpretum, ut invidi latrant, errores arguimus: nec nostrum laborem, illorum reprehensionem putamus: cum illi Ptolemæo regi Alexandriæ, mystica quæque in scripturis sanctis prodere noluerint, & maxime ea quæ Christi adventum pollicebantur; ne viderentur Judæi & alterum Deum colere; quos ille Platonis sectator magni idcirco faciebat, quia unum Deum colere dicerentur. Sed & Evangelistæ, & Dominus quoque noster atque Salvator, necnon & Paulus Apostolus, multa quasi de veteri Testamento proferunt, quæ in nostris codicibus non habentur. Ex quo perspicuum est, illa magis vera esse exemplaria, quæ cum novi Testamenti autoritate concordant. Accedit ad hoc quoque, quod Josephus, qui LXX Interpretum proponit Historiam, quinque tantum ab iis libros Moysi translatos refert: quos nos quoque confitemur plusquam cæteros cum Hebraicis consonare.

Augustinus Hipponensis de civitate Dei l.18.c.42.

HUic autem succedens alius Ptolemæus, qui est appellatus Philadelphus ——— petivit ab Eleazaro tunc Pontifice, dari sibi scripturas,

quas

quas profecto audierat fama prædicante divinas: & ideo concupiverat habere in Bibliotheca, quam nobilissimam fecerat. Has ei cum idem Pontifex misisset Hebræas: post etiam ille interpretes postulavit, & dati sunt ei LXXII, de singulis duodecim tribubus seni homines, linguæ utriusque doctissimi, Hebrææ scilicet atque Græcæ. Quorum interpretatio ut Septuaginta vocetur, jam obtinuit consuetudo. Traditur sane tam mirabilem ac stupendum planeque divinum in eorum verbis fuisse consensum, ut cum ad hoc opus separatim singuli sederint: (ita enim eorum fidem Ptolemæo regi placuit explorare,) in nullo verbo, quod idem significaret, & tantundem valeret, vel in verborum ordine alter ab altero discreparet; sed tanquam si unus esset interpres, ita quod omnes interpretati sunt, unum erat, quoniam revera spiritus erat unus in omnibus.

Ibid. c. 43. Ex hac Septuaginta interpretatione etiam in Latinam linguam interpretatum est, quod Ecclesiæ Latinæ tenent. Quamvis non defuerit temporibus nostris Presbyter Hieronymus homo doctissimus & omnium trium linguarum peritus, qui non ex Græco sed ex Hebræo in Latinum eloquium easdem scripturas converterit. Sed ejus tantum literarum laborem, quamvis Judæi fateantur esse veracem, LXX vero interpretes in multis errasse contendant: tamen Ecclesiæ Christi tot hominum autoritati ab Eleazaro tunc Pontifice ad hoc tantum opus electorum, neminem judicant præferendum: quia etsi non in eis unus apparuisset spiritus sine dubitatione divinus: sed inter

ſe verba interpretationis ſuæ LXX docti more hominum contuliſſent, ut quod placuiſſet omnibus, hoc maneret, nullus eis unus interpres debuit anteponi. Cum vero tantum in eis ſignum divinitatis apparuit, profecto quiſquis alius illarum ſcripturarum ex Hebræa in quamlibet aliam linguam interpres eſt verax, aut congruit illis LXX interpretibus, aut ſi congruere non videtur, altitudo ibi Prophetica eſſe credenda eſt. Spiritus enim qui in Prophetis erat, quando illa dixerunt; idem ipſe erat etiam in Septuaginta viris, quando illa interpretati ſunt. Qui profecto autoritate divina & aliud dicere potuit, tanquam Propheta ille utrumque dixiſſet, (quia utrumque idem Spiritus diceret, & hoc ipſum aliter, ut ſi non eadem verba, idem tamen ſenſus bene intelligentibus diluceſceret,) & aliquid prætermittere & aliquid addere; etiam ut hinc oſtenderetur non humanam fuiſſe in illo opere ſervitutem, quam verbis debebat interpres, ſed divinam potius poteſtatem, quæ mentem replebat & regebat interpretis. —— Si igitur (ut oportet) nihil aliud intueamur in ſcripturis illis, niſi quid per homines dixerit Dei Spiritus, quicquid eſt in Hebræi codicibus, & non eſt apud interpretes LXX, noluit hoc per iſtos, ſed per illos Prophetas Dei Spiritus dicere. Quicquid vero eſt apud LXX, in Hebræis autem codicibus non eſt, per iſtos maluit, quam per illos idem Spiritus dicere, ſic oſtendens utroſque fuiſſe Prophetas. Quicquid porro apud utroſque invenitur, per utroſque dicere voluit unus atque idem Spiritus: ſed ita ut illi præcederent prophetando, iſti ſequerentur prophetice illos interpretando.

Joh.

Joh. Chrysostomus l. 1. adversus Judæos tom. 1. p. 443. Edit. Paris. Sed juxta Edit. Savilianam in libello, cui titulus, πρὸς τοὺς Ἰουδαΐζοντας tom. 6. p. 373.

Πτολεμαῖος ὁ Φιλάδελφος τὰς πανταχόθεν βιβλοὺς συναγαγὼν, καὶ μαθὼν ὅτι καὶ παρὰ Ἰουδαίοις εἰσὶ γραφαὶ περὶ Θεοῦ φιλοσοφοῦσαι καὶ πολιτείας ἀρίστης· μεταπεμψάμενος ἄνδρας ἐκ τῆς Ἰουδαίας, ἡρμήνευσεν αὐτὰς δι' ἐκείνων· καὶ ἀπέθετο εἰς τὸ τοῦ Σεράπιδος ἱερόν· (καὶ γὰρ ἦν Ἕλλην ὁ ἀνήρ·) καὶ μέχρι νῦν ἐκεῖ τῶν προφητῶν αἱ ἑρμηνευθεῖσαι βίβλοι μένουσι.

Hilarius Pictav. in 2dum Psalmum. p. 439. Edit. Basil.

Mediis legis temporibus, priusquam unigenitus Dei Filius ante secula manens Deus, Verbum homo nasceretur: poscente rege Ptolemæo, Septuaginta seniores libros veteris Testamenti ex Hebræis literis in Græcas transtulerunt. Erat autem jam à Mose antea institutum in Synagoga omni Septuaginta esse doctores. Nam idem Moses quamvis veteris Testamenti verba in literis condidisset: tamen separatim quædam ex occultis legis secretiora mysteria Septuaginta senioribus, qui doctores deinceps manerent, intimaverat. Doctrina ergo horum in posterum, sequæ ab ipso scriptore legis accepta, in hoc seniorum & numero & officio conservata est. Hi itaque seniores libros hos transferentes, & spiritualem secundum Mosi traditionem occultarum cognitionum scientiam adepti, ambigue lingua Hebraica dicta & varia quædam ex se nunciantia, secundum virtutes rerum certis & propriis verborum significationibus transtulerunt, doctri-

næ ſcientia multimodam illam ſermonum intelligentiam temperantes. Et ex eo fit, ut qui poſtea tranſtulerunt, diverſis modis interpretantes magnum gentibus attulerint errorem: dum occultæ illius à Moſe profectæ traditionis ignari, ea quæ ambigue lingua Hebraica commemorata ſunt, incertis ipſi judiciis ediderunt.

Theodoretus Epiſc. Cyri in præfatione Pſalmorum.

Ἐμοὶ δοκεῖ τολμηρὸν εἶναι τὰς ἀνέκαθεν ἐμφερομένας ἐπὶ Πτολεμαίου, τοῦ τῆς Αἰγύπτου μετὰ τὸν Ἀλέξανδρον βασιλεύσαντος, ἀνατρέπειν ἐπιγραφὰς, ἃς οἱ ἑβδομήκοντα πάντες πρεσβύτεροι μετέθεσαν εἰς τὴν Ἑλλάδα φωνὴν, ὡς καὶ τὴν ἄλλην ἅπασαν θείαν γραφήν. πρὸ πεντήκοντα δὲ καὶ ἑκατὸν τῆς ἑρμηνείας ἐνιαυτῶν, θείας ἀναπλησθεὶς χάριτος ὁ θαυμάσιος Ἔσδρας τὰς ἱερὰς ἀνέγραψε βίβλους, ὑπὸ τῆς τῶν Ἰουδαίων ἀμελείας, καὶ τῆς τῶν Βαβυλωνίων δυσσεβείας πάλαι διαφθαρείσας. εἰ δὲ κἀκεῖνος ὑπὸ τοῦ παναγίου πνεύματος τὴν τούτων ἀνενεώσατο μνήμην· καὶ οὗτοι, μὴ δίχα τῆς θείας ἐπιπνοίας, μετὰ πολλῆς συμφωνίας μετήνεγκαν ταύτας εἰς τὴν Ἑλλάδα φωνήν.

ADDENDA.

P. 110. l. 9. poſt συμβέβηκεν adjunge ex eodem Joſepho p. 395, 396. —— συνεστιαθῆναί τε αὐτῷ αὐτοὺς ἐκέλευσε. —— διαλιπὼν δὲ ὁ βασιλεὺς ἐφ᾽ ὅσον ἔδοξεν ἀποχρῶντα καιρὸν εἶναι, φιλοσοφεῖν ἤρξατο, καὶ ἕκαστον αὐτῶν λόγους ἐπηρώτα φυσικοὺς, καὶ πρὸς τὴν τῶν ζητουμένων θεωρίαν. ἀκριβῶς δ᾽ ἐκείνων παντὸς ὁτινοσοῦν ὃ λέγειν αὐτοῖς προβληθείη διασαφούντων, ἡδόμενος, τοῦτον ἐφ᾽ ἡμέρας ιβ συμπόσιον ἐποιήσατο. ὡς τῷ βουλομένῳ τὰ κατὰ μέρος γνῶναι τῶν ἐν τῷ συμποσίῳ ζητηθέντων, εἶναι μαθεῖν, ἀναγνόντι τὸ Ἀρισταίου βιβλίον ὃ συνέγραψε διὰ ταῦτα. —— διελθουσῶν δὲ τριῶν &c.

TESTIMONIA

ALIQUOT

SCRIPTORUM ORIENTALIUM

DE

LXXII *INTERPRETIBUS*

Eorumque Verſione.

TESTIMONIA ALIQUOT SCRIPTORUM ORIENTALIUM DE LXXII *INTERPRETIBUS* Eorumque Verſione.

Ex Præfatione in Pentateuchi Arabici bina exemplaria inter MSS. LAUDINA.

INterpretationum librorum prædictorum reperiebantur in manibus Judæorum ſex exemplaria, quæ omnia concinnavit & inter ſe contulit Origenes. Erat autem *Prima* Interpretatio operis hujus ita compoſiti & exarati Verſio LXXII Sapientum Hebræorum Tiberienſium, qui accerſiti ſunt à Ptolemæo Rege Ægypti, ut libros iſtos ex Hebraico in Græcum transferrent, ex Exemplari ſcil. iſto literis aureis exarato, quod eo tempore miſerunt Hebræorum Doctores ad Regem iſtum. Ille vero LXXII Sapientes in ædibus diſtinctis, ita ut ſingulis in cellis bini eſſent, incluſit, qui libros iſtos (uti dixi) interpretati ſunt, ita ut inter ſe dum conferebantur Verſiones eorum, convenirent prorſus, & ſimiles eſſe reperirentur ſine ulla diſcrepantia, redundantia vel defectu in ſenſu, adeoque ſecuræ eſſent ab omni objectione vel mutatione. Contigit autem hoc ante adventum *Chriſti* pluſquam * 100 annis. (* *Debet eſſe* 300.)

Interpretatio *Secunda*, erat Verſio Aquilæ Sinopenſis Pontici, qui tempore Adriani Regis floruit, poſt Interpretationem LXXII, annis 430, referente Epiphanio.

Interpretatio *Tertia*, erat Verſio Symmachi, qui è Samaritanorum doctis erat vixitque inter Judæos. Fuitque hoc tempore Severi Regis, poſt Aquilam annis circiter 50.

Interpretatio *Quarta*, Verſio Theodotionis Marcioniſtæ qui Sinopenſis etiam erat, floruitque tempore Commodi Secundi Regis, idque poſt Symmachum, annis prope 10.

Interpretatio *Quinta*, illa quæ *Quinta* appellatur; quæ reperta eſt una cum multis aliis libris in dolio in urbe Hierichunte tempore Antonini cognomento Getæ, filii Severi Regis.

Interpretatio *Sexta*, illa quæ *Sexta* audit, in dolio etiam reperta eſt in urbe Nicopoli, quæ prope Actium eſt, tempore Alexandri Mammææ.

Hæ Interpretationes cum in Origenis manus incidiſſent, ille animadverſa magna illa quæ inter eas erat in verbis diſcrepantia, cum ſenſu convenirent, eſſeque quæ redundarent alicubi & deficerent in ſola verborum explicatione, in bonum ordinem opus ſumma cura redegit, contulitque cum Hebræorum libris, poſtquam linguam populi illius & ſcripturam calluerat, & ex his omnibus Volumen grande confecit, quod in octo ordines diſpeſcuit.

Horum 1us. continebat ſcripturam Hebraicam, ſermone ac literis Hebraicis.

2dus. autem ſcripturam Græcam, ſermonem vero plane Hebraicum inſtar præcedentis, ut ita Græce ea legerent, qui ſcripturam Hebraicam nequaquam callerent.

3ius. Verſionem Aquilæ, aut ſignum (A) Alpha Græcum, primam ſcilicet nominis ejus literam appoſuit.

4tus. Verſionem Symmachi, quam appoſita prima nominis ejus litera Σ notavit.

5tus. Verſionem LXXII, quam literis Ain & Beth numerum LXXII exprimentibus notavit.

6tus. Verſionem Theodotionis, quam litera Θ prima nominis ejus litera notavit.

7mus. Interpretationem Hierichunte inventam, cujus Authoris nomen cum lateret, litera He, ſigno numeri quinarii eam notavit.

8vus. Verſionem Nicopoli inventam, cujus itidem Author, cum nomine notus non eſſet, Sexti notam ei indidit, quam litera Vaw ejus numeri indicio ſignavit.

Atque hic intellectum & oculos in teſtimonium adhibuit. Siquidem ſint licet Hebræis Exemplaria diverſa, verbis

bis diſcrepantia, ſenſu tamen inter ſe conveniunt. Atque ad hoc quod dico probandum facit illud Exemplar Legis, quod in manibus Samaritanorum eſt; quanquam ſint in ipſo diſcrepantiæ quod ad verba & repetitiones ab eo quod apud Judæos reperitur, cum tamen utraque Hebraice exarata ſint: cujus cauſa ei, qui rem recte perpenderit, hæc apparebit, quod omnes libri lacerati & combuſti fuerint ab impiis apud Iſraelitas regibus, aliiſque qui eos diverſis temporibus adflixerunt: inſtaurati vero ſunt denuo à doctis quibuſdam Judæis qui eo tempore floruerunt, eoſque memoriter tenuerunt; qui cum eos è memoriæ penu proferrent, nemo ex illis ab altero in rerum ſenſu diſſenſit: niſi quod Judæorum quidam Repetitiones quaſdam facilitatis gratia omiſerint; Samaritani vero eas poſuerint, ne deeſſet aliquid ſolliciti. Verumtamen quæ jam reperiuntur apud Samaritanos addita & iterata in libro Exodi, ſed ibidem apud Judæos deſiderantur, eadem ipſa integre apud Judæos habentur libro Deuteronomii, uti lecturus es ac percepturus. Atque hæc ſumma eſt eorum quæ narrantur de ſex iſtis verſionibus Græcis, quæ in manus *Symmachi* (forte, *Origenis*) pervenerunt, ex quibus conflatum eſt volumen illud quod in 8 ordines diſpeſcuit, titulo Octapla.

Quod ad eaſdem autem verſiones, num ex eodem exemplari Hebraico tranſlatæ fuerint aut ex diverſis exemplaribus inter ſe diſcrepantibus in aliquibus ob cauſam prædictam, ego neſcio, Deus novit: cum de veritate rei apud nos non conſtet. Hoc autem novimus,in ſenſu apud omnes ſummam eſſe convenientiam, non obſtantibus lectionum varietate & quæ in verbis eſt alicubi repetitione. Ut autem pateat eorum quæ diximus & explicuimus, veritas; convenit ut deſcribamus tibi aliqua de principio Legis prout in textu Hebraico habentur, & ab omnibus Interpretibus prædictis verſa, ut inde percipere poſſis, volente Deo, quid ſit quod in hac Epiſtola noſtra volumus.

Reperimus igitur primum ordinem claſſis primæ libri iſtius, qui à Symmacho concinnatus fertur, Hebraice exaratum, eumque ſonare verba, Bereſhith bara Elohim eth haſhamaim veeth haaretz. Quorum verborum ſecundum linguæ Hebraicæ proprietatem interpretatio eſt: Primo creavit Deus

 Ele-

Elementum Cœlorum & Elementum terræ: in 2do ordine eadem Hebraica literis Græcis exarata invenimus: in 3^{tio} Verſionem Aquilæ, In principio creavit Deus Cœlos & Terram: in 4to Symmachi, Primo creavit Deus Cœlos & Terram: in 5to Verſionem LXXII, Primo creavit Deus Cœlos & Terram: in 6to Verſionem Theodotionis, Primo creavit Deus Cœlos & Terram: in 7mo Verſionem Quintam, Primo creavit Deus Cœlos & Terram: in 8vo Verſionem 6^{tam} Primo creavit Deus Cœlos & Terram. Atque ita proceſſit oratio in octo ordinibus, perrexitque ſingula ordine deſcribendo: quoties vero ad particulam vel verbum, quod in uno ſolum interprete reperiretur, non in reliquis, aut in textu Hebraico, non in Interpretum aut omnium aut aliquorum Verſionibus, perveniret, illud ſolum in iſto ordine deſcripſit; apud illum interpretem qui verbum illud omiſerat, vacuum duntaxat ſpacium relinquens. Eodem modo, ſiquid occurreret quod in textu Hebraico non reperiretur, ſpacium vacuum in textus Hebraici ſerie reliquit, nihil in eo ſcribens: atque ita in cæteris omnibus ſiquid ab interprete aliquo omiſſum fuerat, uſque ad finem libri. Idemque factum in omnibus libris omnibuſque eorum Verſionibus & ordinibus. Abſoluto demum & perfecto quanta fieri potuit diligentia opere iſto, novum aggreſſus eſt, ſingulas inter ſe verſiones omneſque cum veritate Hebraica conferendi; adeo ut ex illis librum ſelectum, perfectum, omnibuſque numeris abſolutum concinnarit, in quo radicis, fundamenti,& medii ordinis,& quaſi cæterarum cauſæ locum obtineret verſio LXXII, uti præfatum. Primo ſiquidem libri Geneſios verſiculo, prout à LXXII verſus eſt,deſcripto,viz. Principio creavit Deus Cœlos & Terram; eum deinde contulit cum tribus Interpretationum ordinibus ei præmiſſis, atque etiam cum illis quæ illam ſequebantur. Eum nempe in finem Verſionem τῶν LXXII in ordine mediam collocaverat, quo facilius inſtitueretur collatio. Cumque omnes in hujus verſiculi interpretatione conſentientes videret, (uno excepto Aquila, qui loco, Primo, In principio ſubſtituit,) particulam in ipſo libro ſigno quodam notavit, adſcriptis ordine literis minutis in margine operis, In principio, eodemque ſigno notatis quo in libro notabatur

verbum

verbum Primo, iisque primam nominis Aquilæ literam A superimposuit, indicans Aquilam solum ex omnibus istis Interpretibus interpretatione hujus particulæ à cæteris discessisse, atque hoc modo perrexit, singulas literas, singula verba, singulosque versus notis suis signando. Atque hoc ita factum, quod Versionem LXXII nulla ex parte imminutam libri textum constitueret, adscriptis in margine ordine quodam quæcunque ab illa diversa essent in reliquis Versionibus, notatis signis suis istis Versionibus; quæ primæ nominum eorum, qui eas confecerant, literæ erant. Quodsi particulæ aliquæ in Versione LXXII occurrerent, quas in textu Hebraico inter conferendum non reperiret, neque in cæteris Interpretibus, eas in libri textu inscripsit quidem, sed signis suis notatas, linea nimirum, cui nullum apponitur punctum, ad hanc formam ——— hujusmodi linea Græce ὀβελὸν nominavit.

Ubicunque igitur hujusmodi linea particulæ alicui vel verbo, vel nomini, vel sententiæ adscripta reperitur, scias ita se habere illud in omnibus LXXII exemplaribus, non autem in textu Hebraico, neque in cæteris Interpretibus. Quod si quid apud duo Interpretum paria reperiatur, in quo à cæteris eorum paribus diversi abeant, ita ut cæteris aliquid addidisse videantur ipsi, hoc etiam libri textui insertum linea duobus punctis infra scil. & supra insignita notavit, ad hanc formam —÷— quod signum Græco nomine Lemniscum appellavit, id est, lineam inter duo puncta transeuntem. Atque ubicunque reperitur hujusmodi Lemniscus literæ aut verbo aut nomini aut sententiæ appositus, hinc voluit indicium sumeres reperiri illud apud duo Interpretum paria, non autem occurrere vel in textu Hebraico vel in cæteris Interpretibus. Quod si apud unum solummodo Interpretum par, quid à cæteris ea in re dissenserit, atque adeo reperiatur apud illud par aliquid iis quæ habeant cæteri additum, illud pariter textui libri inseruit linea cui punctum suppositum signi loco notatum, hac forma, —.— quam Græce Hypolemniscum indigitavit, id est, lineam puncto supposito. Qualis sicubi reperiatur literæ, verbo, nomini, vel sententiæ adscriptus, exinde percipies reperiri illud

illud apud par unum ex Interpretibus, cum in textu Hebræo & cæteris Verſionibus deſideretur. Neque tamen putet aliquis, cum audierit mentionem factam verbi, vel quod ab uno pari vel duobus Interpretum paribus adhibitum, aliquam heic ſubeſſe contrarietatem, dicatque, Quomodo ergo eadem protulerint Interpretes? cum par unum aut alterum à cæteris diverſa protuliſſe videamus, quod & de omnibus dici poſſit. Quia quod ad ſenſum & veram intentionem conveniunt eorum ſermones, licet acciderit aliquando diſcrepantia in verbis, & repetitio, & contractio, adeo ut è verbis & interpretationibus omnium parium ſelectus fuerit iſte ſermonis tenor, qui maxime congruus & appoſitus videretur.

Porro ut ſcias, Lector, licet aliqua acciderit differentia in verbis rebuſque quibuſdam repetendis & contrahendis, ſenſus eſſe convenientiam, his ſigna quædam appoſuit, quibus notum tibi faceret unde & à quo ortum duxerit iſta diſcrepantia in verbis, ſive ab uno ſive ab altero Interpretum pari fluxerit. Cum autem ad verbum aliquod differens perveniret in aliqua arearum, ſcil. in textu Hebraico vel aliquo Interpretum præter LXXII, quod neceſſarium duceret libri textui inſerendum, inſeruit ei in ſignum ſtellæ quatuor punctis circa crucem figura adſcripta ad hanc formam ※, quam Græce Aſteriſcum, id eſt, ſtellulam nominavit. Ubicunque igitur reperitur hujuſmodi Aſteriſcus literæ, nomini, verbo, aut lectioni appoſitus, hoc tibi indicio eſt occurrere illud vel in textu Hebraico vel Interpretum aliquo, præter LXXII. Quare ei inſuper primam nominis ejus apud quem habetur literam adſcripſit. Porro unam notam communem omnibus, in quibus aliqua fuit diſcrepantia, ſive Obelo, id eſt, ſimplici linea; ſive Hypolemniſco, i. e. linea puncto ſuppoſito; ſive Lemniſco i. e. linea duobus punctis inſignita, notanda, qua clauderetur, adſcripta differentia ſive particulæ ſive nominis ſive verbi, ſive ſententiæ adhibuit; quam Completoriam nominavit, hujuſmodi figura deſcriptam ⌐·3.

Quod ſi deſcrepans illud quod textui libri inſeri deberet, in textu Hebraico reperiretur, non in aliis areis, illud Aſteriſco ſolo notavit, non appoſita libri Hebraici alia aliqua nota.

Si vero in aliquo trium Interpretum Verſioni LXXII ..iſſorum obtigiſſet differentia, ſive occurreret illud in · diſcreparet in textu Hebraico ſive non, Theodotio-.... ſententiam reliquis prætulit, quod ad LXXII propius accedere ſoleret: illudque ex ejus Verſione deſumptum textui inſeruit, aſteriſco primaque nominis ejus litera notatum. Diſcrepantias vero in Aquila & Symmacho repertas in margine adſcripſit, prima nominis eorum litera ſignatas. Quod ſi tres illi illud textui inſertum eodem modo interpretati eſſent, illi literas Α. Σ. Θ. Elif, Sin, & The, nominum ipſorum initiales adſcripſit, cujus rei in ſignum literam Γ. ... numeri ternarii notam adhibuit, unaque aſteriſcum appoſuit. Quod ſi diſcrepantia illa textui inſerta ex Verſione 5ta vel 6ta deſumeretur, illud aſteriſco, unaque nota ad indicaudum utrius eorum eſſet, Ε. ϛ. 5^{tus} an ſextus, inſignivit. Atque hoc totum eſt quod ſpectat ad illud quod in ipſo libri textu (ἐδάφει) ſcribebatur, lineaſque ac aſteriſcos ei appoſitas, literaſque nominum Interpretum initiales. Eſtque hæc norma & Canon, quo de omni ex quo conſtat ἔδαφος ſeu textus libri, dijudicari poſſit, num verum recteque poſitum ſit, an erratum tollendumque ex libri textu illud in quo iſta eſt diſcrepantia, quodque ſignis iſtis notatum. Quod ſi lectionem atque orationem abſque his invenias perfectam & æquabili tenore procedentem, illud æquabile & verum eſſe ſcias. Quod ſi non recto ordine & æquabili tenore procedat, ſcias erratum heic incidiſſe: quod conjectari σὺν θεῷ poteris. Porro in areola quadam exterius adſcripſit differentias quotquot reperiebantur in Interpretum antiquorum Verſionibus eodem ſigno unicuique verbo diſcrepanti atque illi quod ei in textu reſpondebat interius exteriuſque adſcripto, atque exterius inſuper prima nominis ejus à quo adhibitum fuerat, litera, prout ſuperius explicatum eſt. Verum extra etiam in margine libri in areola iſti rei deſtinata characteres appoſuit Hebraicos, quibus conſtat magnum & magnificum illud nomen, quod apud Hebræos Shem Hammephoraſh audit. Quia ſcil. invenerat Origenes in ſcriptura Hebraica literas Domini nomen continentes, quæ ſonare videbantur Yeh Yeh,

vel Yeh Veh, cum Vaw Hebraicum Ye referat, vix ullo inter ea apparente diſcrimine, uti ex adſcriptis videre eſt: י enim ita pingunt, eodemque fere modo ו, ita ut tota fere diſcrepantia a prolatione petenda ſit. Cum autem inter legendum ad aliquem ex his locum, in quibus literæ iſtæ occurrunt, pervenerint Judæi, illo, quod ſonare videntur literæ iſtæ inter ſe compoſitæ, relicto nomen Adonai ſubſtituunt; ut cum dicatur, Dixit Dominus Moſi, quod prout ſcribitur eſſet, Dixit *Jehovah* Moſi, inter legendum proferetur, Dixit Adonai Moſi. Atque ita hoc nomen legunt. Nomen autem Adonai interpretanti eſt Dominus. Hinc factum, ut Interpretum nonnulli nomen hoc quaſi Adonai ſcriptum eſſet, Dominum nempe reddiderint: alii ad literas primigenias animum advertentes in textu Dominum poſuerint, in margine vero literas adſcripſerint, quales apud Hebræos pinguntur illarum formæ. Quod magno apud Græcos errori ortum dedit, qui adeo altas inter eos radices egit, ut etiam ad Syros propagatus fuerit. Is unde originem ſumpſit, tibi paucis explicabo. Quandoquidem Hebræis, quoties literas pingunt, mos eſt à dextra ſiniſtrorſum in ſcribendo pergere; Græcis vero è contra à ſiniſtra dextrorſum; cum viderent Græcorum ſcribæ figuras iſtas literarum Hebraicarum Græcorum Pi & Jota, Π. Ι. referre, eaſque Græcanicas eſſe putarent, necnon eas prout ſonant non proferre Hebræos animadverterent, eis juxta Alphabeti ſui rationem, quæ illi quam ſequuntur Hebræi contraria eſt, à ſiniſtra dextrorſum pergendo, compoſitis, loco characterum Hebraicorum Græcos ſubſtituerunt hoc fere modo, ΠΙ ΠΙ. Cumque poſtea librorum iſtorum verſionem è lingua Græca in Syriacam aggrederentur Syri, tranſtulerunt literas iſtas, decepti errore qui primo è lingua Hebraica fluxerat, & in libris ſuis ad marginem adſcripſerunt Fi Fi, nota ei numeri LXXII impoſita, οβʹ. Ain & Be ſcilicet. Atque hæc origo fuit erroris qui Fi Fi in libros ſacros invexit. Sublatus eſt deinde à nonnullis in multis exemplaribus iſte error, ita ut ab aliquibus ſcriberetur Fi Fi, ab aliis Yehoveh, cum tamen de hoc inter omnes conveniat, denotari iſto,

Yehovah,

Yehovah. Si ideo reperias ſcriptum *Yehovah* aut Yeh Yeh, vel characteres additos Hebraicos; ſcias ita in textu Hebraico haberi, licet in ejus verſione diſſenſerint Interpretes.

Aliud præterea in margine libri reperitur, cui adſcriptum Origenis nomen; literæ etiam & verba quaſi in erroris (indicium) quæ in margine in areola quadam apponuntur una cum eo quod in libro eſt inter legendum adjungenda, nullius tamen Interpretum ſigno notata: quorum quædam in textu Hebraico reperiuntur, quædam non. Occurrunt inſuper exterius in margine libri verba quædam quaſi ad confirmandum illud quod in textu legitur adhibita, nullo notata ſigno. Quinetiam & verba Græca & Syriaca ad elucidanda ea quæ in textu ſunt adhibita, quæ tenuis ductus circulo notantur. Quinetiam libris ipſis præmiſit ſcriba Capitula quædam, ex quibus paucis percipere poſſis quid in univerſo libro contineatur.

Collatus eſt etiam Liber Legis, qui in manibus Judæorum reperitur cum eo, qui apud Samaritanos habetur. Reperitur autem in codicibus Samaritanis redundantia quædam & repetitio ultra illud quod recipiunt Judæi: quæ vel in unaquaque pagina infra textum vel ad calcem libri notata, uti lecturus & percepturus es σὺν θεῷ.

Contulit inſuper inter ſe exemplaria iſta Hebraica ſumma cura Lucianus, & ſiquid vel deficiens vel redundans deprehenderet, illud in locum ſuum reſtituit, particulæ quam emendavit initiali nominis præfati litera appoſita, ſcil. litera Lam. Ubicunque igitur in his libris literæ aut verbo appoſitum ſignum LXXII aut literas numerum eorum indicantes, hanc lectionem ab illis eſſe ſcias, illoſque ita inter Interpretes vertiſſe. Ubicunque autem lineas vel ſine puncto, unove vel duobus punctis inſignitas, illam à quibuſdam e LXXII; atque ubi aliquid aſteriſco notatum vel in textu vel extra in margine, tale eſſe illud quod à LXXII omiſſum. Quodcunque nota libros Hebraicos denotante eſt ſignatum, ſcil. عبر literis Ain Be & Ra, illud ſcias in textu Hebraico reperiri; ſin vero litera Elif in textu vel ad marginem, illud apud Aquilam lectum:

si litera Sin, à Symmacho sumptum; litera Θ, à Theonotione: si E. He, è Versione quinta: si litera ϛ. Vaw, è sexta. Quod si adscribantur literæ Elif Vaw & Ra, ipsa esse Origenis; si demum litera Lam, Λ. Luciani esse. Hæc sunt quæ σὺν θεῷ scire debes.

Ab Historicis Josephi Ben Gorion, *quem Munsterus quidem & alii ediderunt Hebraice; at vero Arabice, parum licet conscii, πολυγλώττων Londiniensium conditores venerandi titulo alterius Maccabaicorum pretulerunt.*

Libri III. Cap. 2. Sebastiano Munstero Interprete.

PRoinde Ptolemæus Macedo, qui super Ægyptum constitutus fuit rex, vir erat misericors, sapiens, prudens, & qui libenter legebat in libris. [Hic præcepit duobus principibus suis, quorum nomina erant Aristæus & Andreas, ut congregarent libros multos. Collectis autem plurimis voluminibus scriptis Medorum atque aliorum populorum linguis, dixit rex ad eos, quot habetis libros? Responderunt ei, nongentos & nonaginta quinque. Et subridens rex ait ad eos, Agite apponamus adhuc quinque, ut ascendant ad millenarium numerum. Ad quem dixit Aristæus, Obsecro, Domine, ne attendas quod frustra laboravimus pro libris istis, in quibus nulla est utilitas: quare si regi bonum videtur, scribat ad Pontificem Ierosolymitanum, ut ille ad te mittat sapientes, qui in illa sunt urbe, callentes linguam Græcam, qui tibi explicent Legem suam. Illa enim scriptas habet res sanctas, & omnes alii libri non habent nisi vanitatem.] Fecit itaque rex secundum illum modum, mittens scribas & munera ad Pontificem, qui erat in diebus illis, qui conferrent cum eo, & consultarent super hac re. Tunc misit Pontifex ad eum septuaginta sacerdotes, inter quos præcipuus erat Eleazarus vir gravis, [qui postea Antiochi temporibus probatus est & interfectus pro Domino Deo suo.] Cumque venisset Eleazarus cum septuaginta sacerdotibus & Interpretibus in Ægyptum, constituit eis rex singulas domos, separans unum ab alio, & assignans unicuique

cuique ſcribas expeditos. Sacerdotes autem illi explicuerunt totam Legem, & reliquos Biblicos libros, viginti ſcilicet quatuor quos tranſtulerunt ſeptuaginta ſacerdotes de lingua ſancta in linguam Græcam, & obtulit Eleazarus ſcriptum eorum regi. Tunc legit rex uniuſcujuſque ſcriptum, ut illi tranſtulerant, & ecce omnium Interpretum una erat & concors expoſitio idemque ſenſus; de qua re lætatus eſt rex plurimum. Et proferens argentum & aurum dedit Eleazaro & Septuaginta ſacerdotibus, miſitque eos Hieroſolymam. Sed & Judæos dimiſit liberos in die illa, centum ſcilicet & quinquaginta, (*in Arabico* 130000.) tradens ſingulis centum & quinquaginta drachmas aureas: & mittens pro munere Deo noſtro menſam ex auro mundo factam, cujus pondus erat mille talentorum; in qua ſculpſit effigiem totius terræ Ægypti una cum Nilo fluvio & divertigio, quod ex Nilo fluit & irrigat univerſam terram Ægypti. Adhibuit præterea menſæ varios lapides pretioſos, ut inſtar illius menſæ nemo unquam viderit in univerſa terra. Miſitque eam rex Ptolemæus in Jeruſalem pro munere in domum Dei magni, Dei orbis. [ ] Deſunt in Arabico, nec immerito. Has etiam fabulas Salomon Jarchius, A.Zacutus, D.Ganzius, & Judæorum alii lubentes & creduli ſatis referunt.

Teſtimonia vero, quæ ſequuntur, Latine vertit Edvardus Bernardus.

E Chronico inedito Georgii Homædidæ.

CUm Ptolemæus, cognomentis Galeb Lauz & Philadelphus, ut erat ſcientiæ ac præcipue Hiſtoriarum ſtudioſiſſimus rimator, intellexerat in ſcriptis Moſis ac prophetarum Hebræorum curioſa plurima reperiri, abs Hieroſolymis LXXII Seniores & ſapientia inſignes viros accerſivit. Duo tamen iſtius collegii itinere periere; reliqui vero Legem & Prophetas in Græcum transferebant ex Hebræo, juſſu principis, conclavibus ſigillatim incluſi. Placuit autem Ptolemæo ea verſio; adeo ut ſigillo addito in æde Dei ſui illam reponeret, & ſenes ipſos muneribus largis dimitteret, additis etiam contribulibus quos captos bello Ægyptus tenuerat. Fuit autem juſtus ille Symeon è numero LXXII virorum Interpretum.

E Godoliæ Serie Traditionum Hebraicarum.

ANno quidem Mundi conditi 3500. qui fuit Templi ſecundi annus 92. Theologiam Moſaicam ab Antigono ordine accepit Joſes aut Joſephus filius Joezeri Seridenſis. Eo autem tempore Eleazarus pontifex ſeniores aliquot, expoſcente quidem Ptolemæo rege, in Ægyptum miſit, qui legem Græce verterent ex Hebræo. Id opus miſere corruperunt Nazareni, ſuppoſita etiam narratione fabuloſa nomine Ariſteæ.

In corpore τῶν παραδόσεων titulo Megilla cap. 1. §. 8.

IN eo quidem differunt ſacra biblia à phylacteriis & ſchedulis januæ, quod illa omni quidem charactere dialectoque ſcribi liceat; hæc autem literis duntaxat Aſſyriacis exarantur. Verumtamen in ea fuit ſententia Raban Symeon filius Gamalielis, Sacram Scripturam literis duntaxat Græcis deſcribi fas prælegique, non exoticis aliis. Submonent autem Gemariſtæ Babylonii f. 9. decretum Symeonis Gamalielidæ de Pentateucho ſolo obtinere, non de reliquo Bibliorum ſacrorum. De rege enim Ptolemæo, inquiunt illi, iſta fertur hiſtoria: Senes ipſum LXXII ſibi accitos tot conclavibus concluſiſſe, ignaros plane cur convenerint: tum vero ſingulos juſſiſſe, ut ſibi legem Moſis doctoris ſui Græce deſcriberent: Deus autem tam miro opere unumquemque illorum animo adjuvit, ut in verſione Legis omnes omnino conſentirent. Eadem profert & Maſſecheth Sopherim cap. 1.

Item titulo Megilla Patres Jeroſolymitani. fol. 71.

TRedecim autem loca immutaverunt in Lege Interpretes Ptolemaici. Scripſerunt enim *Gen.* 1. 1. Deus in principio fecit. *Gen.*1.26. Faciam hominem in ſimilitudine & imagine. *Gen.* 1. 29. Maſculum & Fæminam creavit eos. *Gen.* 2, 2. Et conſummavit die ſexta, atque requievit die ſeptima. *Gen.* 11. 7. Venite, confundam linguam eorum.

Gen.

Gen. 18. 12. Riſit Sara apud proximos ſuos. *Gen.* 49. 6. In furore ſuo interfecerunt taurum, & in impetu ſuo effoderunt murum. *Gen.* 9. 20. Moſes ſumtis uxore & filiis ipſos jumentis impoſuit. *Exod.* 12. 40. Habitatio autem filiorum Iſraël, quatenus habitaverunt in terra Ægypti & in terra Chanaan, ipſi & patres eorum, fuit per annos quadringentos & triginta. *Exod.* 24. 5. Miſerunt autem διαιτητὰς & præſtantiores de filiis Iſraël; pariter ac verſu 11. Inque electis filiorum Iſraël nullus defuit. *Num.* 16. 15. Nullius cujuſquam deſiderabile ipſe ego accepi. *Deut.* 4. 19. Lunam & ſtellas, quas diſtribuit Dominus Deus tuus, ut cunctis nationibus collucerent. *Deut.* 17. 3. Quæ vos colere ego neutiquam volui. *Deut.*14.7. & *Lev.*11.6. Loco λαγωῦ vocem δασύποδα reponere maluerunt Septuaginta illi ſenes, ne forte Lagidam offenderent.

Item titulo Megilla fol. 9.

HÆc eadem repetunt in Talmudo ſuo doctores Babylonii, & eodem ſæculo auctores Mecilta fol. 7. & Bereſit raba f. 12. atque poſt eos compilator Maſſictæ Sopherim cap. 1. & Joſephus ille Gorionides, & alii. Azarias denique Idumæus librum integrum Ariſteæ à ſe verſum Hebraice initio operis eruditiſſimi Meor Enaim edi curavit; necnon captibus 7. & 8. ejuſdem commentarii de Interpretatione τῶν ο'. præclare diſſeruit.

Ex Chronico Samaritano Abulphetachi.

ANno ante Chriſtum 275. Mundi 4150. Annoque decimo Ptolemæi Philadelphi egregii literatorum fautoris, accitis Alexandriam Aarone & lectiſſimis Samaritarum, necnon doctoribus Judæorum ſub Eleazaro ſuo Legem Moſaicam in Græcorum dialectum ut transferrent ex Hebraico; cum de monte locoque electo Templi, & in *Deut.* 32. 35. *de die retributionis* in Græco & Samaritico, pro ἐμοὶ ἐκδίκησις Pauli Apoſtoli & Maſoretarum, aliiſque in verſubus verſiones iſtæ variarent, rex approbavit magis Samaritarum interpretationem, eoſque ſplendidis muneribus donavit;

navit; imo vero Judæos ille monte benedicto Garizim rescripto omnino arcuit. Referunt autem triduanas tenebras passum fuisse mundum, cum Judæi in Græcum Mosis libros verterent. Hoc autem tempore inter Judæos exortæ sunt tres sectæ: *Pharisæi* quasi nomine suo Schismatici, patres quidem traditionum; & *Sadducæi*, qui rationi amant tribuere quantum Legi Mosis: & tertia portio *Hasidæi*, quod est viri probi & sani. Hi sunt Philosophorum Samaritanorum adfines, & prope Hargarizim ultro habitant.

In libri pervetusti Megillat Taanit appendice etiam veteri subnexum est in impressis & admonitum.

DIe autem quinta mensis Tebet jejunamus propter Legem Græce versam jussu regis Ptolemæi. Quinvero eodem tempore caligo per tres dies terrarum orbem oppressit: Simili etiam imprudentia compilator Massechet Sopherim cap. 1. studium illud tot senum cum vitulo aureo Pontificis primi confert pariter damnatque.

F I N I S.